RHETORICA
LIBRI DUO:

13.1.10.14
John Baron
1691

Quorum
Prior de Tropis & Figuris,
Posterior de Voce & Gestu
præcipit.

In usum Scholarum postremò recogniti, infinitisq; pænè mendis expurgati.

Autore
CAROLO BUTLERO,
Magd. Artium Magistro.

LONDINI,
Sumptibus R. Scot, T. Basset, J. Wright, & R. Chiswell. 1684.

5293.207*
2133-11

SCiat Lector, in hac libri hujus Editione postremas schedas (à p. 49. ad fin. inclusum variis editionibus correctioribus fuisse collatas, summóq; studio emendatas, antequam prelo mitterentur: In duabus verò primis (*viz.* ad p. 48. inclusivè) utpote non pariter examinatis, *Errata* sequentia etiamnum supersint.

Pag. 1. l. 14. lege *sit*. p. 2. l. 4. *figura*. l. 16. *non utor*. l. 24. *ab eo*. p. 4. l. 17. *vero*. l. 26. *effectus*. p. del. periodum post *jacentes* l. 6. *Æn.* 4. l. 17. *in*. p. 7. l. 30. *ab*. p. 9. l. 2 *Prosa*. p. 10. l. 6. *erit* p. 11. l. 10. (12) p. 13. l. 13. *Trajanis*. l. ult. *bis*. p. 15. l. 7. *florentis*. l. 14. *non purp*. p 16 l. 5. *licia*. p 17. l. 23. *muneris loco*. p. 18. l. 14. *Catachr*. l. 30. *ut*. p. 21. l. penult. *non utor*. p. 23 l. 8, 9. *patrimonii* l. 19. del. period. l. 25. *Piso* l. 28. *vinnisit*. p. 27. l. *mirabor ar-*. p. 29 l. 7. *hoc parr*. l. 28. *illa etiam*. p. 30. l. 19. cecidit. l. 27. *Catachresis*. p. 31. l. 18. *Pygmæus*. l. 24. & 26. *heder*. p. 37 l. 2 *prope*. p. 39. l. 11. (3) Decus. p. 40. l. 19. scenicis. p. 42. l. ult. *deus*. 43. l. 20. *Manil* p. 44. l. 19. *urbe? ibid*. p. 45 *super*. l. 20. *Idem* 2. p. 46. l. 20. del. period. l. 23. *Typhœo*. p. 48. l. 21. *Genitivos*.

BOUND MAR 1 1915

Viro Virtutis & Honoris Nomine Nobilissimo, *THOMÆ EGERTONO* Equiti, Dom. Custodi magni Sigilli *Angliæ*, *Carolus Butler* Magdalenensis, *S. D.*

EA est bonarum Artium venustas & pulchritudo [Illustrissime Heros] ut liberalibus ingeniis nihil suavius, nihil amabilius videri possit: *quæ si oculis cernerentur, mirabiles sui amores excitarent.* Ideóq; ut antiquitus viri docti suos semper habuerunt Mecœnates & patronos; ità nunc etiam non desunt, qui, tanquam Dii Tutelares, eos non solùm ab inveterato tenebrionum livore vindicare; sed etiam dignis honorare præmiis inprimis studeant. Inter quos, quamvis non pauci reperiantur, qui de literis & literatis bene sunt meriti; tibi tamen præ cæteris primas & palmam unâ omnes voce facilè concedunt: qui à teneris etiam unguiculis, præsertim ex quo ad hoc tam excelsum honoris culmen tua te merita evexerunt, omnes curas & cogitationes tuas ad rei literariæ pariter & religionis propagationem eò usque intenderis; ut non tam amplissimo illo honoris loco honorari, quàm ipsum honorâsse, meritò dicaris. Sed non est animus spatiosum laudum tuarum campum ingredi: tum quòd eas, licet modestissimas, modestia tua non ferat; tum quòd omnibus jam sint satis notæ; uptote qui non mediocres prudentiæ & benignitatis tuæ fructus jugiter percipiant. Pro tanta tua in omnes, præcipuè Academicos, bonitate, —— *grates persolvere dignas Non opis est nostræ:* ——

nostræ —— nostram verò gratitudinem, quam imo fixam pectore habemus, omni tibi officii genere probare cupimus. Communis nostra parens *Academia*, cùm nihil haberet quo tibi magis gratificari posset; quem illius fidei credidisti optimæ spei filium, eundem tibi, literarum & virtutum ornamentis haud vulgariter excultum, reddidit. Adeò ut non tam nomine & corporis effigie, quàm eximiis animi dotibus, patrem ità expresserit, ut in eo repubescere videreris. At hunc, proh dolor! dum sub invicto nostro Scipione (qui priùs eum alibi in equestrem ordinem meritissimè cooptaverat) in fatali illo bello *Hibernico* arma ferret; non sine gravi, & amantissimi patris, & inclyti illius herois, cui charissimus fuit, & communi omnium, quotquot eum noverunt, mœrore, præmaturâ morte abreptum audio. Quamvis quod ad eum attinet, terram cœlo, homines angelis, ærumnas fœlicitate, denique ætatem brevissimam æternitate commutavit: quod autem ad nos, superest adhuc alter, & diu superstit precor, eâdem stirpe prognatus, eodem ingenio & indole præditus, iisdem doctrinæ & morum præceptis imbutus, qui illi succedat. Faxit bonorum omnium autor & perfector, ut præclara virtutum semina quæ in tenero illius pectore pulchrè jam cernimus efflorescere, ad fraternam indies, adeóque paternam, excrescant maturitatem. Jam verò ut, generosis hisce animis piè ac doctè informandis, propensam in te voluntatem suam Mater nostra lubens indicavit, eandem tibi deinceps quâcunque ratione præstitura; ità & ejus filii, quibus possunt indiciis, animos suos honoris

noris tui ſtudioſiſſimos teſtificàri ſummè cupiunt. Provectiores quidem, qui ſuam gravioribus ſtudiis operam impenderunt, opera tibi graviora, in perpetuam & tui & ſui nominis memoriam, indies exhibent. Ego verò, inter pueros puerilibus jamdiu exercitatus, puerilia promo: ſed tamen ità puerilia, ut adultos etiam perlegiſſe haud pœnituerit. Siquidem continet hic libellus Rhetorices artem, plenè, ſuccinctè, & perſpicuè explicatam. Quicquid vel veteres, vel recentiores hac de re uſpiam ſcripſerunt, id totum legitimâ methodo conformatum ac inſignibus Poetarum & Oratorum exemplis illuſtratum, hic proponitur. Iſtud qualecunque obſervantiæ meæ μνημόσυνον amplitudinis tuæ patrocinio (honoratiſſime Mecœnas) conſecro: ut cujus piâ & ſincerâ munificentiâ, viri veræ ſapientiæ præceptis paſſim ſunt informati, ejuſdem auſpiciis, pueri etiam politioris diſciplinæ rudimentis erudiantur. Deus te, pro immenſa ſua bonitate, Eccleſiæ, Reipub. Academiæ, & ingenuis ejus alumnis, quàm diutiſſimè ſervet incolumem: & pro bona ſemente, quam hic apud nos facis, meſſem in cœlis apud Chriſtum æternam largiatur.

Baſingſtochiæ, 5. Idus Martii, 1600.

PRÆFATIO.

Inter celebres Artium ſcriptores, quorum demereatur locum Petrus Ramus, *eorum ſit judicium, qui, cùm eruditione, tum æquitate præſtantes, optimè dijudicare & poſſunt, & volunt: meâ ſanè ſententiâ, ſi vel in præceptis veritatem, vel in methodo brevitatem, vel in exemplis perſpicuitatem, vel in omnibus uſum & utilitatem reſpicias,*

tantum alios inter caput extulit omnes,
Quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi.

Hujus ego nomine, hoc tibi (ingenue lector) opuſculum offero: quod ſi quid fructûs ac emolumenti afferat, id omne illi acceptum referes. Quippe qui ipſius materiam, latas perluſtrans probatiſſimorum autorum ſylvas, ſtudioſè exquiſivit; exquiſitam impigrâ ſuccidit manu; ſucciſam ad amuſſim dolavit, lævigavit, conformavit. Quam ſic præparatam, ipſe, ſtructuris occupatus grandioribus, Audomaro Talæo *artifici certè non imperito, in perfectum opus compingendum commendavit: qui quidem commiſſo ſibi munere, non invitâ (quod aiunt) Minervâ, perfunctus eſt. Quando tamen, quod in re tam difficili facile eſt, nonnulla peccentur; quædam ſint immiſſa propè inutilia, quædam etiam omiſſa planè neceſſaria; operæ pretium me facturum ſenſi, ſi ſuppl[illegible] quæ deſunt, amputarem quæ ſuperſunt, & pau[illegible] indigeſta ſuis reſtituerem locis: ut pulchrum [illegible] ſtantis noſtri architecti ædificium, omnib[illegible] meris abſolutum & completum, commodè inſerviret. Iſtud quidem, ſtudioſæ conſu[illegible] tuti, manibus pedibuſque obnixè conatus*

ſi

si voti compos effectum dederim, habeo quod expetivi præmium; sin optatum hunc finem sedula mea industria minùs videatur assequuta, veniam voluntas promeretur. Sed nigrum, precor, parumper abstine calculum: aspice, inspice, perspice primò: censuram deinde sperabo æquiorem. Et quam tandem? inquis; utcunque tua in hoc opere opella vituperio careat; non tamen ejusmodi est, ut laudem aliquam mereatur. Nam difficilia quæ pulchra: *atqui* facile est inventis addere. *Esto; neque enim gravabor ista mihi (ut cui non meum encomium, sed tuum commodum hanc suaserit provinciam)*

Et dici potuisse, & non potuisse refelli.

Quamvìs de nimia facilitate, ubi ipse in re simili periculum feceris, minùs forsan constanter asseverabis.

Brevitati ubique, Poetæ sequutus consilium [quicquid præcipies esto brevis] *summoperè studui: neque majori mihi fuit curæ Rhetoricam nostram* Rameam *re cæteris auctiorem; quàm præceptionum & exemplorum compendio tibi quàm brevissimam exhibere;*

— —— —— —— —— ut citò dicta

Percipiant animi dociles, teneántq; fideles.

Obscuritatem verò, individuam ferè brevitatis comitem (juxta illud

— Brevis esse laboro, Obscurus fio)

hîc prorsus sejungere eam dedi operam; ut, notarum adminiculo, aperta satìs & expedita omnia ausim polliceri. Quamvìs brevitati, vel obscuræ, prolixitatem posthabeat Rhetor, Invent. l. 1. ¶. 37. *ubi inquit,* Sæpe res parùm est intellecta, longitudine magis, quàm obscuritate narrationis.

Quæ

Quæ teneris tyronum memoriis non ita necessariò erunt committenda, minusculis characteribus, distinctionis gratiâ, excudenda curavi; nè vel minimum in hoc stadio currentibus, offendiculum obstet, quod eos in via retardare queat.

Troporum explicationes tropis ipsis in contextu subnectendas non censui: partim ut pueris in discendo labor minueretur, partim ne, si eas unà memoriæ mandarent, aptè, verè, & expeditè, de iis rebus oscitantes responderent, quas tamen minimè intelligerent. Rectiùs itaq; post singula capita seorsim collocantur: unde discentibus petere licebit, quoties de iis hæsitaverint.

Capiti de Metro, nequid alibi quærere opus sit quod ad eum locum vitè spectat, compendiariam, de Metaplasmo, & syllabarum Quantitate, aliisque ad Metrum pertinentibus, doctrinam inserui: idque eò libentiùs, quòd Grammaticorum super hâc re præcepta sint ferè confusa, prolixa, imperfecta.

Cætera, in quibus dicendi discipulis non inutilem navavi operam, non est quod præmoneam: tute inter legendum per te deprehendas.

Vive, vale. Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti: si non, his utere mecum.

Tui studiosus C. B. M.

Ἐις τὴν τῦ Βυτλήρυ ῥητορικήν.

Ῥητορικὴ τεχνῶν φύτο δεύτερος ἀστιεπειῶν·
Δεύτερος ὁ Βυτλὴρ ἔντριβε Ῥητορικῇ.
Δεύτερος, ἀλλὰ καὶ ὡς πάρος ἄλλων πρῶτα δέχεσθαι·
Δεύτερος, ἀλλὰ καὶ ὡς τὸν τρίτον ἀδέα ἔχειν.

R. C.
R. H. E.

RHETORICÆ

Liber Primus.

De ELOCUTIONE.

CAP. I.

RHetorica (1) eſt Ars ornatè dicendi.

Partes Rhetoricæ duæ ſunt: Elocutio & Pronunciatio.

Elocutio eſt (2) interna exornatio orationis: eáque per ſe (3) plurimum poteſt.

Elocutio eſt (4) Tropus aut Figura.

Tropus eſt Elocutio, quâ (5) vox à nativa ſignificatione in aliam immutatur.

Communes ejus (6) affectiones ſunt quatuor. Nam ſi Tropus durior fit & inaqualior, (7) Catachreſis dicitur; ſi elatior & audacior, (8) Hyperbole; ſi in una voce multiplex, (9) Metalepſis; ſi in pluribus continuatus, (10) Allegoria.

Hyperbole eſt (11) Auxeſis, aut Miɔſis.

(12) In Allegoria tenendum eſt illud, ut quo ex genere rerum cœperis, eodem deſinas, ſecus inconſequentia fœdiſſima fuerit.

Ad Cap. 1.

(1) RHetorica hic, non * ut alicubi, pro univerſa illa de quavis quæſtione orandi facultate, ſed pro ſola orationis exornatione ſumitur; quam, tertio de Oratore libro, *Antonius Craſſo* explicandam reliquit. * *V.* (a) *ad Cap.* 1. *lib.* 1. *Oratoriæ.*

(2) *Interna*: quæ verbis ipſis ac ſententiis inhæret; ſicut Pronunciatio eſt orationis exornatio externa, quæ illi jam concinnatæ extrinſecus advenit. (3) *Plurimum poteſt*: Ut in Curione, qui, tamerſi cæteris eloquentiæ laudibus maximè nudus eſſet, tamen Elocutionis

cutionis ſplendore, & copiâ, & bonitate quâdam expedita, & profluente celeritate, orator proximus optimis numeratus eſt. *Brut.* ¶. 88.

(4) *Tropus aut Figura.* Quòd Tropus & Figurâ ſint Elocutio, hoc eſt orationis exornatio, ſic *Quintilianus lib.* 1. *cap.* 8. *Enimvero jam majore curâ docerat Tropos omnes, quibus præcipuè non Poema modo ſed etiam Oratio ornatur; & Schemata utraque, i. Figuras, quæq; λέξεως, quæque διανοίας vocantur, quorum ego, ſicut Troporum, tractatum in eum locum differo, quo mihi de ornatu orationis dicendum erit.*

(5) *Vox* tam complexa, quàm incomplexa. Singulæ & ſolæ dictiones crebriùs quidem Tropos admittunt; nonnunquam verò & conjunctæ: ut In Metonymia, *ſuburbanum tuum gymnaſium, florentis ætatis*: In Ironia, *nec dico, nec utor*: in Metaphora, *ſementem feceris, gratias agere*; in Synecdoche, *glacialem Octanum, totam tribunal.* Hujuſmodi voces complexæ in paræmiis frequentiores ſunt, ut *laterem lavare.* i. fruſtrà laborare, quemadmodum facit qui laterem lavat. *Contra ſtimulum calcas.* i. repugnando tibi ipſi, non adverſario, noces, ut facit qui contra ſtimulum calcat. *Lupum auribus teneo.* i. dubius ſum utrùm incœptum peragam, an eo deſiſtam: veluti qui lupum auribus tenet. *Lupi illum vidêre priores.* i. obmutuit, ſicut quem lupi prius intuentur. *Delphicus gladius.* i. res diverſis uſibus idonea, qualis fuit gladius Delphicus, qui ad eum modum erat fabrefactus, ut eodem ſimul & literas mactarent victimas, & nocentes afficerent ſupplicio. *Ex tripode dictum.* i. verum: quale putabatur, quicquid ex Tripode dictum fuit, *&c.* Quæ ſingula exempla ſingulos tropos habent: non autem in ſingulis, ut vides, vocibus, ſed conjunctis. Itaque ſic definit

Quæſt.

Quint. l. 8. c. 6. Tropus est verbi, vel sermonis à propria significatione in aliam cum virtute mutatio. Quanquam *Talæus* alibi, dum quod verum est ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπλῶς enunciat, secus sentire videatur.

(6) *Affectiones.*

Generalis Tropi affectio est { unius { inæqualis, Catachresis: audacioris, Hyperbole. / plurium { in uno verbo, Metalepsis. in verbis pluribus, Allegoria.

(7) *Catachr.* Catachresis est durior & injucundior verbi immutatio, cùm scilicet nomen aliquod pro alio ponitur, in cujus locum non deductum esse sed irruisse, non precariò sed vi venisse, videatur.

(8) *Hyperb.* Hyperbole est ementiens superjectio, sive audacior tropi superlatio: quæ quamvis sit ultra fidem, non tamen esse debet ultra modum: monere satis est mentiri Hyperbolen, nec ità ut mendacio fallere velit. Sed tum est Hyperbole virtus, cùm res ipsa de qua loquendum est naturalem modum excessit. Conceditur enim amplius dicere, quia dici quantum est non potest. Hæc *Quintilianus, l. 8. c. 6.*

(9) *Metalep.* Metalepsis est tropi in uno verbo multiplicatio: quando nempe ex improprio significatur primò improprium, tum ex improprio illo fortè aliud improprium, atque ità deinceps, donec ad proprium veniatur, intercedente medio gradu transitum præbente, *Quintil. l. 8. c. 6.* Est hæc in Metalepsi natura, ut inter id quod transfertur sit medius quidam gradus, nihil ipse significans, sed præbens transitum.

(10) *Allg.* Allegoria est Tropi continuatio, ubi nimirum ejusdem generis Tropi plures conjunguntur. Allegoriæ autem præcipua laus est, quæ una aures nostras mirificè capit: Ut enim Troporum singulo-

rum ornatus magnus est; ita continuatorum & conjunctorum multò maximus.

[11] *Auxesis aut Miosis.* Auxesis est, cùm augendi aliquid & amplificandi gratiâ, verbum gravius proprii loco substituimus: ut cùm *liberalem, magnificum, severum, sævum; improbum, sacrilegum* dicimus. Miosis seu Tapinosis est, cùm minuendi & extenuandi causâ leviori utimur vocabulo, quàm res postulat: ut cùm *adulatorem, blandum & affabilem; prodigum* aut *audacem, liberalem* aut *fortem* nuncupamus.

Quæ defectum auget Hyperbole, Miosis est: ut cùm *homunculum, Pygmæum; stupidum, stipitem; qui non respondet, mutum* appellamus, *Quintilianus l. 8. c. 6.* Hyperbole vulgò in usu est, & inter eruditos, & apud rusticos: videlicet, quia naturâ est omnibus augendi res vel minuendi cupiditas insita, nec quisquam verò contentus est.

[12] *In Alleg.* Sic docet l. 8. c. 6. *Quintilianus.*

CAP. II.

TRopi (1) genera sunt Metonymia & Ironia, Metaphora & Synecdoche.

Metonymia, sive Transnominatio, est Tropus (2) Causæ ad effectum; Subjecti ad Adjunctum; vel (3) contrà.

Metonymia causæ est efficientis, aut materiæ.

Efficientis, ut cùm inventor & autor pro ipsis a fectis rebus usurpantur. Pro Marc. *quos amisimus cives eos* (4) *Martis vis perculit, non ira victoriæ*, Geor.

Aut dulcis musti (5) *Vulcano decoquit humorem.*

Sic (6) *Oceanus & Tithys, Nereus & Doris, Neptunus & Amphitrite, Pontus* etiam Metalepticòs, pro mari (7) *Liber & Ceres* pro vino & pane in prosa Catachre-

chresin habent. *Lucani* lib. 4. Catachresis est usitatior.

(8) *uribant montana nives, camposque jacentes. Non duraturæ conspecto sole pruinæ.* Metalepsis est pro Amet. *Accusant ii qui in* (9) *Fortunas hujus invasserunt.* & Æn. 5.

Quin movere, ut merita es, (10) *ferróque avertere dolorem.* Allegoria, Eun. Ter. *Sine* (11) *Cerere &* (12) *Libero friget* (13) *Venus.* Est præterea hic valde utitatum, imò (quia verbum deest) necessarium, scriptores pro scriptis operibus appellare. *Mart. lib.* 14.

Pellibus exiguis arctatur (14) *Livius ingens:*
Quem mea non totum bibliotheca capit.

Metonymia Materiæ est, cum nomen materiæ pro effecto ponitur, Ver. 6. *Cùm essent triclinia strata,* (15) *argentúmq; expositum in ædibus.*

Metalepsis in Metam 1.

—— *& structis cantat* (16) *avenis.*

Item Æn. 8. *Labitur uncta vadis* (17) *abies.* (18) *Abies* tamen pro *tabellis* in prosa Catachresis est. Allegoria hic quædam est. *Hor. Ep. 2. lib. 1.*

Non domus & fundus, non (19) *æris acervus & auri,*
Ægroto domini deduxit corpore febres. 2. Leg.
(20) *Æs & ferrum duelli insignia sunt, non savi.*

Ad Cap. 2.

[1] GEnera. Vox *genus* sæpissime ponitur pro specie intermedia (quæ scilicet alias etiam species subjectas habet, quarum respectu genus esse possit) non solùm apud *Ciceronem* & Latinos omnes, sed & apud *Aristotelem* ipsum, ut capite de Qualitate, ubi secundum, tertium, & quartum genus appellat qualitatis. [2] *Causæ.* Cùm causa ponitur pro Effecto. De Causa & Effecto, cæterisque argu-

mentis, per quæ Tropi fiunt, vide Oratoriæ l. 2. c. 2. (3) *Contra.* i. Effecti ad Causam, Adjuncti ad Subjectum. (4) *Martis* prælii: Mars enim armorum bellorúmque inventor primus putatur veteribus, Diodorus Siculus lib. 6. Sic Martialis in Amphitheatrum Cæsaris. Epigr. 24.

Ne te decipiat ratibus navalis Enyo.

i. Navale prælium seu naumachia: nam Bellona Martis soror, belli habetur & præliorum dea. (5) *Vulcano.* igne. Vulcanus ignis inventor hoc modo fuisse fertur à Diodoro: Cùm videret lapso fulmine sylvam ardere, materiam uberiorem adhibuit, ignisque usum præcipuè in metallis fabricandis moralibus ostendit: itaque hic pro igne ponitur, ut etiam infrà, *Nec se Vulc.* &c. (6) *Oceanus.* Oceanus Cœli ac Vestæ filius, antiquissimus maris deus, conjugem habuit sororem Tethyn: Nereus filius Oceani & Tethyos uxorem sibi adjunxit sororem Dorin: Neptuno Saturni & Opis filio, cui in orbis divisione regnum maris contigit, nupsit Amphitrite Nerei & Doridis filia: Pontus Nerei filius fuit, frater Amphitrites, unde isti dii deæque pro mari usurpantur.

Oceanus, Æneid. 1.

Imperium Oceano, famam qui terminet astris.

Tethys, Lucan. lib. 6.

Aut vaga cùm Tethys Rutupinaq; littora fervent,
tenda Caledonios fallit turbata Britannos.

Nereus Metam. 1.

Nunc mihi qua totum Nereus circumsonat Orbem,
Perdendum est mortale genus. ———

Doris, Eclog. 10.

Doris amara suam non intermiscat undam.

Neptunus, Hor. Ep. 11. lib. 1.

Neptunum.

Neptunum procul è terra ſpectare furentem.

Amphitrite, Metam. lib. 1.

——— —*Nec brachia longo*
Margine terrarum porrexerat Amphitrite.

Pontus autem non niſi per Metalepſin ponitur pro integro mari: primò enim transfertur ad illud mare ſignificandum, quod à valude Mœoride uſque in Tenedum inſulam maris Ægei protenditur, ut *Lucanus, lib.* 5.

Arctatus rapido fervet qua gurgite Pontus. Et Geor. 1.
Pontus & oſtriferi ſauces tentantur Abydi.

Unde etiam regio adjacens nomen ſuum ſortita eſt, ut loco infrà citato, *Plurima ſed pelago*, &c. Deinde per Synecdochen membri pro univerſo mari uſurpatur: ut in Ibin.

Nec ſe Vulcanus, nec ſe tibi præbeat ater;
Nec tibi det tellus, nec tibi Pontus iter.

(7) *Liber. Vulcanum* pro *igne* vulgò audivimus: & *vario Marte pugnatum*, eruditus eſt ſermo: & *Venerem* quam *coitum* dixiſſe magis decet: at *Liberum* & *Cererem* pro vino & pane licentiùs quam ut fori ſeveritas ferat, ait *Quintilianus, lib.* 8. *cap.* 6. (8) *urebant.* Urere hic Catechreſticòs dicuntur nives & pruinæ, pro exſiccare & abſumere, quæ uſtionis ſunt effecta. Nives enim & pruinæ naturalem rerum ſuccum nimio ſuo frigore, ut ſol & ignis nimio calore, exhauriunt: atque ita res ipſas abſumunt & corrumpunt. Sic apud *Ovidium Triſt.* 3. *Eleg.* 2.

Plurima ſed Pelago, terraque pericula paſſum,
Ut vus ub aſſiduo frigore Pontus habet.

(9) *Fortunas.* Opes, Metalepſis: duplex enim hic eſt tropus: Fortunæ pro Fortuna, Synecdoche eſt numeri; & fortuna pro bonis & donis Fortunæ, Me-

tonymia eſt cauſæ efficientis. (10) *Ferroque.* morte, Metalepſis: Nam ferrum pro gladio, aut ferreo aliquo telo, Metonymia eſt materiæ, & gladius pro morte, cujus eſt inſtrumentalis cauſa, Metonymia efficientis eſt. [11] *Cerere.* Sine pane & vino friget amor; Allegoria, continuatur enim Metonymia. Ceres prima dicitur uſum frumenti homines docuiſſe, molere, & panem conficere cùm antea glandibus veſcerentur, *Diodorus 6. Plin. 7.* [12] *Libero* Diod. l. 4. ait, *Bacchum* vini ex uva exprimendi rationem primum tradidiſſe; quod ipſum nos antiquioribus literis perſuaſi tribuimus *Noach*. [13] *Venus.* Veneri maturæ virginum ætatis, aliarúmq; rerum quæ circa nuptiarum ſacra & fœdera celebrantur, curam dediſſe *Jovem* ſcribit, l. 6. c. 15. *Diodor.* unde Poetæ illam cùm amoris, tum pulchritudinis, gratiæ, & deliciarum deam faciunt: ideóque pro his etiam interdum ponitur, *Catullus* de *Quintia & Lesbia.*

Lesbia *formoſa eſt, quæ cùm pulcherrima tota eſt,*
Omnibus una omnes ſurripuit veneres.

i. gratiam, venuſtatem delicias. [14] *Livius.* Hiſtoria de rebus *Romanis* 140 libris à *Livio* conſcripta.

[15] *Argentum.* Supellex, cujus materia fuit argentum. [16] *Avenis.* Fiſtulâ arundineâ, Metalepſis: Avenæ pro culmo avenaceo, Synec. integri, culmus avenaceus pro culmo in genere, Synec. ſpeciei, culmus pro arundine, Synec. eſt contraria generis pro ſpecie, (fiſtula enim, quâ hic cecinit *Mercurius*, ex arundine fiebat, in quam Nympha *Syrinx* eſt mutata) poſtremò, arundo pro ipſa fiſtula, Metonymia eſt materiæ pro effecto. [17] *Abies.* Metalepſis: abies pro tabellis abiegnis, Metonymia eſt materiæ, & tabellæ pro navi, eadem eſt Metonymia. [18] *Abies.*

Catachreſis:

Catachresis: Sic enim lib. 8. cap. 6. *Quintilianus*, *Prora non puppim pro navi, nec abietem pro tabellis recipiet.* [19] *Æris & auri.* nummi æneci, & aurei Allegoria. [20] *Æs & ferrum.* arma ex ære & ferro conflata. Allegoria: conjunguntur enim hic duæ Metonymiæ *æs* & *ferrum*, ut suprà *æris* & *auri.*

CAP. III.

METonymia Effecti est, cùm ex effectis efficiens significatur. *Trist. lib.* 1. *Eleg.* 1.

[1] *Carminibus metus omnis abest: ego perditus ensem*
Hæsurum jugulo jam puto jamque meo.

Ib. *Quas meruit pœnas jam dedit illud* [2] *opus.*

Æneid. 6. *Scipiadas* [3] *cladem Libyæ*———

Ter. Eun. *Ego pol te pro istis dictis & factis,* [4]
scelus ulciscar.

Est & Metonymia ista in epithetis. Pro Marc. *Victoria naturâ* [5] *insolens est & superba.* Ibid. *Victoriæ* [6] *ferocitatem extimescere.* Ubi Metalepsis est, ut etiam *Æneid.* 1.

Sed pater omnipotens speluncis abdidit [7] *atris.*

Allegoria quædam hic est, *Æneid.* 6.

[8] *Pallentésq; habitant morbi tristisq; senectus.*

[9] Sic Orator *præcipitem iram, hilarem adolescentiam*; *segne otium* dixit. Imò verò hinc & Poetarum & Oratorum plurima epitheta sunt.

Ad Cap. 3.

[1] *Carminibus.* Poetis carmina componentibus. [2] *Opus. Ovidius* illius operis autor. [3] *Cladem.* cladis effectores, qui cladem Libyæ intulerunt. [4] *Scelus.* scelestè scelerum machinator, Auxesis: hinc enim gravius & asperiùs hominem perstringit, quàm si Sceleratum nuncupasset. Similis est Hyper-

bole in Metonymia adjuncti. Hanc etiam Metonymiam habet *Ulyſſes* in illa pro ſpoliis *Achillis* oratione, *Metam* 13.

Si mea cum veſtris valuiſſent vota, Pelaſgi,
Non foret ambiguus tanti certaminis hæres.

I. armorum propter quæ certamen erat, & Vates ad Ariſtæum, amiſſis apibus, *Georg.* 4. *Magna lues commiſſa.* i. magnum ſcelus luis cauſa. (5) *Inſolens.* i. inſolentes & ſuperbos faciens: tales enim victores reddit. (6) *Ferocitatem.* Metalepſis: victoriæ ferocitatem, pro ferocem victoriam, modus eſt quartus; & ferocem victoriam quæ faciat victorem ferocem, ſecundus modus eſt. (7) *Atris.* profundis. Metalepſis: atris pro tenebroſis, Metaphora eſt uſitata: tenebroſis pro profundis, Metonymia eſt effecti: profunditas enim in ſpeluncis tenebrarum eſt cauſa. (8) *Pallentes.* Pallentes dicuntur morbi, triſtiſque fenectus, quod illi pallentes, hæc triſtes facit; ubi Metonymiæ in *pallentes* & *triſtis* continuatio facit Allegoriam. (9) *Sic Orat.* Ut ait lib. 8. cap. 6. *Quintilianus.*

CAP. IV.

METonymia Subjecti eſt, cùm nomen proprium rei ſubjectæ ad ſignificandam rem adjunctam traducitur. *Heroid.* 16.

Non tu plus cernis, ſed plus temerarius audis:
Nec tibi plus (1) *cordis, ſed minus* (2) *oris ineſt.*

Catachreſis eſt Epod. Ode 12.

Polypus, angravis hirſutis cubet (3) *hircus in alis.*

Sic ponitur continens pro re contenta. *Æneid.* 1.

——— *Ille impiger hauſit*
Spumantem (4) *pateram, & pleno ſe proluit* (5) *auro.*

Serm. 2. Sat. 3.

Danda

Danda eſt ellebori multo pars maxima avaris:
Neſcio an (6) *Anticyram ratio illis deſtinet omnem.*

Eſt verò Metonymia hæc longè frequentiſſima, cùm locus pro ipſis incolis uſurpatur. *Met. l.* 1. *Neve foret* (7) *terris ſecurior arduus* (8) *æther.* in Plſ. *Quod in me* (9) *carcerem effudiſtis*, Hyperbole eſt: Metalepſis reperitur, *Æneid.* 2.

Invadunt (10) *urbem ſomno vinoq; ſepultam.* Et Met. 13. (11) *Pergama tum vici, cùm vinci poſſe coegi.*

Allegoria * pro Pompeio. *Teſtis eſt* (12) *Italia, quam ille ipſe Victor L. Sylla hujus virtute & conſilio, confeſſus eſt ſuiſſe liberatam: teſtis eſt Sicilia, quam multis undiq; circumfluctam periculis, non terrore belli ſed celeritate conſilii explicavit: teſtis eſt Africa, quæ magnis oppreſſa hoſtium copiis, eorum ipſorum ſanguine redundavit: teſtis eſt Gallia, per quam legionibus noſtris in Hiſpaniam iter Gallorum internecione patefactum eſt: teſtis eſt Hiſpania, quæ ſæpiſſime plurimos hoſtes ab hoc ſuperatos proſtratoſq; conſpexit.*

* *Sive pro lege Manilia.*

(13) Aliter etiam locus ad res locatas traducitur. 1. de Orat. *Age vero ne ſemper* (14) *forum, ſubſellia, roſtra, curiamq; mediteris*: quæ Allegoria eſt, ut rurſus ibidem, *longe* (15) *Academiæ illi ac Lyceum hoc ſuburbanum gymnaſium antepones.*

Ex hoc genere etiam eſt illud, cùm ex poſſeſſore poſſeſſa res intelligitur, *Æneid.* 2.

——— *Jam proximus ardet*

(16) *Ucalegon* ——— Ad Attic. Epi. 4. *Ego cum triduo cum Pompeio, &* (17) *apud Pompeium fuiſſem.* Et *malo tecum* (18) *apud te ambulare*, Cic. de Senect. *Cujus villam ego contemplans* (non enim longe abiit

abeſt [19] *à me.*) Sic dicimus hominem devorari, cujus patrimonium devoratur. *Heaut. Act.* 3. *Sc.* 1. *Quid te futurum cenſes,* [20] *quem aſſidue exedent?* Sic [21] *ob Annibale cæſa apud Cannas ſexaginta millia Romanorum* dicimus. Sic litigantium clientum advocati perſonas ſuas pro clientum perſonis uſurpant: pro Cæcin. [22] *Reſtituiſſe te dixti: nego me edicto Prætoris reſtitutum eſſe.* Sic res quælibet pro adjuncto Temporis. *Georg.* 1.

Illa ſeges demum votis reſpondet avari
Agricolæ, bis quæ [23] *ſolem, bis* [24] *frigora ſenſit.*

Sic etiam nomen rei ſignificatæ tribuitur ſigno, *Faſt.* 1.

[25] *Jupiter anguſta vix totus ſtabat in æde:*
Inque Jovis dextra fictile fulmen erat, Vir. Ecl. 3.
[26] *Orpheaq; in medio poſuit, ſylvaſq; ſequentes.*

Ad Cap. 4.

[1] *Cordis.* prudentiæ, quæ in corde ſedem habet, unde prudentes Cordati dicuntur. Sic. *Mart. lib.* 2. *Ep.* 8.

Quod ſi non illum, ſed me peccaſſe putabis;
Tunc ego te credam cordis habere nihil.

[2] *Cris.* pudoris, qui ſe ore, i. vultu prodit [3] *Hircus.* hircinus fœtor, Catachreſis: quam eandem habet *Catullus* in *Ruſum*,

Ledit te quædam mala fabula, qua tibi fertur
Valle ſub alarum trux habitare caper.

[4] *Pateram.* [5] *Auro.* hic per ſpumantem pateram & plenum aurum intelligis omne illud vinum quo vaſa iſta impleta ſunt: ſed in *auro* eſt Metalepſis: nam aurum pro aureo cratere Metonymia eſt Materiæ. [6] *Anticyram omnem.* totius inſulæ elleborum:

ac

ac ſi maximè inſanirent avari, ideóque hâc herbâ, quâ cerebrum adversùs inſaniam purgatur, maximè indigerent. [7] *Terris.* hominibus terræ incolis. [8] *Æther.* cœlites, qui tenent æthera. [9] *Carcerem.* qui in vinculis & carcere erant, vel digni carcere, Hyperbole: graviùs enim & turpiùs ſonat odioſum nomen Carceris, quàm ſi Incarceratos aut Maleficos dixiſſet. [10] *urbem.* Trojanos ſomno vinóque ſepultos. Metalep. urbem pro Troja, Synecdoche eſt generis, & Troja pro Trojanis, Metonymia eſt ſubjecti. [11] *Pergama.* Trojanos Metalep. Pergama, i. arces Trojæ pro ipſa Troja, Synecdoche eſt membri, & Troja pro Trojanos, Metonymia eſt ſubjecti: quæ Metalepſis ſequitur, lib. 14.

—— *Danaas paverunt Pergama flammas.*

[12] *Italia.* hic Cicero *Italiam, Siciliam, Africam, Galliam, Hiſpaniam* poſuit pro Italis, Siculis, Africanis, Gallis, Hiſpanis. [13] *Aliter.* nempe cùm nomine loci ſignificatur non ipſum locatum, ſed locati adjuncta aut effecta. [14] *Forum.* Actiones Rhetoricas in foro, in ſubſelliis, in roſtris, in curia, Allegoria. [15] *Academiæ.* per *Academiam, Lycæum, Tuſculanum, ſuburbanum illud Gymnaſium* intelligimus doctrinam celebratam in Academia à Platone, in Lycæo ab Ariſtotele, in Tuſculano à Cicerone, Allegoria. [16] *ucal.* Ucalegonis domus. [17] *Apud Pomp.* in ædibus Pompeii. [18] *Apud te.* domi tuæ. [19] *A me.* à villa mea. [20] *Suem.* cujus opes aſſiduis comeſſationibus exhaurient. [21] *Annibale.* Quia ab exercitu cujus dux erat Annibal cæſa ſunt. [22] *Reſtituiſſe.* Sic Cicero Piſonem advocatum partis adverſæ alloquitur, tanquam Ebutio id diceret Cæcinna. [23][24] Per *bis ſolem, bis ſrigora,* intelligit

Poeta

Poeta æſtatem ac hyemem in binis annis: æſtatem ſc. ac hyemem anni in quo ſeritur, qui deſinit Calendis *Januarii*; & hyemem ac æſtatem anni in quo metitur, qui Calendis iiſdem incipit. Sed eſt in *ſolem* Metalepſis: nam *ſol* pro calore, quem efficit, Metonymia eſt cauſæ; & *calor* pro æſtate, ſicut mox *frigora* pro hyeme, Metonymia hæc eſt. Vide [11] in Metonymia adjuncti. [25] *Jupiter*. Jovis ſtatua. [26] *Orphea*. cælatas Orpheos & ſylvarum imagines.

CAP. V.

METonymia Adjuncti eſt, cùm ex adjunctis res ſubjectæ ſignificantur, *Eclog.* 8.

Nectè tribus nodis [1] *ternos Amarylli colores.*

Sic nomina virtutum ipſarum pro bonis viris, & vitiorum pro malis, & multarum aliarum rerum, pro perſonis quibus adjunctæ ſunt, uſurpantur. *Catil.* 2. *Ex hac enim parte* [2] *pudor pugnat, illinc petulantia; hinc pudicitia, illinc ſtuprum; hinc fides, illinc fraudatio; hinc pietas, illinc ſcelus; hinc conſtantia, illinc furor; hinc honeſtas, illinc turpitudo; denique æquitas, temperantia, fortitudo, prudentia, virtutes omnes, certant cum iniquitate, cum luxuria, cum ignavia, cum temeritate, cum vitiis omnibus*: quæ perilluſtris eſt Allegoria.

Ex hoc genere ſunt illa *Ciceronis* Hyperbolica, *O.* [3] *peſtis! O labes! O audaciam incredibilem!* & ſimilia. Hyperbole autem hic elatior exſiſtit, cum virtutibus, vitiis, aliiſque qualitatibus præcellentes, ipſarum qualitatum nominibus celebramus, aut etiam ſupra ipſas audaciùs efferimus: ut cùm *Ariſtidem non juſtum, ſed juſtitiam, adeoque* [4] *ipsâ juſtitiâ juſtiorem* prædicamus. Metalepſin verò gradibus ſuis auctiorem habet *Silius l.* 4.

Ad-

Advolat auratо præfulgens [5] *murice ductor.*
Et Æneid. 1. Virgilius.
— ſtratoque ſuper diſcumbitur [6] *oſtro.*
Sic adjunctum temporis pro ſubjectis.
Æneid. 1.
Aſpera tum poſitis miteſcent [7] *ſæcula bellis.*
Senect. *Temeritas eſt videlicet* [8] *florentis ætatis, prudentia* [9] *ſenectutis.* Catachreſis eſt *Æn.* 4.
oculiſve aut pectore [10] *noctem*
Accipit —— Metalepſis eſt Eclog. 7.
[11] *Solſtitium pecori defendite, jam venit æſtas.*
Sic ſignum pro re ſignificata ponitur. pro Mil.
Cui omnem Italiæ [12] *pubem*, Georg. 2.
Ullum non populi [13] *faſces, nec* [14] *purpura regum*
Flexit. —— Triſt lib. 1. Eleg. 2.
Neve precor magni [15] *ſubſcribite Cæſaris iræ.*

Locus ille in Piſonem inſignem quæſtionem ex Intelligentia Metonymiæ hujus exprimit. *Veruntamen quoniam te non* [16] *Ariſtarchum, ſed* [17] *Phalarin Grammaticam habemus, qui non notam apponas ad malum verſum, ſed Poetam armis perſequare; ſcire cupio quid tandem iſto in verſu reprehendas*, Cedant [18] arma togæ — *.Tua dicis* [*inquit*] *togæ ſummum Imperatorem eſſe ceſſurum. Quid nunc te, aſine, literas doceam? Non opus eſt verbis, ſed faſtibus: non dixi hanc togam qua ſum amictus; nec arma, ſcutum & gladium hujus Imperatoris: ſed quod pacis eſt inſigne, & otii toga, contra autem arma tumultus atque belli: more Poetarum locutus hoc intelligi volui, bellum ac tumultum paci atque otio conceſſurum.* Pro Marc. uterque Tropus propriis verbis adjungitur, *Semperque mea conſilia pacis & togæ ſocia, non belli atque armorum fuerunt.*

Eſt

Eſt etiam hæc Metonymia in Epithetis.

Æneid. 1. [19.] ——. *Mortalia temnitis arma.*

Et Theb. 8. [20.] —— *Armato turbavit funere manes.*

Ad Cap. 5.

[1] *Ternos colores.* terna licea, triplici diverſa colore, ut paulò antè à Poeta dicitur. [2] *Pudor.* pudor hic pro verecundis, petulantia pro petulantibus, pudicitia pro pudicis, ſtuprum pro mœchis, *&c.* virtutes denique omnes pro probis, & vitia pro improbis ponuntur, Allegoria. [3] *O peſtis!* O peſtiferos cives! O nequitiæ labe aſperſos! O incredibiliter audaces! Hyperbole. [4] *Ipſa juſtitia.* Sic ipsâ nequitiâ nequior, cæcitate cæcior, deformitate deformior, ipsâ ſiti ſiticuloſior, & ſimilia. Vid. 15. in notis ad cap. nonum. [5] *Murice.* veſte purpureâ oſtro tinctâ, Metalepſis, murex pro oſtro muricis ſucco, Synecdoche eſt integri; oſtrum pro purpureo oſtri colore, Metonymia ſubjecti; & purpureus color pro purpurei coloris amictu, Metonymia eſt adjuncti pro ſubjecto. [6] *Oſtro.* oſtrum per ſimilem Metalepſin ſignificat hic purpureum torum. [7] *Secula.* qui ſeculis illis vixerunt. [8] *Florentia ætatis.* juvenum. [9] *Senectutis.* ſenum. Sic *Met.* 1.

Contigerat noſtras infamia temporis aures.

& pro Marc. *Nulla unquam ætas de laudibus tuis conticeſcet.* [10] *Noctem.* pro ſomno qui noctu capitur: Catachreſis, ut cùm contrà *ſomnus* pro nocte capitur. Vide in notis ad Syneceſin. [11] *Solſtitium.* æſtum, Metalep. Solſtitium pro æſtate, in cujus initio ſit, Metonymia eſt ſubjecti (qualis eſt *Georg.* 1.

Humida ſolſtitia, atque hyemes orate ſerenas)

Et æſtas pro æſtatis æſtu, Metonymia hæc eſt. [12] *Pubem.* juventutem, cujus ætatis pubes primò creſcens eſt

eſt indicium. [13] *Faſces.* [14] *Purpura.* faſces & purpura inſignia ſunt autoritatis & imperii, quæ duo hic per faſces & purpuram ſignificantur; ſed in purpura eſt Metalepſis, qualis ſupra in murice: purpura enim primò ſignificat piſcem qui murex dicitur: ſed hic Metalepſis eſt uno gradu auctior, nam poſtremò purpurei coloris amictus pro regia autoritate per hanc Metonymiam adjuncti ponitur. [15] *Subſcribite.* aſſentimini: ſubſcriptio enim aſſentionis & approbationis eſt ſignum. [16] *Ariſtarchum.* Ariſtarchus Grammaticus fuit *Alexandrinus*, qui *Homero* longè inferior, ejus tamen Poemata petulanter vellicare, quæque illius inſcitiæ minus probarentur, iis, ut malis, notas apponere non verebatur: de quo *Ovidius* Pont. l. 3 Eleg. 11.

Corrigere at res eſt tantò magis ardua, quantò
Magnus Ariſtarcho *major* Homerus *erat.*

[17] *Phalaris.* Phalaris crudeliſſimus erat Agrigentinorum tyrannus, qui inter cætera ſuppliciorum inſtrumenta taurum habuit æneum, in quem igne ſubjecto ardentem damnati immiſſi, mugitum, bovis inſtar, edebant: cujus rei ſpecimen artifex ipſe Perillus, muneris, loco, primus præbuit: Tandem etiam ipſe tyrannus, cùm diutiùs illius immanitas ſuſtineri non poſſet, quo alios exuſſerat tauro incluſus, vivus crematus eſt. [18] *Arma.* Hunc Tropum in ſequentibus Orator ipſe explicat. [19] *Mortalia.* hominum mortalium. [20] *Armato.* militum armatorum, qui cum armis & equis, diſſiliente humo, abſorpti ſunt. Sic apud eundem Statium ibidem.

At non ſemianimi clamore Menœcea lapſus
Fa"it Atys —— & ibidem.
Faſſa pios gemitus lachrymaſq; in vulnera fudit.

Item Heroid. 2. *Caſtaque*

Castáque fallaci zona recincta manu. Ibid.
Colla quoque infidis quæ se nectenda lacertis.

& Carm. l. 1. Od. 3.

Iracunda Jovem ponere fulmina.

I. viri semianimis, virginis piæ, mei castæ, tui fallacis, ac infidi, ipsius Jovis iracundi. Hæc Metonymia Poetis frequens est, nec inelegans: quoties nimirum epitheton, sive adjunctum in concreto [ut loquuntur Logici] subjecto, quod significat proprium, rei alicui ad subjectum pertinenti accommodatur, ut hîc *mortalis*, quod est epitheton hominis, tribuitur armis hominum: *armatus* epitheton militum, militum funeri: *semianimis* epith. Atys, quem Ætolus propè interfecerat, ipsius clamori: *Pius* epith. Ismenes, ejus gemitui: *castus* epith. Phillidos, illius zonæ: *fallax* & *infidus* epith. Demophoontis, illius manui, & lacertis: & *iracundus* epith. Jovis, Jovis fulminibus.

CAP. VI.

IRonia sive Simulatio est Tropus (1) ab oppositio ad oppositum.

Valet hîc Tropus cùm ad cætera omnia, tum imprimis ad jocandum; in eóque genere Socratem, Cicero autor est 2. Orat. lepore & humanitate cæteris præstitisse: unde & ipse εἴρων appellatus est, quòd se imperitum fingeret, admirator aliorum tanquam sapientum.

(2) Percipitur autem Ironia vel Pronunciatione, vel Personâ, vel rei naturâ: nam siqua earum dissentit à verbis, apparet mentem etiam iisdem dissentire. Oppositæ sunt (3) disparata & (4) contraria.

Ironia à Disparato est, quando de persona alia quidpiam dicitur, de alia intelligitur: Sive affirmatum de utraque, ut Eclog. 3.

Tum credo; cùm (5) me arbustum videre Myconis, At-

Atque mala vites incidere falce novellas.

Sive negatum de altera, ut *Metam. lib.* 13.

——— [6] *nec in his quisquam damnatus & exul.*

Senec. Herc. fur. Act. 2.

[7] *At non per omnes exul erravit plagas.*

[8] Ironia à Contrario est, quando ex contrario contrarium significatur. Ter. And. Act. 5. *O salve* [9] *bone vir, curasti probè.* 2. de Orat. *Crassus pro Aculeone cùm diceret, aderat contra Aculeonem Lamia deformis, qui cùm interpellaret odiosè. Audiamus, inquit Crassus, pulchellum puerum: cùm esset arrisum, Non potui mihi, inquit Lamia, formam ipse fingere, ingenium potui. Tum hic, audiamus, inquit, disertum: multo etiam arrisum est vehementiùs.* Æn. 1. Cat. est.

Si genus humanum, & mortalia temnitis arma,
At [10] *sperate Deos memores fandi atque nefandi.*

Item Georg. 4.

Alter erit maculis auro [11] *squalentibus ardens.*

[12] Metalepsis frequentissime occurrit. Sed Ironia continuata facit Allegoriam gratiorem. In Clod. *Integritas tua te purgavit, (mihi credi) pudor eripuit, vita anteacta servavit.* Æneid. 4.

[13] *Egregiam verò laudem, & spolia ampla refertis*
Tuque puerque tuus, magnum & memorabile nomen;
una dolo divûm si fœmina victa duorum est.

Hic & [14] personæ, & [15] rei & [16] Pronunciationis, si oratio benè proferatur, cum verbis dissentio manifesta est.

Est & Ironia quæ Paralipsis sive Præteritio quibusdam dicitur: at in his formulis, *prætereo, mitto.* Pro Pomp. *Sinite hoc loco, Quirites, sicuti poëtæ solent qui res Romanas scribunt,* [17] *præterire me nostram calamitatem, quæ tanta fuit, ut eam ad aures L. Luculli, non è prælio nuncius, sed ex sermone rumor afferret.*

Æneid. 10.

Quid repetam exustas Eryceno in littore classes?
Quid tempestatum regem, ventosq; furentes
Æolia excitos, aut actam nubibus irim?

Pro Cluent. (18) *Mitto illam primam libidinis injuriam, mitto nefarias generi nuptias: mitto cupiditate matris expulsam matrimonio filiam.*

Ironia denique est, quæ Apophasis sive Negatio dicitur Paralipsi (19) non dissimilis. Verr. 1. (20) *Nec ea dico, quæ si dicam, tamen infirmare non possis, &c. Sunt hæc & alia in te falsi accusatoris signa permulta, quibus ego non utor.*

Ad Cap. 6.

(1) *Oppositio.* Sic in fine c. 16. schol Rhet, ipse *Ramus*; non autem *à contrario ad contrarium*, quomodo *Talæus* definiens, Ironiam à disparato excludit. (2) *Percipitur.* Sic *Fabius* l. 8. c. 6. (3) *Disparata.* (4) *Contraria.* Disparata sunt res quælibet naturâ diversæ; ideóque unum multis pariter opponitur. Contraria sunt res sibi invicem naturâ repugnantes; Ideóq; unum uni tantum opponitur: Vide Oratoriæ l. 2. c. 2. *sect.* 3. ¶. 1. (5) *Me.* Se nominat *Menalcas*, sed *Dametam* intelligit. (6) *Nec in his. Ulysses Ajacem* taxans, negat quenquam sui generis damnatum & exulem fuisse: sed illud tacite *Ajaci* exprobrat, cujus Pater *Telamon*, & patruus *Peleus*, quòd *Phocam* tertium fratrem trucidâssent, exulabant. (7) *At non.* Sic *Lycus* ad *Amphitryonem* de *Apolline*, contrarium innuens de *Hercule*. (8) *Ironia à contrario.* Ironia a contrario potest esse quadruplex: nam

Contraria sunt { Relata. / Adversa. / Contradicentia. / Privantia.

Ironia

Ironia à relatis: ut ſi pater moleſto & contumaci filio dicat, *Scilicet tu mihi pater eris, ego tibi filius, ideóq; (uti par eſt) parebo.* Ab adverſis, *Pulchellum puerum*: A contradicentibus, *Non agam tecum jure ſummo*: huc referri poſſunt Paralipſis & Apophaſis. A privantibus: ut ſi quis de divite dicat, *homo eſt, mihi crede, inops & egenus.* (9) *Bone vir.* Sic Simo Davum Ironice affatur, ſceleſtum eum eſſe, peſsimeq; ſe geſsiſſe ſignificans. (10) *Sperate.* timete. ut *Æn.* 4.

Hunc ego ſi potui tantum ſperare dolorem.

(11) *Squalentibus.* Splendentibus. Eſt in his vocibus Catachreſis: nam *ſperare dolorem*, & *ſqualere auro*, adeò ſunt abſona, ut vix alibi reperias. (12) *Metalepſis.* Nam *integritas*, *purgavit*, & *prætereo*, ſunt Metaphoræ; *utor* Synecdoche generis, pro commemoro, vel urgeo. (13) *Egregiam.* laudem nullam; turpe potiùs dedecus & infamiam. (14) *Perſonæ.* Nam verba ſunt *Junonis* ad Venerem & Cupidinem, quos capitali habuit odio; ideóq; eos vituperio potiùs quàm laude afficeret. (15) *Rei.* Nam imbellem fœminam à potentibus diis ſuperari, leviculum eſt, nec laudem minimam mereatur. (16) *Pronunciationis.* Alia enim orationi ſimplici, alia ironicæ, Pronunciatio convenit: quæ tamen interdum non ſervatur, vel perſonâ, vel rei naturâ ipſam Ironiam ſatis oſtendente. (17) *Prætertire.* Prætertire ſe ſimulat orator ſuorum calamitatem, quam tamen ſignificantiùs exprimere non poſſet. (18) *Mitto.* hic ut ſuprà quædam ſimulate dicuntur prætermitti, quæ tamen diſertè memorantur: ubi continuatio trium Ironiarum Allegoriam facit. (19) *Non diſſimilis.* Nam non niſi modo loquendi differt, re & ſenſu prorſus eadem. (20) *Nec ea.* Hic *nec ea dico, nec utor*, Apophaſin ſimilem habent.

CAP.

CAP. VII.

METaphora ſive Tranſlatio eſt Tropus à (1) ſimili ad ſimile.

Ideóque eſt ad unum verbum contracta ſimilitudo. Tropus autem nullus eſt florentior quàm Metaphora, nec qui plus luminis afferat orationi: præſertim ſi ratione ſumpta eſt, & ad ſenſus ipſos admovetur, maximè oculorum, qui eſt ſenſus acerrimus. Nam & (2) *odor urbanitatis, & mollitudo humanitatis, & murmur maris, & dulcedo orationis*, ſunt ducta à cæteris ſenſibus: illa verò oculorum multò clariora. Ad Attic. lib. 4. Epiſt. 16. *Amiſimus, mi Pomponi, omnem non modo* (3) *ſuccum & ſanguinem, ſed etiam* (4) *colorem & ſpeciem priſtinæ civitatis.* Cat. 3. *Tum vero clariſſimis viris interfectis* (5) *lumina civitatis exſtincta ſunt.* Atque hinc eſt quòd (6) *odorer* ſeu *olfacio, tineo, guſto* & *audio*, interdum ponantur pro *intelligo*: *video* verò, *cerno*, & *perſpicio*, ſæpiſſimè.

Nihil eſt autem in rerum natura, unde ſimile duci non poteſt, indidémque ideo & Metaphora. Pro Sext. *Cujus ego patrem* (7) *deum atque parentem ſtatuo fortunæ nominiſque mei*, Tuſ. 1. *Honos alit artes, omneſq;* (8) *incenduntur ad ſtudia gloriâ.*

Metam. 1. ——— *Dii cœptis*
(9) *Aſpirate meis.* —— Æneid. 4.
——— *Magnoque iterum* (10) *fluctuat æſtu.*

2. Orat. *ut* (11) *ſementem feceris, ita metes.* Catachreſis eſt Eclogâ 7.

(12) *Vir gregis ipſe caper deterraverat.*——& Quint. lib. 8. cap. 6. *Capitis* (13) *nives.*

Unum

Unum hic est (14) oratoris præceptum: Si vereare nè paulò durior translatio esse videatur, mollienda sæpe est præposito verbo *ut ita dicam, si ita loqui liceat*, aut simili formulâ: ut si, olim Marco Catone mortuo, *pupillum* senatum quis relictum diceret, paulò duriùs; sin, *ut ita dicam pupillum*, aliquanto mitiùs.

Metalepsis est 3. de Orat. (15) *Syrtim patrimonii & Charybdin bonorum*, & apud Quint. l. 10. c. 1. *Isocrates omnes dicendi* (16) *Veneres sectatus est.* Atque Georg. 4.

Immensaque trahi (17) *nubes jamque arbore summa*
Confluere, & lentis (18) *uvam demittere ramis.*

Hyperbole verò & Allegoria in Metaphoris præcipuam laudem obtinent: atque ex Hyperbolica Metaphora oritur mira sublimitas orationis, (19) cùm rebus sensu carentibus, actum quendam & animos damus. Æneid. 1.

—— *geminique* (20) *minantur*
In cœlum scopuli —— & Æneid. 8.

—— *Pontem* (21) *indignatus Araxes.*

Item pro Marc. *Parietes medius fidius, C. Cæsar, ut mihi videntur, hujus curiæ tibi gratias agere gestiunt.* Sic contra in Bruto (22) *Latrant quidam oratores, non loquuntur.* Et in Piso, *Itaque admissarius iste, simul atque audivit à Philosopho voluptatem tantoperè laudari, ad illius hanc orationem* (23) *adhinnit.* Allegoriæ hic sunt multò illustrissimæ. Cat. 3. *Memoria vestra, Quirites, nostræ res alentur, sermonibus crescent, literarum monimentis inveterascent & corroborabuntur.* Verr. 4. *Ipse inflammatus scelere venit in forum, ardebant oculi, totoque ex ore crudelitas emicabat*, in Pis. (24) *Neque tam fui timidus,*

ut qui in maximis turbinibus ac ſi ctibus Reip. navem gubernaſſem, ſalvamq; in portu collocaſſem. [25] *frontis tuæ nubeculam, aut collegæ tui contaminatum ſpiritum pertimeſcerem, alios ego vidi ventos: alias proſpexi animo procellas: aliis impendentibus periculis non ceſſi.*

Ad Cap 7.

[1] A *Simili.* Metaphora omnis, cùm nihil aliud ſit quam brevis & occulta ſimilitudo, per adverbium ſimilitudinis, *quaſi, tanquam, veluti,* &c. reſolvitur & explicatur. [2] *Odor.* hic quaſi odor, quaſi mollitudo, quaſi murmur, & quaſi dulcedo intelligitur, [3] *Succum.* [4] *Colorem.* juſtitiam, & ordinem: eſt enim juſtitia & legum obſervatio quaſi ſuccus & ſanguis civitatis; civiles autem & externi mores, quaſi color & ſpecies ejuſdem. [5] *Lumina.* quia veluti lumina ſplendent & celebrantur: itidem l. 12. Ep. 5. ad Caſſium. *Nunc autem opto ut ab iſtis orientis partibus virtutis tuæ lumen eluceat.* [6] *Odoror.* Hic quæ ſenſuum & præcipuè quæ viſûs ſunt propria, ad animi actum denotandum transferuntur: *Odoror,* Cic. ad Attic. l. 4. Ep. 77. *Tu velim ex Fabio (ſi quem habes aditum) odorere, & iſtum convivam tuum deguſtes. Olfacio,* Ter. Adelph. Act. 3. *An non ſex totis menſibus priùs olfeciſſem, quam ille quicquam cœperit? Teneo,* Ter. Heaut. Act. 4. *Tenes quid dicam? Guſto,* Cic. in Piſ. *Non guſtârat illam tuam Philoſophiam. Audio,* Eun, Act. 2. P. *Capias tu illius veſtem.* Chæ. *Veſtem? quid tum poſtea?* P. *Pro illo te deducam.* Chæ. *Audio,* i. intelligo quorſum Eunuchi veſtem induerem: ipſa vox propria ſubſequitur. P. *Te eſſe illum dicam.* Chæ. *intelligo. Video,* Cic ad Torquatum l. 6. *Summa tamen eadem eſt, & idem exitus, quem ego tam video animo, quam quæ oculis cernimus. Cerno.* Cic. 1. de

Finib.

Fin. *Quicquid porrò animo cernimus, id omne oritur à sensibus. Perspicio*, 2. de Fin. *Non satis perspicio ista varietas quæ sit.* [7] *Deum.* Hic tanquam Deum atq; parentem intelligis. [8] *incenduntur.* ità ardenti excitantur studio, ut quodammodo incendi videantur: Metaphora est ab igne. [9] *Aspirate.* secundate, ut cùm auræ secundæ navium aspirant carbasis: Metaphora ab aëre. [10] *Fluctuat.* quasi fluctuans huc & illuc incerta rapitur: Metaphora ab aquâ; ut *Æn.* 8.

—— *Magno curarum fluctuat æstu.*

[11] *ut sementem.* reportabis præmium factis dignum: *vid. Chil.* 1. *cent.* 8. à terra ducitur hæc duplex Metaphora, quæ Allegoriam facit. [12] *Vir gregis.* mitiori Metaphorâ caprarum maritus, i. admissarius: qui uno plerunque nomine Hircus dicitur. [13] *Nives.* nivei seu cani capilli: Catachresis, quia translatio durior videtur. Eandem habet *Horat, Car.* 4. *Od.* 13. [14] *Orator.* 3. *de Orat.* [15] *Syrtim.* Metalepsis: nam Syrtim pro scopulo, & Charybdin pro voragine, Synecdoche est speciei, & scopulum patrimonii, aut bonorum voraginem pro luxurioso, qui patrimonium & bona sua prodigit, & quasi vorat, Metaphora est: Est tamen in *Syrtim* & *Charybdin*, Catachresis quædam; scopulum & voraginem (inquit ibid. orator) libentiùs dixerim. [16] *Veneres.* elegantias, Metalepsis. Venus pro venustate Meton. est efficientis, (vide numerum 13 in notis ad caput secundum) & venustas pro gratia & suavitate in dicendo, Metaphora est. [17] *Nubes.* Duplex est hoc distichо Metalepsis. Nubes pro nube Synecdoche est numeri: & nubes pro examine, nubis instar, aërem obscurante, Metaphora est. [18] *uvam.* Altera Metalepsis: *uva* pro racemo, Synecdoche est membri: racemus

pro examine, in morem racemi pendente, eſt Metaphora. Vid. hiſt. Apum. c. 5. n. 42. [19] *Cum rebus.* Sic Ariſt. Theod. l. 3. c. 11. deinde Quintil. c. 6. l. 8. admonuerunt. [20] *Minantur in cœlum*, nempe in tantam altitudinem editi, ut cœlum pertingere videantur. [21] *Indignatus.* Araxes Armeniæ fluvius ſuperſtructum ab Alexandro magno pontem ſuâ inundatione dicitur evertiſſe. [22] *Latrant*, quaſi latrant, quia præter rationem loquuntur. [23] *Adhinniit*, quaſi adhinniit, quia ut laſciviens equus hinnitu, ſic ille petulanti riſu belluinum voluptatis appetitum prodidit: utraque Metaphora Mioſin habet, prior enim ducitur à naturali canum voce, ut poſterior ab equorum: quomodo rudere, quod eſt aſinorum; grunnire, quod porcorum; gannire, quod vulpium; ululare, quod luporum eſt, *&c.* per Mioſin hominem dicimus, cujus orationem extenuare, & ob futilitatem elevare volumus: ut enim cùm rebus inanimatis ſenſum, rationem & orationem attribuimus, Hyperbolica eſt Auxeſis; ſic cùm homini rationis participi brutorum animantium voces affingimus, Hyperbolica Tapinoſis eſt, Sed in poſteriori exemplo *admiſſarius* & *adhinniit* Allegoriam etiam faciunt. [24] *Neque tam.* Inſignis hæc eſt Allegoria ter tribus vocibus continuata: ſimilis eſt apud Horatium Car. 1. Od. 14.

O navis, referent in mare te novi
Fluctus: O quid agis? fortiter occupa
Portum, &c. [25] *Frontis tuæ*, frontis nubeculam & contaminatum ſpiritum, Hyperbolicam elationem habent.

CAP.

CAP. VIII.

SYnecdoche est tropus partis ad totum, aut contra. Pars autem est membrum vel species.

Synecdoche Membri est, quando ex membro integrum significatur. *Andr. Act.* 2.

Ridiculum (1) *caput.* Æneid. 2.

——— (2) *animaque litandum*
Argolica ——— Ibidem.

Involvens umbra magna terramque (3) *polumq;*

Prosa *mucronem* pro *gladio*, & *tectum* pro *domo* recipiet: (4) non autem *puppim* pro *navi*, nec *abietem* pro *tabellis*. Catachresis habetur. Serm. 1. Sat. 1.

ut cùm carceribus missos rapit (5) *ungula currus.*

Metalepsis verò Eclog. 1.

Post aliquot, mea regna videns, mirabor, (6) *aristas?* Met. 1.

Pulchra verecundo suffundens (7) *ora rubore.*

Hyperbole Æneid. 2.

Sic, ô sic positum affati, discedite, (8) *corpus.*

Allegoria Cat. 1. *Nullo me modo posse iisdem* (9) *parietibus tuto esse tecum, qui in magno periculo essem, quod iisdem mœnibus contineremur.* & ibid. *Multorum te* (10) *oculi & aures non sentientem, sicut adhuc fecerunt, speculabuntur atque custodient.* (11) Sic numerus singularis pro plurali, Æneid. 2.

(12) *Hostis habet muros, ruit alto à culmine Troja.*

Item Orat. 1. *Quid tam necessarium est quam tenere semper arma, quibus tectus esse* (13) *possis?*

Ad Cap. 8.

[1] *Caput.* pro homine. [2] *Animaque Argolica.* pro homine Græco. [3] *Polum.* Pro cœlo, cujus minima est particula. [4] *Non autem.* Verba sunt *Quintiliani lib.* 8. *cap.* 6. Puppis itaque,

posterior pars navis, pro navi, licet in carmine frequentior sit, est tamen in prosâ Catachresis: cujusmodi etiam est *carina*, infima navis pars: utrumq; eodem districho habet *Ovid. Heroid.* 3.

Ah! lacrymæ etiam puppes furiosa refici,
ut qua desereret firma carina foret.

[5] *ungula.* Ungula equina pro ipso equo, quia durior & inæqualior videtur translatio, Catachresis est. [6] *Aristas.* annos, Metalepsis: arista pro spica Synecdoche est membri, spica pro segete Synecdoche item membri, seges pro æstate, quo anni tempore in agris luxuriatur, Metonymia est subjecti pro adjuncto, æstas pro anno rursum Synecdoche membri pro integro. [7] *Ora.* vultum, Metalepsis: ora pro ore Synecdoche est pluralis pro singulari, & os pro integra facie Synecdoche est membri. [8] *corpus.* Loquitur hic de se Anchises. Est autem in hac voce Miosis quædam: significare enim vult hominem se esse animâ & vitâ pene destitutum. [9] *Parietibus.* hic parietes pro domo, & mœnia pro urbe intelligis. [10] *Oculi & aures.* pro oculatis & auritis hominibus. [11] *Sic numerus.* Docet scholarum Rhetoricarum l. 16. *P. Ramus* numerum pluralem esse totum quoddam, & singularem, quandam illius partem; illum verò hujus genus, aut hunc illius speciem (ut *Talæus* sentire videtur) nusquam dicit: per partem autem nihil aliud intelligit quam membrum, pro quo per Synecdochen generis sæpissime usurpatur, quemadmodum & totum pro integro. Est itaque singularis pars seu membrum, non species pluralis, præsertim cum ex unitatibus tanquam ex particulis multitudo omnis constituatur. [12] *Hostis.* hostes. [13] *Possis.* possimus, vel quilibet possit.

CAP.

CAP. IX.

SYnecdoche Speciei est, quando ex specie significatur genus, *Georg.* 4.

(1) *Chaoniam pingui glandem mutavit aristâ,*
(2) *Pocuinq; inventis Acheloia miscuit uvis.*

Catachresis est Catil. 1. *Certe verendum non erat, nequid, hoc,* (3) *parricidâ civium interfecto, invidiæ mihi in posteritatem redunderet.* & Æn. 2.

——*Equum divina Palladis arte*
(4) *Ædificant* —— Item Serm. 2. Sat. 3. *Atqui vultus erat multa & præclara* (5) *minantis.* Sic (6) Infinitum numerum dicimus pro magno. Orat. 2. *Cujus ex ludo, tanquam ex equo Trojano,* (7) *innumeri principes exierunt.* Cic. 2. de Divin. (8) *Sexcenta licet ejusmodi proferre*; ubi Metalepsis est. (9) Hyperbole hic est frequentior, cùm nomen speciale rei cujuspiam in suo genere præcellentis, pro generali ponitur, *Juv Sat.* 2.

ultra (10) *Sauromatas fugere hinc libet & glacialem Oceanum, quoties aliquid de moribus audent.*
Qui (11) *Curios simulant, &* (12) *Bacchanalia vivunt.*

Item Trist. 1. Eleg. 2.

Me miserum! quanti montes volvuntur aquarum?
Jam jam tacturos (13) *sydera summa putes.*
Quantæ diducto subsidunt æquore valles?
Jam jam tacturos (14) *Tartara nigra putes.*

Audacior verò est, cùm singularia illa superari ab aliquo dicimus, *Trist.* 3. *Eleg.* 11.

(15) *Sævior es tristi* (16) *Busiride, sævior* (17) *illo,*
Qui falsum lento torruit igne bovem.

Allegoria est Agrariâ. 2. *Cùm haberet hæc Respublica* (18) *Lucinos, Calatinos, Acidinos, homines non*

ſolùm honoribus populi, rebuſque geſtis, verùm etiam patientia paupertatis ornatos; & tum cùm erant Catones, Philippi, Lælii, quorum ſapientiam temperantiamque in publicis privatiſque, forenſibus domeſticiſq; rebus perſpexerit; tamen ejuſmodi res commiſſa eſt nemini, & Mart. lib. 8. Ep. 56.

Sint [19] *Mecænates, non deerunt, Flacce, Marones.*
Virgiliumq; tibi vel tua rura dabunt.

Ad Cap. 9.

[1] *Chaoniam glandem.* [2] *Pocula Acheloia*, Chaonia regio eſt glandium feraciſſima; Achelous eſt fluvius eandem præterfluens: ſignificat autem hic Poëta per *Chaoniam glandem* & *Acheloia pocula*, glandem & aquam in genere; ſed eſt in poſteriori tropo Metalepſis: nam *Acheloia pocula* pro aqua Acheloia Metonymia eſt ſubjecti, & aqua Acheloia pro qualibet aqua Synecdoche eſt ſpeciei. [3] *Parricida.* [4] *Ædificant.* [5] *Minantis. Parricida* propriè dicitur, qui parentem cecidit, ſed hic Catachreſticòs ponitur pro interfectore; ubi etiam Auxeſis eſt, ſive amplificans Hyperbole, quòd ſcilicet atrocius adhibetur vocabulum, quam factum fert. *Ædificare* propriè ſignificat ædes ſtruere: hic autem ſimpliciter ſtruere. *Minari* hic pro promittere, ut in Synecdoche generis *promittere* pro minari. In quibus omnibus, quia durior & ingratior videtur immutatio, Cathacreſis eſt. [6] *Infinitum*, non ſine Hyperbolica Auxeſi. [7] *Innumeri*, multi. [8] *Sexcenta*, plurima, Metalepſis: duplex enim eſt Synecdoche: ſexcenta pro innumera, modus eſt primus; innumera pro multa, ſecundus modus eſt. Hæc Metalepſis uſitata eſt: ut in Aulular. Plauti, *Sexcenta ſunt quæ memorem, ſi ſit otium. Mille* etiam & *centum* per ſimilem Metalepſin idem non rarò ſignificant, ut *Ecl.* 2. *Mil-*

Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ.
Et Æn. 5. ——— *cen nubibus arcus*
Mille trahit varios adverso sole colores. Æn. 3.
Centum alii curva hæc habitant ad littora vulgo
Infandi Cyclopes, & altis montibus errant. & Æn. 6.
Non mihi si linguæ centum sint, oraq; centum.

(9) Hyperbole ista *Antonomasia* vulgò dicitur. vid. 6. in notis ad c. 11. (10) *Sauromatas & glacialem Oceanum*, (11) *Curios*, (12) *Bacchanalia*. Auxesis est: hic enim, cùm loca remota, viros temperatos, & quodlibet intemperantiæ genus intelligat, superlatis earum specierum, quæ in his generibus maxime excellunt, nominibus utitur: ubi quatuor troporum continuatio Allegoriam facit. Sic *Epicurus* pro voluptuario, *Aristides* pro justo *Cræsus* pro divite, *Sardanapalus* pro effœminato, *Midas* pro avaro, *Thersites* pro deformi, *Pœnus* pro perfido: quæ Auxesis est. Sic *Irus* & *Codrus* pro paupere, *Pygmeus* aut *nanus* pro brevis staturæ homine: quæ Tapinosis est, sive extenuans Hyperbole. (13) *Sydera*. (14) *Tartara*. Sydera pro sublimiori, & Tartara pro profundiori loco: in quibus est & Auxesis, & Allegoria. (15) *Sævior ea*, &c. Sic *Ecl.* 7. *Nerine Galatea thymo mihi dulcior Hyblæ,*
Candidior Cycnis, hederâ formosior alba.
ubi *sævior Busiride, sævior Phalaride, thymo dulcior, cycnis candidior, hederâ formosior*: Auxeses sunt audaciores, quales innumeræ sunt, quæ in proverbio abierunt: ut.

Iapeto	} *antiquior.*	*Stentore clamosior.*
Chrono &		*Electro lucidior.*
Titanibus		*Cretense mendacior.*
Chao &		*Auricula ima mollior:*
Saturno		*Empusâ* } *mutabilior,*
		Proteo }

Spongia bibacior.
Nive candidior.
Melanione } *Castior.*
Hippolyta }
Crasso } *ditior.*
Cræso }
Prodico doctior.
Ulysse dolosior.
Nestore facundior.
Codro generosior.
Labyrintho involutior.
Iracundior Adriâ.
Turture }
Littore } *loquacior.*
Caute }

Tiresiâ }
Talpa } *cæcior.*
Leberide }
Philonide indoctior.
Inutilior blace.
Leotrephide } *macilentior.*
Poileta }
Leberide nudior.
Iro } *pauperior.*
Codro }
Phœnice rarior.

Pice }
Scarabæo } *nigrior.*
Pœno perfidior.
Lynceo perspicacior.
Lecytho pinguior.
Milone robustior.
Pisce sanior.
Socrate sapientior.
Catone severior.
Cera tractabilior.
Pegaso velocior.
Cervo }
cornice } *vivacior.*
Luscinia vocalior.
Purpura voracior, &c.
At
Messena servilior.
Gryllo }
Coræbo }
Melitide } *stultior.*
Morycho }
Plumbo stupidior.
Limace }
Testudine } *tardior.*
Pisandro }
Epeo. } *timidior.*
Care vilior.

& similia, Mioses sunt: nam comparatio in defectibus magis minuit. Ex hujusmodi Hyperbolis amatoriam suam cantilenam composuit Polyphemus, *Met.* 13.

Candidior folio nivei Galatea ligustri,
Floridior prato, longa procerior alno,
Splendidior vitro, tenero lascivior hœdo,
Levior assiduo detritis æquore conchis,

So-

Solibus hybernis, æstiva gratior umbra,
Nobilior pomis, platano conspectior alta,
Lucidior glacie, matura dulcior uva,
Mollior & cycni plumis, & lacte coacto,
Et si non fugias, rigno formosior horto:
Sævior indomitis eadem Galatea juvencis,
Durior annosa quercu, fallacior undis;
Lentior & salicis virgis, & vitibus albis;
His immobilior scopulis, violentior amne,
Laudato pavone superbior, acrior igni,
Asperior tribulis, fœta truculentior ursa,
Surdior æquoribus, calcato immitior hydro,
Et, quod præcipuè, si possem, demere vellem,
Non tantum cervo claris latratibus acto,
Verum etiam ventis, volucriq; fugacior aura.

[16] *Busiride.* Busiris *Neptuni* filius immanis Ægyptiorum tyrannus, hospites Jovi immolare solitus est, qui cùm *Herculi* easdem insidias strueret: una cum Amphidamante filio, & ministris aræ, ab eo interfectus est. [17] *Illo.* Phalarin describit: de quo in Metonymia adjuncti. [18] *Lucinos.* In Allegoria ista troporum significatio hic ibidem ab oratore explicatur. [19] *Mecœnates.* Significant hic *Maronis* & *Virgilius* viros doctos: *Mecœnates* verò doctorum patronos.

CAP. X.

SYnecdoche Totius est, quando ex toto pars significatur: estque integri, vel generis.

Synècdoche integri est, quando ex integro significatur membrum. *Æn.* 1.

[1] *Pabula gustassent Troja,* [2] *Xanthumq; bibissent.* Epist. 1. l. 4. Metalepsis est. *Res vides quomodo se habeat,* [3] *orbem terrarum, distributis imperiis, ardere bello.* & Æn. 1. B 5. —— *Ingens*

——— *Ingens à vertice* [4] *Pontus*
In puppim ferit ———

Hyperbole eſt, Phil. 2. *Magiſter equitum, cui ructare turpe eſſet, is vomens fruſtis eſculentis vinum redolentibus gremium ſuum, &* [5] *totum tribunal implevit.*

[6] Sic numerus pluralis pro ſingulari. *Ad Brut.* [7] *Nos populo impoſuimus, & oratores viſi ſumus.* Triſt. 1. Eleg. 1.

Neſcit in immenſo jactari [8] *corpora Ponto;*
Neſcit agi ventis; neſcit adeſſe necem.

Ad Cap. 10.

[1] *Pabula.* [2] *Xanthum*, partem pabuli, partem Xanthi fluvii: non totum pabulum, non totum Xanthum. Sic Ecl. 1. *Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim.* [3] *Orbem*, imperium Romanum. Metal. orbem pro globo Synecdoche eſt membri pro integro: & globum terræ pro parte globi, qualis eſt Romanum imperium, Synecdoche contraria eſt integri pro membro. [4] *Pontus.* Unda, Metalepſis: nam Pontus Nerei & Doridis filius pro illa maris parte, quæ à palude Mæotide uſque ad Tenedum inſulam in mari Ægeo protenditur, Metonymia efficientis eſt: mare Ponticum pro univerſo mari, Synecdoche eſt membri pro integro: & mare pro unda ſeu fluctu maris, eſt Synecdoche contraria integri pro membro. [5] *Totum tribunal.* Auxeſis hic eſt ad fœditatem facti exaggerandum. [6] *Sic numerus*, vide Synecdochen membri. [7] *Nos.* De ſe tantum loquitur orator. [8] *Corpora.* Suum intelligit Poeta corpus quod in quanto jam verſaretur diſcrimine, uxorem queritur ignorare: eadem vox ibidem occurrit.

Ferte (quid hic facio?) rapidi mea corpora venti:
Auſonias fines cur mea vela vident? CAR.

CAP. XI.

SYnecdoche Generis eſt, quando ex genere ſignificatur ſpecies. Æn. 2.

——— *dolus an* (1) *virtus quis in hoſte requirat?*
Cat. 2. *Sine dubio perdidimus* (2) *hominem.* Ver. 2. *Ad quam ſpem tam perniciosum, tam importunum* (3) *animal reſervetis?*

Sic cùm (4) *vixiſſe*, & (5) *fuiſſe* dicimus, quæ jam mortua eſſe, & non exſiſtere intelligimus. Æn. 2.

——— *fuimus Troes, fuit Ilium, & ingens*
Gloria Teucrorum ———

Eſt autem hæc Synecdoche elegantior, cùm generali nomine, quod in eo genere maximè excellit, (6) κατ' ἐξοχὴν inſignitur. Sic (7) *Tydides* & *Pelides*, pro *Diomede* & *Achille*. Sic (8) *Poeta* pro *Homero*, aut *Virgilio*: (9) *Orator* pro *Demoſthene*, aut *Tullio*. Catachreſis eſt Æneid. 2.

Non priùs adſpicies ubi feſſum ætate (10) *parentem*
Liqueris Anchiſen? ——— & Æneid. 1.

(11) *Promiſi ultorem.* (12) *Erratum* pro *ſcelere*, Hyperbole eſt. Allegoria hic etiam eſt frequens. Catil. 1. *Exire ex* (13) *urbe conſul hoſtem jubet.*

Ad Cap. 11.

(1) VIrtus, fortitudo (2) *Hominem.* Hominem dicit pro Catilina. (3) *Animal.* Animal pro beſtiâ dicit orator. (4) *Vixiſſe.* (5) *Fuiſſe. Vixerunt, Fuerunt*, & hujuſmodi voces, generale quiddam in ſe complecti videntur: quæ enim fuerunt, vel tantum fuerunt & jam non ſunt, vel cùm fuerunt, tum ſunt etiam: Quando igitur *fuimus* & *fuit* ſignificent hîc fuiſſe tantum, & non etiam nunc eſſe, Synecdoche eſt generis pro ſpecie. (6) κατ' ἐξοχὴν per excellentiam, ſive ob eminentiam; Antonomaſia vulgò dicitur

uſi

ut etiam cùm contrà, per Synecdochen ſpeciei nomen proprium pro communi uſurpatur. (7) *Tydides* & *Pelides*. Patronymica ſunt loco propriorum poſita: Erant enim Diomedes, & Achilles, hic Pelei, ille Tydei filii fortiſſimi. Itidem binos ſuſcepit Atreus ex Ærope filios, Agamemnonem & Menelaum; per Atridem tamen Agamemnonem intelligimus, quippe qui in expeditione Trojana rex regum diceretur; ut Horat. Ep. 1. —— *Neſtor componere lites*
Inter Pelidem feſtinat, & inter Atridem.

(8) *Poëta.* (9) *Orat.* Ut enim inter Poëtas Homerus apud Græcos, Virgilius apud Latinos; ſic inter oratores Demoſthenes apud illos, Cicero apud hos, principes exſtiterunt. (10) *Parentem.* pro patre, Catachreſis; parere enim, unde parens dicitur, eſt tantùm fœminarum: ut ad matrem facilis, ad patrem verò durior tranſlatio videatur. (11) *Promiſi.* Promiſi hic ponitur Catachreſticòs pro minatus ſum, ut contrà in Synecdoche ſpeciei. (12) *Erratum.* Tapinoſis eſt, atrocitatem rei elevans: ſic cum *tetigiſſe* dicimus qui *alapam impegit*, aut *læſiſſe* qui *vulneravit*. (13) *Urbe.* hic generalibus verbis, *urbe, conſul, hoſtem.* intelligis *Româ, Tullius, Catilinam.*

ATque hæc de Tropis: quorum ſi præſtantia & excellentia ſpectetur, longè princeps erit Metaphora, Ironia deinde ſuccedet, tertia erit Metonymia, poſtrema Synecdoche. Uſus autem etiam frequentiſſimus eſt Metaphoræ, deinde Metonymiæ, tum Synecdoches, rariſſimus Ironiæ. Hanc autem inductionem, octo Ciceronis conſulatûs à P. Ramo obſervatæ concluſerunt. At præcipuè tres ſpecies, Metonymia, Metaphora, Synecdoche, ſæpe conjunguntur. In Piſ. *unus ille dies mihi quidem inſtar immortalitatis*

talitatis fuit, cum senatum egressum vidi, populumque Romanum universum, cum ipsa Roma prope convulsa sedibus suis ad complectendum conservatorem suum procedere visa est; quae me ita accepit, ut non modo omnium generum, aetatum, ordinum, viri ac mulieres omnis fortunae ac loci, sed etiam moenia ipsa viderentur, & tecta urbis, ac templa laetari. Hic Metonymiæ sunt, *senatus* pro *senatoribus*, *Roma* pro *Romanis*; Synecdoche *tecta* pro *ædificiis*, *moenia* pro *urbe*; Metaphoræ autem illæ ex inanimatis & brutis rebus, animatæ & actuosæ; *procedere*, *accepit*, *laetari*, præcipuam laudem obtinent.

Figurarum Synopsis.

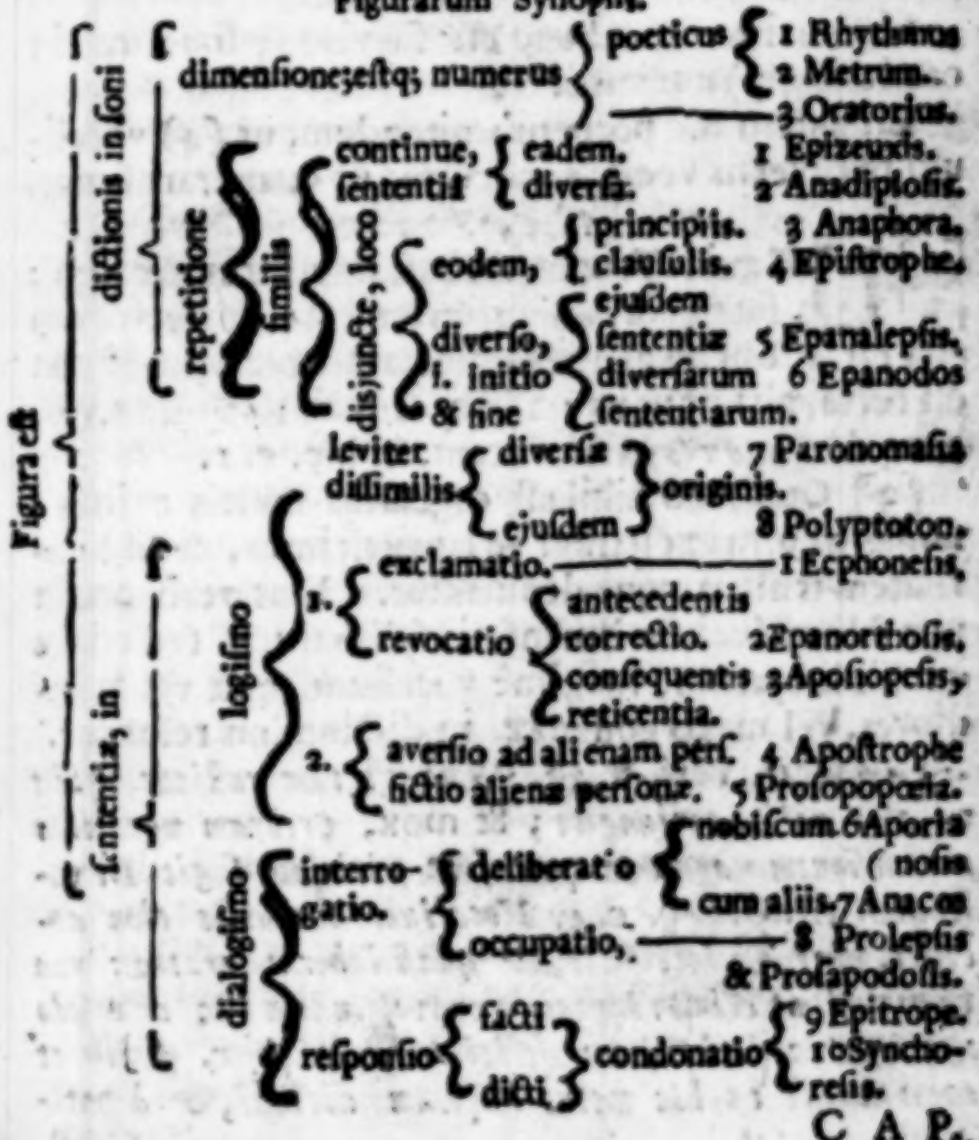

CAP.

CAP. XII.

EXpoſito in Tropis primo genere elocutionis, ſequitur ut de Figura ſecundo loco dicatur. Figura eſt elocutio quâ (1) orationis habitus à (2) recta & ſimplici conſuetudine mutatur.

Figura eſt dictionis, aut ſententiæ. Figura dictionis eſt Figura, quâ oratio figuratur dictionibus aptè & jucundè inter ſeſe reſonantibus. Eſtque in ſonorum dimenſione vel repetitione.

Figura in dimenſione eſt ſuavis ille ſonorum in oratione (3) numerus.

Eſt autem hic perpetuò nitendum, ut (4) vocalium in diverſis vocibus concurſus ſit quam rariſſimus.

Ad Cap. 12.

[1] [2] UT enim Tropus ferè eſt ſingularum vocum; ſic figura conjunctarum eſt; utque vocum alia eſt propria, alia modificata, ſic orationum alia eſt recta, alia figurata: illam Græci ἀσχημάτιστον, hanc ἐσχηματισμένην vocant, Q. l. 9. c. 1.

[3] Quo uno nihil eſt cognatius noſtris animis: numero enim excitamur & langueſcimus, & ad hilaritatem triſtitiamque deducimur. Ejus verò gratia non ſolùm ducitur è menſuris ſyllabarum, ſed etiam è ſonis literarum, maximè vocalium, quæ vel grandiores, vel magis confertæ, in dictionibus reſonant.

[4] Orat. Perf. ¶ 33. *Nemo eſt tam ruſticus, quin vocales nolit conjungere*; & mox, *Crebram vocalium concurſionem magna ex parte, ut vitioſam fugit Demoſthenes.* At. Q. l. 9. c. 4. *Vocalium concurſus cùm accidit, hiat, & interſiſtit, & quaſi laborat oratio: non tamen id, ut crimen ingens, expaveſcendum eſt: ac neſcio negligentia in hoc, an ſolicitudo, ſit pejor. Inhibeat enim neceſſe eſt hic metus impetum dicendi, & à potioribus avertat.*

CAP.

CAP. XIII.

NUmerus eſt Poeticus, vel Oratorius.

Poeticus eſt, qui perpetuis certorum ſpatiorum legibus aſtringitur. (1)

Numerus Poeticus eſt Rhythmus aut Metrum.

Rhythmus eſt numerus Poeticus certum Syllabarum numerum, nullâ habita quantitatis ratione, continens. Plerumque autem Epiſtrophen ſoni conjunctam habet(2); ut in illo a Homeri noſtri poemate.

a Spencer.

Deeds ſoon do die however nobly done,
And thoughts of men do as themſelves decay:
But wiſe words taught in numbers for to run,
Recorded by the Muſes live for aye:
Ne may with ſtorming ſhowrs be waſht away:
Nor bitter breathing winds with boiſtrous blaſt:
Nor age, nor envy, ſhall them ever waſt.

Et paulò poſt.

For not to have been dipt in Lethe Lake,
Could ſave the b ſon of Thetis from to die:
But that blind c Bard did him immortal make
With Verſes dipt in dew of Caſtalie:
Which made the d Tartern Conqueror to cry,
O fortunate young man, whoſe virtue found
So brave a trump, thy noble acts to ſound.

b *Achilles.* c *Homerus.* d *Alexander.*

Rhythmi genera partim ſyllabarum ſuarum numero, partim variâ ſonorum reſonantium diſpoſitione diſtingui poſſunt: ſed ea (4) optimorum Poetarum obſervatio optimè docebit.

Ad Cap. 13.

(1) ET ferè in fabulosis argumentis ad hominum mores imitandum & exprimendum; hinc tragœdia, comœdia, & cætera poematis genera orta sunt: in quibus περιπέτεια ἢ ἀναγνώρισις, varietas casuum & agnitio tandem insperata delectarent animos; ad eámque rem Rhetorici cujusque ornamenti præcipua licentia est assumpta.

(2) Et est linguis vernaculis accommodatior.

(3) Decasyllabus iste Rhythmus, ut metrum Heroicum, præcipuè celebratur.

(4) Quales sunt apud nos *Homero*, *Maroni*, *Ovidio*, cæterisque melioris notæ priscis æquiparandi, *D. Philippus Sidney*, *Edmundus Spencer*, *Samuel Daniel*, *Michael Drayton*, *Josuah Sylvester*, ingeniosè pius *Franciscus Quarles*, & quem cum honore memoro, Divinus ille vates *Georgius Wither*, aliique ingenio & arte florentes, quorum hæc ætas uberrima est. Quibus accedat ex Poetis scænicis, *Senecæ*, *Plauto*, *Terentio* neutiquam inferior, tragicus comicus historicus *Gulielmus Shakespear*, aliique singularis illius artificii æmulatores non pauci.

CAP. XIV. *De Metro.*

Sect. 1. *De Metaplasmo.* ¶. 1.

METrum est numerus Poeticus certis pedibus constans: quorum ultimus ultimam syllabam habet indifferentem.

Hujus numeri gratia Metaplasmus, i. transformatio quædam Dictionis, permittitur: quando scilicet aliquid in ea redundat, deficit aut immutatur.

Redundat aliquid addendo, vel distrahendo; Deficit [1] elidendo, [2] auferendo vel contrahendo.

Metaplasmi

Metaplasmi itaque quatuor sunt genera: 1. in Elidendo, 2. in Addendo & Auferendo, 3. in Distrahendo & Contrahendo, ac 4. in Immutando.

Primi generis duæ sunt species: Synalœpha & Ecthlipsis.

Synalœpha est elisio (3) vocalis ante vocalem (4) in diversis dictionibus.

Ecthlipsis est elisio consonantis *M.* cum præeunte vocali in fine dictionis, vocali sequente: *Hor. Ep. 2. l. 1.* (5) *Sincerum est nisi vas, quodcunq; infundis acescit.*

At heu, (6) *&, ah, io* non elliduntur.

Atque hoc Metaplasmi genus (7) ferè perpetuum est: reliqua rariora.

Ad ¶. 1.

[1] *Elidendo,* [2] *auferendo.* Elidere est quod scriptione integrum est, scansione mutilare; auferre, est etiam scriptione demere,

[3] *Vocalis.* Diphthongus hic rationem habet vocalis; ut

Agricolæ byberno lætissima pulvere farra. Georg. 1.
Binæ aures duplici aptantur dentalia dorso. Ibid.

[4] Eliditur aliquando vocalis ante vocalem in diversis, ejusdem dictionis compositæ, partibus: ut *Graveolens, semianimis, semibomo, anteambulo, anteit.*
Cecropiúmq; thymum, & graveolentia centaurea. Geor. 4.
Semianimi lapsoq; supervenit. —— —— Æneid. 12.
Semihominis Caci facies quam dira tegebat. Æn 8.
Sum comes ipse tuus tumidiq; anteambulo regis. Ma. l. 2.
Nunc præcedentem sequitur nunc prævius anteit.
Met. 11.
Qui candore nives anteirent, cursibus æquor. Æn. 12.

[5] *Sincerum.* Hic *um* in Sincerum, item *E* in quodcunq; eliditur; *scit* autem ultima, cùm sit brevis, pro longa habetur. [6] O

(6) O tamen interdum unum tempus amittit: ut *Te Coryden, ô Alexi: Trahit sua quemq; voluptas*, Ecl. 2. Vide mox Synalœpham omissam.

(7) *Fere perpet.* Nam Synalœpha (Græcorum more) interdum omittitur: ut

Et longum formose vale, vale, inquit, Iola. Eclog. 3.
Credimus? An qui amant ipsi sibi somnia fingunt? Ec. 8.
Nomen & arma locum servant, te, amice, nequivi. Æn. 6.
Tuque, ô Tybri, tu, ô genitor, cum flumine sancto Æn. 8.
uno in lectulo erudituli ambo. Catull in Mamurratam & Cæsarem.
Implerunt montes, flerunt Rhodopeiæ arces. Georg. 4.

Ubi vocales longæ non elisæ, dimidiam amittunt quantitatem.

Interdum etiam manent integræ: ut

Stant & juniperi, & castaneæ hirsutæ, Eclog 7.
Clamassent, ut littus Hyla, Hyla, omne sonaret, Ecl. 6.

Hic *A* in priori *Hyla* manet longum, in posteriori corripitur: Sic

Ter sunt conati imponere Pelio Ossan. Georg. 1.

Ubi *I* suam retinet quantitatem, *O* vero corripitur.

Manet aliquando & vocalis brevis: ut

Ponderis amissa vi possint stare inani. Lucret. l. 1.
Et vera incessu patuit Dea: ille ubi matrem. Æn. 1.
Et bis io Arethusa, io Arethusa, vocavit. Met. 5.

Est etiam ubi Ecthlipsis omittitur: ut apud Ennium, citante Prisciano,

Insignita fere tum millia militum octo.

Quædam etiam hujus generis sunt apud Lucretium: ut,

Corporum augebit numerum, summamq; sequetur. lib. 1.
Nam quod fluvidum est è lævibus atque rotundis. lib. 2.
Namque papaverum aura potest suspensa levisque. lib. 3.

Semina

Semina ſeque ſimul cum eo commiſcuit igni. lib. 6.

Quos etiam Ovidius imitari auſus eſt:

Digna ſum, & cupio fieri matrona potentis. Epiſt. 5.

Ut Aldinum habet exemplar: quamvis caſtigator, neſcio quis, nè metrum claudicaret plùs ſatis ſollicitus, otiosâ conjunctionis *que* adjectione ſuſtentandum cenſuit. Sic enim aliàs legitur, *Dignaq; ſum*, &c.

Veteres etiam S. cum ſua vocali, ante vocalem elidebant; ante conſonantem tantùm S. ut Ennius.

Spernitur orator bonus, horridus miles amatur.
Vicit Olympia, nunc ſenio confectus quieſcit.

(Citat Cicero iſtud de Senectute, illud pro Murænа) & Lucretius frequenter.

Nam fierent juvenes ſubito ex infantibus parvis. lib. 1.
Pondus uti ſaxis, calor ignibus, liquor aquai. Ibid.
Nonne vides etiam patefactis temporis puncto. Ibid.

Et Hoſtilius Annal. 1.

Sæpe greges pecudum ex hybernis paſtibus pulſi.

Catullus etiam ad Gellium dixit,

Affixus noſtris tu dabis ſupplicium. Et Menal. l. 2.
Formoſos Phœbus Geminos, Cyllenius Cancrum.

Sic Lucret. lib. 2.

Eſt è lævibus atque rotundis adnixa volare. Et lib. 4.
Nonne vides igitur quam puncto temporis imago.

Etiam Virgilius, Æneid. 2.

Limina tectorum, & mediis in penetralibus hoſtem:

Et Æneid. 12.

Inter ſe coiiſſe viros, & decernere ferro.

Supereſt aliquando in verſu (qui indè Hypermeter dicitur) poſt pedes debitos ſyllaba, vocali aut M. terminata, quæ à vocali ſequentem verſum inchoante elidenda eſt: ut

Inſeritur

Inseritur verò ex fructu nucis arbutus horrida.
Et steriles Platani, &c. Georg. 2.
Barba erat incipiens, barbæ color aureus, aurea
Ex humeris, &c. Met. 12.
Jamq; iter emensi turres & tecta Latinorum
Ardua cernebant, &c. Æneid. 7.
Et tellus Circæa, & spissi littoris Antium
Huc ubi, &c. Met. 15.

Enclitica conjunctio *que* frequentissimè supereſt, ut
Si non tanta quies iret frigúsq; caloremq;
Inter, &c. Georg. 2.
Navigiis pinos, domibus cedróſq; cupressosq;
Hinc radios, &c. Ibid.
Jactemur doctas: ignari hominumq; locorumq;
Erramus, &c. Æn. 2.
Aurea cui gradibus surgebant limina, nexaq;
Ære trabes, &c. Ibid.
Quem non incusavi amens hominumq; deorumq;
Aut quid in eversa vidi crudelius urbe?

Sed iſta partim antiquata, partim licenter à Poetis uſurpata, notanda magis diſcentibus, quàm imitanda ſunt.

§. 1. ¶. 2.

Metaplaſmi in addendo & auferendo ſex ſunt ſpecies; Protheſis, Aphæreſis, Epentheſis, Syncope, Paragoge, Apocope.

Protheſis eſt, quæ literam vel ſyllabam addit in principio; ut (1) *gnatus* (2) *tetuli.*

Aphæreſis eſt, quæ à principio aufert; ut (3) *temnere.*

Epentheſis eſt, quæ addit in medio; ut (4) *alituum*, (5) *navita*, (6) *induperator*, (7) *littera.*

Syncope

Syncope eſt, quæ è medio auſert; ut [8] *vincla*, [9] *virum*, [10] *petiſſe*, [11] *repoſtus*.

Paragoge eſt, quæ addit in fine; ut [12] *dicier*,

Apocope eſt, quæ à fine auſert; ut [13] *dixtin*, [14] *currus*.

Ad ¶. 2.

[1] Pro *natus*: ut

——— *gnato ut medicarer tuo.* And. Act. 5. Sc. 1.

[2] pro *tuli*: ut

Incepi dum res tetulit: nunc non fert. And. Act. 5. Sc. 1.

[3] pro *contemnere*: ut

Jejunus raro ſtomachus vulgaria temnit. Hor. Sat. 2. l. 2.

[4] pro *alitum*: ut

Alitum pecudûmq; genus ſoper altus habebat. Æn. 8.

[5] pro *nauta*: ut

Navita de ventis, de tauris narrat arator. Prop. l. 2. El. 1.

[6] pro *imperator*: ut

Quales nunc epulæ ipſum glutiſſe putamus
Induperatorem. ———. Juv. Sat. 4.

Item, *Indugredi ſceleris, quin contra ſæpius olim.* Lucr. 1.

At non eſſe tamen perplexis indupedita. Idem.

[7] pro *litera*: ut

Littera ſcripta manet.

Sic *quattuor*, *Porſenna*, *quottidie*, &c. ſolent enim Poetæ in quibuſdam vocibus poſt ſyllabam naturâ brevem, ut eam producant, conſonam immediate ſequentem geminare: præcipuè poſt Præpoſitionem *re*, ut *relliquiæ*, *relligio*, *relligioſus*, *repperi*, *reppuli*, *rettuli*, *rellatus*, *redduco*, &c.

Quatuor naturâ corripitur, ſicuti *quotidie*, & *Porſena*: ut

Cedunt ter quătuor de cœlo corpora ſancta. Ennius.

(Quod etiam apparet in quăter & quăterni.) Sed Epentheſis hîc ità invaluit, ut vix uſquam correptum legas.

[3] *Vincla*

(3) *Vincla* pro *vincula*. Sic. (a) *circlus*, (b) *gubernaclum*, (c) *manîplus*, (d) *oraclum*, *periclum*, (e) *seclum*, pro *circulus*, *gubernaculum*, *manipulus*, *oraculum*, *periculum*, *seculum*.

(a) *At primùm laxes tenui de vimine circlos*. Geor. 3.
(b) *Ipse gubernaclo rector subit ipse magister*. Æn. 5.
(c) *Immundi meminêre sues jactare manîplos*. Geor. 5.
& *Disjectiq; duces, desolatiq; manipli*. Æn. 9.
(d) *Rursus ad oraclum Ortygiæ Phœbumq; remenso*, Æ. 3.
(e) *Magnus ab integro seclorum nascitur ordo*. Ecl. 4.
& *Talia secla suis dixerunt currite fusis*. Ibid.

(9) *Virûm* pro *virorum*: Sic *deûm*, *divûm*, *superûm*, (a) *magnanimûm*, (b) *equûm*, (c) *sociûm*, *Teucrûm*, *Danaûm*, & similia: item (d) *currûm*; pro *currum*, *Deorum*, *Diverum*, &c. Iste genitivus concisus frequentissimus est apud Poetas.

(a) *Magnanimûm heroum, pueri innuptæq; puellæ*. Geo. 4.
(b) *Et jam tempus equûm fumantia solvere colla*. G. 2.
(c) *Oblitus decorisq; sui, sociûmq; salutis*. Æn. 5.
(d) —— *quæ gratia currûm*.
Armorumq; fuit vivus, quæ cura nitentes. Æn. 6.

(10) *Petii* pro *petivi*: Sic (a) *lenîbat*, (b) *vestîbat*, (c) *polibant*, (d) *nutribat*, *dixti*, (e) *direxti*, *petiit*, (f) *percussti*, (g) *amîsti*, *accèstis*, *admôrunt*, *gustâram*, *audieram*, (h) *porgite*, (i) *surpite*, (k) *exstinxem*, (l) *vixet*, (m) *jûsso*, (n) *explèsse*, (o) *divîsse*; pro *leniebat*, &c. *dixisti*, *direxisti*, *petivit*, *percussisti*, *amisisti*, *accessistis*, *admoverunt*, *gustaveram*, *audiveram*, *porrigite*, *surripite* *exstinxissem*, *vixisset*, *jussera*, *explevisse*, *divisisse*.

(a) *Lenibat dictis animum, lachrymasq; ciebat*. Æn. 6.
(b) *Tum mihi prima genas vestibat flore juventa*. Æn. 8.
(c) *Certatim squammis serpentum, auroq; polibant*. Ib.

(d) *Nutribat*

[d] *Nutribat teneris immulgens ubera labris.* Æn. 9.
Sic *Vellera virgati custodibant calathisci.* Catul. l. 1.
Argonautica.
Atque binuli pellis totos operibat amantes.
Propert. l. 3. de avar. Puel.
[e] *Dardana qui Paridis direxti tela manuſq.* Æn. 6.
[f] *Gaudes ſi camœram percuſti forte penes te.* Horat. Sat. 2. lib. 2.
[g] *Simul conſilium cum re amiſti.* Eun. Act. 2. Sc. 3.
[h] *Cingite fronde comas, & pocula porgite dextris.* Æneid. 8.
[i] *Quiddam magnum addens, unam me ſurpite morti.* Hor. Sat. 3. l. 2.
[k] *Cùm genere extinxem memet ſuper ipſa dediſſem.* Æn. 4.
(l) *Vixit cui vitam deus, aut ſua dextra dediſſet.* Æ. 11.
(m) *Cætera qua juſſo mecum manus inferat arma,* Ib.
(n) ——*animúmq; expleſſe juvabit.* Æn. 2.
(o) *Antiquo cenſu gnatis diviſſe duobus.* Hor. Sat. 3. l. 2.
(11) *Repoſtus* pro *repoſitus:* Sic (a) *compoſtus,* (b) *expoſtus,* (c) *impoſtus,* (d) *ſuppoſtus,* ablata vocali *I.*
(a) *Troja: nunc placida compoſtus pace quieſcit.* Æn. 1.
(b) *Obvia venterum furtis expoſtaque Ponto.* Æn. 10.
(c) *Inarime Jovis imperiis impoſta Typhoeo.* Æn. 9.
(d) *Hic crudelis amor tauri ſuppoſtaq; furto.* Æn. 6.
Cæterorum exemplis, ut frequentioribus ſuperſedeo.
(12) *dicier* pro *dici*: ut
Eſt aliquid digito monſtrari, & dicier, Hic eſt, Hor.
(13) *dixtin,* (14) *curru,* pro *dixtine, currui:* ut
Sed tamen iidem olim curru ſuccedere ſueti. Æn. 3.
Sic *aſpectu, venatu,* pro *aſpectui, venatui:*
Siſte gradum, teque aſpectu ne ſubtrahe noſtro. Æn. 6.
Venatu invigilant pueri, ſylvaſq; fatigant. Æn. 9.

Dativus

Dativus quarti flexus, quo facilius numeris Epicis inserviat, apud Poetam Apocopen semper patitur.

SECT. I. ¶. 3.

Metaplasmi in Distrahendo & Contrahendo duæ sunt species, Diæresis & Synæresis.

Diæresis est, quæ unam syllabam in duas distrahit: ut [1] *pictaï*, [2] *aheneus*, [3] *suetus*, [4] *evolüisse*, [5] *persolüenda*.

Synæresis est, quæ duas syllabas in unam contrahit: ut [6] *aurea*, [7] *aureis*, [8] *aureo* dissyllaba: & [9] *abjete*, [10] *tenvia* trisyllaba.

Quædam contractè etiam scribuntur: aut aliquando, ut *Nil*, [11] *mî*, [12] *imperî*, *obît*, [13] *prêndo*: aut semper, ut *bîgæ*, *quadrîgæ*, *côgo*, *tibicen*: Ex *nihil*, *mibi*, *imperii*, *obiit* pro *obivit* per Syncopen, *prehendo*, *bijugæ*, *quadrijugæ*, *coago*, *tibiicen*.

Quædam licèt integre scribantur, tamen in metri dimensione ferè contrahuntur: ut, *huic*, *cui*, *dii*, *ii*, [14]: & composita, *proin*, *dehinc*, *deest*, [15].

Ad ¶. 3.

[1] *Pictaï* pro *pictæ*, Genitivus primæ hunc in modum distrahere *Lucretio* solenne est: *Virgilius* id fecit quatuor tantùm locis.

Aulaï in medio libabant pocula Baccho. Æn. 3.
Ætherium sensum atque auraï simplicis ignem. Æn. 6.
Exultantq; æstu latices, furit intus aquaï. Æn. 7.
Dives equûm, dives pictaï vestis & auri. Æn. 9.

Hujus Diæresis ratio est, quòd quæ Latinis est Diphthongus *æ*, eadem Græcis est *αι*: Ideóque illi hos imitati & Diphthongum hanc in *ai* dissolvunt, & *ɛ* vocalem puram longam faciunt.

[2] *aheneus* pro *æneus*: ut

Si recte facies: hic murus aheneus esto. Hor. Ep. l. I.

evohe pro *evæ*. *Evohe*

Evohe Bacche fremens solum te virgine dignum. Æn. 7.
Nam Græce est εὐοῖ unde *Evæ.*
Evæ recenti mens trepidat metu. Carm. 2. Od. 19.
Sic apud Catul.
Verbosâ gaudet Venus loquelâ. In Camer.
(3) *suëtus* pro *suetus*: ut
Cùm mihi non tantum furésq; feræq; suëtæ. Hor. Sat. 8. l. 1.
ubi *u* liquescens fit vocalis: ut etiam in sequentibus):
Imò agite & positis quæ vox inopina suäsit. Thebaid. 1.
Holus suäve multiplex herbæ genus. Virg. Hort.
Fundat ab extremo flavos Aquilone Suëvos. Luc. lib. 2.
Imposito fratri morabunda relanguit ore. Met. 6.
(4) *evoluïsse*, (5) *persoluënda*; pro *evolvisse*, *persolvenda.*
Debuerant fusos evoluïsse suos. Ovid. Epist. 12.
Nunc quoque te salvo persoluënda mihi. Ovid. Epist. 6.
ubi *v* consona in vocalem vertitur: ut etiam in sequentibus.
Stamina non ulli dissoluënda deo. Tibul. El. 7.
Sit satìs ornatas dissoluïsse comas. Tib. El. 10.
Quod zonam soluït diu ligatam. Cat. ad Pas.
(6) *aurea.*
Aureâ composuit sponda, mediámque locavit. Æn. 1.
Aureâ percussum virgâ versúmque venenis. Æn. 7.
Sic, *Aut nulla inter se duo sint ex omnibus eadem.* Luc. 2.
Cætera de genere hoc eâdem ratione creantur. Luc. 4.
Unâ eâdémq; viâ sanguísq; animúsq; feruntur. Æn. 10.
Hâc eâdem rursus Lygdame curre viâ. Propert. lib. 3.
Sudando pinguem vitiis, albumque, nec ostrea. Horat. Sat. 2. lib. 2.
Nec tantùm Rhodope miratur & Ismarus Orphea. Ec. 6.
Sea lento fuerint alvearia vimine texta. Georg. 4.
Canities inculta jacet, stant luvina flammea. Æn. 6.
(7) aureis.

Atria: dependent lychni laquearibus aureis. Æn. 1.
Sic, *Libra diei somniq; pares ubi fecerit horas.* Geor. 1.
unius ob noxam, & furias Ajacis Oilei. Æneid. 1.
Jam validam Ilionei navem, jam fortis Achatæ. Ibid.
Ferreiq; Eumenidum thalami, & discordia demens. Æn. 6.
Centum ærei claudunt vectes, æternáque ferri. Ibid.
Eripere ei noli quod multò charius illi. Cat. ad Quint.

(8) *aureo.*

Hic finis fandi: solio tum Juppiter aureo. Æneid. 10.
Sic, *Atq; eodem pacto rebus sint omnibus apta.* Lucr. 6.
uno eodémq; igni, sic nostro Daphnis amore. Eclog. 8.
Rege sub Euristheo fatis Junonis iniquæ. Æneid. 8.
Cùm refluit campis, & jam se condidit alveo. Æn. 9.
Nam per aquas quæcunq; cadunt, atq; aëra deorsum. L. 2.
Dispicere ipse oculus rem seorsum corpore toto. Lucr. 3.
Item, *Legibus his: quædam ratio discriminat omnia.* L. 2.
Bis patriæ cecidêre manus, quin protinus omnia. Æn. 6.
Præferimus manibus vittas, & verba precantia. Æn. 7.

Nisi Hypermetrum potiùs hunc versum dixeris, quia vocalis sequitur. [9] *abjete*, [10] *tenvia.*

Ædificant sectâq; intexunt abjete costas. Æneid. 2.
Velleráque ut foliis depectunt tenvia Seres. Georg. 2.

Ubi *I* & *u* vocales in consonas mutantur: ut etiam in sequentibus.

Sardoniches, smaragdos, adamantes, jaspidas. Plin. l. 5. Ep. 11.
Hærent parjetibus scalæ, postésque sub ipsos. Æn. 2.
Custodes sufferre valent, labat arjete crebro. Ibid.
Arjetat in portas & duros obice postes. Æneid. 11.
Fluviorum rex Erydanus, campósque per omnes. Geor. 1.
Item, *Propterea quia corpus aquæ naturáq; tenvis.* Lu. 2.
Tenvis ubi argilla, & dumosis calculus arvis. Georg. 2.
Genva labant, gelido concrevit frigore sanguis. Æn. 12.

Lectorem

Lectorem obiter admonitum velim, fingi hîc à quibuſdam, Synæreſin hanc non animadvertentibus, contra hujus metri legem pro pede Dactylico, aliàs Proceleuſmaticum, ſive duplicem Pyrrichium, aliàs Anapæſtum: & ſi Lucretiana illa,

Propterea quia corpus aquæ naturáque tenvis. Lib. 2.
Mittunt, effigies quoque debent mittere tenves. Lib. 4.

& ſimilia, fortè occuriſſent, dubium non eſt ſtatuiſſe etiam eos, pro Spondæo Trochæum, ſeu Anapæſtum poni.

Apud Lucretium, per Synæreſin, *u* vocalis liqueſcit; quemadmodum per Diæreſin *u* liqueſcens fit vocalis.

Et ſimili ratione animalia ſuapte vagari. Lib. 1.
Lanigeræ pecudes, & equorum duellica proles. Lib. 2.

Et apud Lactantium in Phœnice.

Duodecies undis irrigat omne nemus.

(11) *mî*: ut

In tempore ipſo mî advenis. And. Act. 5. Sc. 6.

(12) *imperî*: ut

Imperî rebus? prece qua fatigent. Hor. Od. 2. lib. 1.

Item, *Nec ſpes libertatis erat, nec cura peculî.* Ecl. 1.
Hic ſimul accepit patrimonî mille talenta. Hor. Sat. 3. l. 2.

Et ibidem *Albucî, Pitillî, Staberî, Arrî, Canusî, Menenî.*

(13) *prêndo*: ut

Deprêndi miſerum eſt. Sat. 2. l. 1.

(14) Sic *cuivis*, & cætera compoſita à *cui, diis, iis, iidem, iiſdem.*

(15) Sic etiam *Proinde, deinde, deinceps, deeram, dero, deeſſe*, &c.

Rejicio etiam & *ejicio* interdum contrahuntur: ut

Tityre paſcentes à flumine rejice capellas. Eclog. 3.

Tela manu rejicitq; canes in vulnus hiantes, Stat. Th. 4.
Ejicit enim sulci rectâ regione viâque. Lucret. 4.

Scande *reice*, *reicit*, *icit*. Abjectâ enim *j* consonâ, per Syncopen (quod aliis compositis à Jacio usu venit: ut

Turpe putas abici quia sit miserandus amicus. Pont. lib. 2. El. 3.
Nil adicit penso Lachesis fusoq; sororum. Mar. l. 4. Ep. 54.
Cur obicis magno tumulum, manesq; vagantes. Luc l. 7.
Ipse manu subicit gladios, ac tela ministrat. Luc. l. 7.

e & *i* contrahuntur in *ei*:

Synæresis exempla vide plura in tertia Regula de omnibus.

SECT. 1. ¶. 4.

Metaplasmi in immutando species sunt quinque; Tmesis, Metathesis, Antithesis, Diastole, Systole.

Tmesis est, quæ compositæ vocis partes alterius vocis interpositione, dissecat: ut (1) *qui te cunque*, (2) *inque salutatus*.

Metathesis est, quæ literam eandem transponit: ut (3) *Pistris*. (4) *Tymbre*.

Antithesis est, quæ unam pro alia ponit: ut (5) *olli*, (6) *vortunt*. (7) *optumi*.

Diastole est, quæ brevem syllabam producit: ut (8) *gravia*ī, (9) *cor*ō.

Systole est, quæ longam corripit: ut (10) *tulĕrunt*, (11) *palŭs*.

Ad ¶. 4.

(1) *qui te cunque*: ut

Qui te cunque manent isto certamine casus. Æn. 12.

pro *quicunque te*.

Sic, *Quæ me cunque vocant terræ.* Æn. 1.
Quæ se cunque furens medio tulit agmine virgo. Æn. 11.

Quo

Quoves cunque cadent ——— Æn. 12.
Præte ea tellus, quæ corpora cunq; alit, auget. Luc. 11.
Terráq; inumbratur, qua nimbi cunq; feruntur. Id. l. 5.
Quæ collata foris, & commoda cunq; venirent. Id. l 6.
(2) *inque salutatus*: ut
Hanc ego nunc ignaram hujus quodcunq; periculi est.
Inq; salutatam linque. Æn. 9. pro. *insalutatámq;*.
Sic, *Ille pedem referens, & inutilis inq; ligatus.*
Æn. 10. pro *illigatúsq;*
Nunc ego jamque super tibi erunt qui dicere laudes.
Eclog 6. pro *supererunt.*
Talis Hyperboreo septem subjecta trioni. Georg. 3.
pro *septentrioni.*
Et multo nebulæ circum dea fudit amictu. Æn. 1.
pro *circumfudit.*
Hæc celebrata tenus sancto certamina patri. Æn. 5.
pro *hactenus.*
Eripuit nobis, medioq; sub æquore mersit. Ibid.
pro *submersit.*
Impastus seu plena leo per ovilia turbans. Æn. 9.
pro *perturbans.*
Tum Pallas bijugis fugientem Rhœtea præter
Trajicit. —— Æn. 10. pro *præter fugientem.*
(3) *Pistris* pro *pristis.* Πίστις apud *Aristotelem Hist. anim. l. 6. c. 12.* bellua est marina cetacei generis. in quo sensu pristis legitur apud Poetam, Æn. 3. ubi de Scylla loquitur.
Prima hominis facies, & pulchra pectore virgo.
Pube tenus: postrema immani corpore pristis.
Et Æn. 10. ubi de Tritone.
Frons hominem præfert, in pristin desinit alvus.
Hujus piscis nomen Maesthei navis, Æn. 5. sortita est; ubi Sergesti Centaurus dicitur, Gyæ Chimæra & Cloanthi Scylla.

——— *Poſt bos æquo diſcrimine Priſtis,*
Centaurúſque locum tendunt ſuperare priorem.

Et paulò poſt alludens ad nominis etymon, (dicitur enim à πρίειν quod eſt ſecare) ait Poëta,

Sic Mneſtheus, ſic ipſa fugâ ſecat æquora Priſtis.

unde ſatis liquet Priſtis utrobique ritè ſcribi, pro qua voce nonnulli per Metatheſin reponunt Piſtris.

(4) *Tymbre* pro *Tymber*. *Tymbre* habetur. Æneid. 10.

Nam tibi Tymbre caput Evandrius abſtulit enſis.

Ponitur autem per Metatheſin pro *Tymber*, quia rectus item eſt *Tymber* non *Tymbrus*: ut ibidem legitur,

Dancia Laridæ Tymbérq; ſimillima proles.

(5) *Olli* pro *illi*: ut

Olli ſubridens hominum ſator atque deorum. Æn. 1.

(6) *vortunt* pro *vertunt*: ut

Dii vortunt bene. Eun. Act. 2. Sc. 3.

(7) *Optumè* pro *optimè*: ut

Optumè mihi te offers. And. Act. 4. Sc. 2.

Sic *volgus*. A. 3. 4. *voſtrum*. 4. 4. *Peſſuma*, *maxumè*. E. 1. 2.

(8) *graviā*: ut Æneid. 3.

Dona dehinc auro graviā ſectóque elephanto.

(9) *Cōr*: ut Heroid. 21.

Molle meum levibus cōr eſt violabile telis. Sic. Manil. 5.

Incubit Pontus, timuit nauf āgia tellus.

Quem Mantuanus ſequutus eſt ſext. *Faſt.*

Perdidit, & fracto paſſa eſt naufrāgia clavo.

Idem Mant. Eclog. 6.

Cum muliēre marem ſociali fœdere jungens.

Penultimam enim in *muliere* rite corripiendam eſſe, ex *Terentio* ſatis apparet: ut *And. Act.* 1. *Sc.* 1.

Effertur: imus: interea inter muliēres. & Scen. 4.

Nec ſatis digna cui committas primo partu muliērem.

Nam

Nam etſi in hoc metro, cæteri pedes ſint incerti, certè ultimus eſt Iambus. Etiam ex *Plauto*: ut *Aſin. Act.* 1. *Scen.* 1.

Quam amabam abduxit ab lenone mulierem. & Truc. Act. 2. Scen. 4.

Prò dii immortales! non amantis mulieris. & alibi paſſim: adeóque ex *Mart. l.* 1. *Epig.* 97.

Amethyſtinaſque mulierum vocat veſtes.

Itidem, *Recidere aſſiduo quoniam fluere omnia cerſa'.* Lucret. 5.

In quem rēcidimus quicquid mortale creamur. Met. 10.

Diaſtole plerumque reperitur in ultima dictionis ſyllaba ſecundum, tertium, quartum, aut quintum pedem Heroici carminis inchoante: ut

Pectoribūs inhians ſpirantia conſulit exta. Æn. 4.
Luctus ubique, pavōr, & plurima mortis imago. Æn. 1.
Oſtentans artem pariter, arcumque ſonantem. Æn. 5.
Suſtinet, ac natæ Turnique canit Hymenæos. Æn. 7.
Luminaquē laurúſque dei totúſq; moveri. Æneid. 3.

Que, ante dictionem duabus inchoatam conſonantibus, ſæpius quidem producitur: ſed illic poſitionem potius locum habere dixerim: vide primam regulam generalem de omnibus.

(10) *tulērunt*: ut

Matri longa decem tulērunt faſtidia menſes. Eclog. 4.

Sic *occidērunt magnus qui gentibus imperitarent.* Lucret. lib. 3.

Miſcuērunt que herbas, & non innoxia verba. Georg. 3.
Obſtupui, ſtetērúntq; comæ, & vox faucibus hæſit. Æn. 2.
Gutturáque imbuērunt infantia lacte canino. In Ibin.
Quid tibi profuērunt, Circe, Perſeides herbæ? De rem. lib. 2.

Virgilio annuĕrunt gaudentes rure Camœnæ. Sat. 10. lib. 1.

Dii tibi divitias dedĕrunt, artemq; fruendi. Hor. Ep. 4. lib. 1.

(11) *Palŭs*: ut

Regis opus sterilisq; diu palus aptaq; remis. Hor. Art.

Sic, *Thesea pensuras semisŏpita manus.* Heroid. 10.

Vade, vale, cavē ne titubes, mandataq; frang.s. Idem Ep. 13 lib. 1.

Tu cavĕ defendas, quamvis mordebere dictis. Trist. 1. El. 1.

Nisi mavis hic esse imperativum antiqui *cavo*: nam aliàs producitur: ut

Ergo cavē liber, & timidâ circumspice mente. Ibid.

Si quid aget majus, differ tua cœpta, cavēq;. Pont. lib. 3. El. 1.

Suprà in *smarăgdos* Positio corripitur.

CAP. XIV. SECT. 2.

De quantitate Syllabarum.

PEs est Dimensio certâ Syllabarum quantitate definita.

Quantitas est quâ Syllaba brevis, aut longa, aut communis dicitur.

Syllaba brevis unius est temporis, &, si opus est, notatur in vocali hoc apice ˘

Longa duorum est; &, si opus est, notatur in vocali hoc apice ¯

Communis modò brevis est, modò longa.

Quantitas cognoscitur Regulis, vel Exemplis.

Regulæ sunt generales, vel speciales.

¶. 1.

Generales de omnibus Syllabis tres.

Poſitio.

Prima Regula.

I. Vocalis ante duas Conſonantes, quarum altera ſaltem in eadem dictione cum vocali eſt, producitur: ut *Met.* 7.

Mōx ubi pōllicita ēſt quo sīt fiducia māior.

Hic præter Syllabas *pol*, *eſt*, & *ſit*; *mox* etiam & *ma* poſitione longæ ſunt. Nam duplex poteſtatem habet duarum conſonantium, & *ȝ* conſona pro duplici habetur: ſed vide ſecundam Regulam ſpecialem de media Syllaba.

¶ Etiam Vocalis brevis dictionem finiens ante duas Conſonantes nonnunquam producitur, ut

Et libella aliquâ ſi ex parte claudicat hilum. Luc. 4.
Occulta ſpolia, & plures de pace triumphos. Juv. Sat. 8.
Nil opus eſt morte pro me, ſed amore fidéq; Triſt. 5. l. 15.
Officii cauſa pluribus eſſe dati. Pont. 1. l. 8.
Nulla fugæ ratio, nulla ſpes, omnia muta. Car. Argon.
Proſegete ſpicas, pro grege ſerre davim. Tib. l. 1. El. 5.

Enclitica Conjunctio *que* ſæpiſſimè: ut

Terraſquē, tractúſq; maris, cœlúmq; profundum. Ec. 4.
Lappæquē, tribulique, intérq; nitentia culta. Georg. 1.
Tribulaquē, trabeæque, & iniquo pondere raſtri. Ibid.
Brontéſque, Steropéſque, & nudus membra Pyrachmon. Æneid. 10.
Alchandrúmque, Haliúmque, Noëmonáque, Prytanimq; Æneid. 9.

Cæranon, Iphitidénque, Alastoráquē, Chromiúmq; Met. 13.

Hoc autem fit more Græcorum, qui vocalem brevem tam in fine dictionis, quàm alibi ante duas consonantes producere solent: ut

Κίλλαν τὸ ξαθέην, Τενέδοιό τε ἶφι ἀνάσσεις. Il. ά.
Δεινὴ δὲ κλάγγη γένετ' ἀργυρέοιο βιοῖο. Ibid.
Μάντι κακῶν οὐ πώποτέ μοι τὸ κρήγυον εἶπας. Ib.
Ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον, τὸ μὲν οὔποτε φύλλα καὶ ὄζους. Ibid.

Excipe.

Vocalis naturâ brevis ante mutam cum liquidâ *L* vel *R* in eadem dictione communis est; ut *patris, volucris, Atlas, locuples.*

Nisi in compositis, ubi prior vox in mutam definit, posterior à liquida inchoatur: ilic enim, tanquam voces essent separatæ, fit positio; ut *ābluo, ōbruo.*

Etiam liquida *N* post quasdam consonas in Græcis dictionibus, & *M* alicubi brevem vocalem præcedentem ancipitem facit: ut

Ad mandata Prŏgnes, & agit sua vota sub illis. Met. 6.

Hanc vocem Petronius Arbiter (quem Quintilianus & Macrobius citant) etiam corripuit.

Atque urbana Prŏgne quæ circum gramina fusa.
Obmutis quoque piscibus.
Donaturi Cycni, si libeat, sonum. Carm. 4. Od. 3.

Carmen est Glyconium cum Asclepiadeo alternatum.

Quid refert? cornix non ideo ante cycnum. Aus. Ep. 20.
Quæ capta est alio nupta Lacæna Cycno. Mar. 9. Ep. 106.
Bistoniis habitata viris, Polymnestoris illic. Met. 13.
Vadit ad artificem diræ Polymnestora cædis. Ibid.
Ecce inter primos Therămneo à sanguine clausi. Sil. l. 8.
Delectat Marium si perniciosus Ichneumon. Mart. l. 7. Ep. 86.

Mo vit

Movit Aiacem Telamone natum
Forma captivæ dominum Tēcmeſſæ. Carm. 2. Od. 4.

Diphthongus.

Secunda Regula de omn.

II. Omnis Diphthongus longa eſt: ut *hēī, neūter, aūla.*

Sic *Maia, Cæus,* &c.

Mæotis tamen Triſt. 3. El. 12. propter ſequentem vocalem, primam corripit.

Longior antiquis viſa Mæotis hyems.

Cùm alias producatur: ut

Regna Thoas habuit Mæotide clarus in orâ. Pont. 3. El. 2.

Quaque fretum torrens Mæotidis egerit undas. Luc. 3.

Diphthongus in fine dictionis ſequente vocali interdum corripitur. Vid. Synalœphan omiſſam.

Præpoſitio *Præ* in compoſitione ſemper brevis eſt ſequente vocali: ſed de ea vide primam Regulam ſpecialem de prima.

Tertia Regula de omn.

III. Synæreſis ſive Craſis † ſyllabam producit: ut *nîl, (ĕgo, obît, deero, (diſſ.lab.)* & ſimilia.

Magnus civis obît, & formidatus Othoni. Juv. Sat. 6.

Sic, *Dum trepidant ît haſta Tago per tempus utrumque.* Æneid. 9.

Author abît operis, ſed tamen exſtat opus. Ov. ad. Liv.

Sceptra Palatini ſedemq; petît Evandri. Æneid. 9.

Ita enim legendum eſt; non, ut vulgò habetur, *petivit*: quia Diphthongus *Eu* neceſſariò producitur.

Difficiles aditus primos habet: haud mihi deero.

Serm. I. Sat. 9.

Verùm ubi vehemin'i magis eſt commota meiu mens. Lucret. lib. 3.

Vehemens & liquidus puróq; ſimillimus amni. Hor. Ep. 2. lib. 3.

Per terras, amnes, atque oppida cooperuiſſe. Lucr l. 5.

Aut nulla inter ſe duo ſint ex omnibus eadem Luc. l. 2.

† Vocalium ſcilicet: nam *i* & *u* in conſonas mutatæ non mutant quantitatem: ut in *abjĭte, texvia* triſyllabis. Vide 9. & 10. in notis ad *Sect.* 1. ¶. 3.

SECT. 2. ¶. 2.

Regulæ generales de prima & media tres.

Vocalis ante Vocalem.

Prima Regula.

1. Vocalis ante Vocalem brevis eſt; ut *dĕus.*

Excipe.

Primò *E* inter duo *I* in Genitivis & Dativis quintæ Declinationis producitur: ut *faciēi.* [a]

2. Penultima Genitivorum ſecundam Pronominis formam habentium communis eſt: ut *uĭrūus, illīus.* Sed in *alterĭus* ſemper eſt brevis, in *alīus* ſemper longa.

3. Prima in *fio* longa eſt, niſi ſequantur *e* & *r*; ut *fĭerem.*

4. Vocativi propriorum, & Genitivi primæ [b] diſtracti, penultimam producunt: ut *Cāi, Pompēi, aulāi, aquāi.*

5. *Obe* priorem Syllabam habet [c] communem, *Ebru* verò longam.

6. Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus [d] ſubinde longa fit, (1) *Machāon, Pandīon, Briſēis, Latōus, Nerēius, Minōius,* & *Minōus*: (2) *Ilionēa, Nanonēus*: (3) *Thalīa, magīa, Medēa, ciconēs,* & ſimilia.

Sic

Sic āēr, Dēïphobe, Pīerides, Herōïs, Enÿo. (4)

Sed (5) *platea*, *chorea*, & *canopeum* E purum variant.

(a) Lucret. illud E producit, *I* non præcedente: ut,

Tempore inane poteſt vacuum ſubſiſtere rēi. Lib. 2.
Nec jacere inde manus via quâ munita fidēi. Lib. 3.

(b) Vide diæreſin.

(c) *Obe jam ſatis eſt, obe libelle.* Mar. l. 4. Ep. ult.

(d) Quædam enim voces Græcæ Vocalem puram producunt quædam corripiunt, quædam variant, ut in regulis & exemplis ſubnotatis liquet.

(1) Maſculina in *aon*, & *ion*, patronymica fœminina in *ïs* & *oïs*, ac Poſſeſſiva in *ïus*, *oïus*, & *oüs*, primas terminationum Vocales producunt: ut

Machāon, *Amythāon*, *Didymāon*, *Lycāon*, &c.

Amphīon, *Arīon*, *Hyperion*, *Ixīon*, *Methīon*, *Pandīon*, &c.

Briſēis, *Cadmēis*, *Chryſēis*, *Echinēis*, *Elēis*, &c.

Latōis, *Deōïs*, *Minōïs*, &c.

Nerēius, *Priamēius*, *Semelēius*, *Elegēius*, &c.

Minōius, *Achelōius*, *Trōius*, &c.

Minōüs, *Argōüs*, *Eōüs*, *Herōüs*, *Inōüs*, *Lesbōüs*, *Sardōüs*, &c.

Excipe in *aon* & *ion*, creſcentia per *o* longum; ut *Phăon*, *Deucălion*, &c.

In *eis*, *Nerĕïs*, quæ penultimam etiam corripit: ut Met. 13.

Diſcedant, placidiſq; natant Nerĕïdes undis. At Æn. 5.
Nerĕïdum, Phorciq; chorus, Panopeaq; virgo. & Mart. l. 4. E. 57.
Nympharum pariter Nerĕïdumq; domus.

Item Carm. lib. 3. Od. 8.
Neptunum & virides Nerĕïdum comas.

(2) Accuſativi

(2) Accuſativi in *ea* à nominativis in *eus*, & Poſſeſſiva in *ĕus* E purum variant, modo communem, modò Ionicam dialectum ſequentes: ut

Orphĕa, Salmonĕa, Ilionēa, Idomenēa, Capharĕus.
Orphĕáque in medio poſuit ſylváſque ſequentes. Eclog. 3
Vidi & crudeles dantem Salmonĕa pœnas. Æn. 6.
Ilionēa petit dextrâ, lævâque Sereſtum. Æn. 1.
Idomenēa ducem deſertáque littora Cretæ. Æn. 6. Sic
Saxa trĭumphales fregere Capharĕa puppes. Prop. l. 2. Et
Græa Capharēâ currere puppis aquâ. Triſt. 5. El. 8.

Sed hic quæ producuntur, ſæpe ſcribuntur per Diphthongum *æ*: ut

Quæſtor ab Icario Cynaræa littore Cypri. Lucan. l. 8.

Dicitur & *Cynarĕius.*

Coryciæque comâ, Cynarĕiáque germina, & altis.
Stat. 5. Sylv.

& *Cynærēius.*

Verūm aut Perſephone Cynarēius ibis Adonis. Auſ. Ep. 33.

Hujus varietatis ratio eſt, quòd Poſſeſſiva Græca in ει & Ionicè terminantur in ης: unde Latini ad Græcorum imitationem, quædam per *ĭus, æus, ēus, aut īus* penultimâ longâ ab ει & terminatione communi; (vid. 3. reg.) quædam per *ĕus* penultimâ brevi ab ης terminatione Ionicâ ſcribunt.

Præterea Jones terminationem iſtam poeticè vertunt in νιος, undè Latini quædam etiam per *ēius* antepenultimâ productâ: de quibus in prima regula.

(3) *I* & *E* Vocales ex Diphthongo ει longæ ſunt: ut *Darīus, Sperchīus, Clīo, Phthīa, energīa, elegīa, ironīa, magīa, Ænēas, Epēus, Lagēus, cichorēa,* & *um, centaurēa* & *um, panacēa, Lycīum* vel *Lycēum*: (*hīus* Adjectivum.

C. auſulis.

Consulis & Chīo, solvite vincla cado. Tibul. 2. l. 1.

Hujus generis sunt pleraque fœminarum nomina in *ia* & *ea*: ut *Thalīa, Amphigenīa, Deïdamīa, Iphigenīa, Laodamīa*; *Cassiopēa, Cytherēa, Dryopēa, Galatēa, Medēa, Panopēa.*

¶ Notandum hic est Græcum Diphthongum *ei*, Latinè tam per *ei* & *e* Diphthongum, quàm *i* aut longum scribi: ut *Calliopīa, Panopæa.* Vid. reg. 2.

Chiragra verò illud *I*, quamvis non purum, tantùm corripit: ut

Nodosâ corpus nolis prohibere Chĭragrâ. Hor. Ep. 1. l. 1.
Sed nil patrono porrigit, hæc chĭragra est. Mart. l. 1. Ep. 99.

(4) Denique vocales longæ & breves ante vocalem manent immutatæ. Ex ancipitibus item *a* & *i*. modò enim longæ sunt, modò breves; eam in suis vocibus quantitatem obtinentes, quæ numeris Heroicis aptissima esset.

At Masculina in *ius*, fœminina in *ia*, & neutra in *ium*, unà cum possessivis in *ius*, I purum (nisi veniat ex Diphthongo *ei*) corripiunt: ut *Parthenĭus, Chĭos*, subst. *Romæ laudatur Samos, & Chĭos, & Rhodus absens.* Hor. Ep. 11. l. 1.

Academĭa, Acedĭa, Arcadĭa, harmonĭa, Marĭa, naumachĭa, sophĭa, symphonĭa, Gymnasĭum, Elysĭus, Nerĕius. Nam multùm harmonĭæ Veneris differre videntur. Lucr. lib. 4.

Exsultat Marĭa quum prima affamina sensit. Juvenc. l. 1.
Do tibi naumachĭam, tu das Epigrammata nobis. Mar. l. 1. Ep. 6.

Florentis virides sophĭæ complectitur umbras. Vir. Ciris.
Ut gratas inter mensas symphonĭa discors. Horat. Art.

Aliquando tamen, quò nativus accentus servetur, producunt: ut *Angelus*

Angelus intactæ cecinit properata Mariæ. Sedul. l. 2.
Sortiti æthereæ coluerunt dogma sophiæ. Prud. Symm.

Y verò ubique corripitur: ut *Hyades, Halcyones, Libya, Cavyota*: nisi in *Enyo, Thyas, Cyaneæ.*

(5) *ut mediam facias navali ponte platēam.* Auson. urb. 7.
Dispositum & latas nomen servare platēas. Id. urb 9.
Istos qui in platēa modo huc modo illuc. Cat. ad Aurel.
Pura sint platēæ, nihil ut meditantibus obstet. Hor. Ep. 2. lib. 2.
Ad numerum motis pedibus duxere chorēas. Met. 14.
Pars pedibus plaudant chorēas, & carmina dicunt. Æneid. 6.
ut testudineo tibi, Lentule, conopēo. Juv. Sat. 6.
Interque signa turpe militaria
Sol adspicit conopēum.

Derivatio.

Secunda Regula de pr. & med.

II. Derivativa Primitivorum quantitatem sequuntur: ut *ănĭmus, ănĭmosus, ănĭmare.*

Excipe.

I. Pauca à brevibus deducta primam producunt:

Vox vōcis à *vŏco.*	*Jūnior* à *jŭvenis.*
Lex lēgis à *lĕgo.*	*Mācero* à *Măcer.*
Rex rēgis & *rēgula* à *rĕgo.*	*Strīpendium* à *stipe.*
Tēgula à *tĕgo.*	*Stāturus* à *stătum.*
Sēdes à *sĕdeo.*	*Lāterna* à *lăteo.*

Regina etiam primam producit: sed deducitur à *rego*, ut *heroina* ab *heros.*

Saturnus.

Stāturus & compoſita quæ *A* ſervant: ut *conſtāturus*, *proſtāturus*, *obſtāturus*, *exſtāturus*, ipſum *A* producunt.

Hinc acies ſtātura ducum eſt. Cæſarne, ſenatus. Luc. l. 2.
Quæ ſit orſa prior, ſpes ne obſtātura Pelaſgis. Theb. 7.
Conſtātura fuit Magalenſis purpura centum. Mart. 10.
Ep. 41.
Ergo ubi concipiunt quantis ſit cladibus urbi
Conſtatura fides ſuperûm. Lucan. lib. 2.

Quæ *A* in *I* mutant, retinent quantitatem ſupini: ut *præſtĭturus*, *reſtĭturus*, *inſtĭturus*. Lucr. l. 2.

2. Panca à longis deducta primam corripiunt.

Dux dŭcis à *dūco.*	*Nŏto, as*, à *nōtu.*
Dĭcax, & in † *dicus*	*Năto, as*, à *nātu*:
deſinentia à *dīco.*	*Văricoſus* à *vārix.*
Fĭdes à *fīdo.*	*ŏdium* ab *ōdi.*
Sŏpor à *sōpio.*	*Lŭcerna*, à *lūcto.*

† *ut maledĭcus, caufidĭcus*, &c.

Deſideratiua penultimam corripiunt à Participiis longis: ut *Esŭrit* ab *Esūrus*. Sic, *partŭrio, naptŭrio, cœnatŭrio, dormitŭrio, miſtŭrio, ſcalptŭrio*. &c.

Mōtor, mōtio, mōtus, mōbilis, primâ longâ, & *ſtător, ſtătio, ſtătus, ſtăbilis*, primâ brevi ſequuntur quantitatem ſupinorum unde derivantur. Quare non ſunt excipienda, ut quidam docent, quòd ſcilicet prima in *movere* brevis eſt, in *ſtāre* longa.

¶ Crebro fit ut, literâ aliquâ mutatâ, mutetur & quantitas: veluti *fōmes* & *fōmentum*, primâ longâ, à *fŏveo* brevi; ſic *jūcundus* à *jŭvo, hūmanus* ab *hŏmo*: Sed *pŏſui, gĕnui, frăgor* & *frăgilis*, bevia ſunt, à *pōno, gigno, frango*, longis derivata.

Compoſitio.

Compositis.

Tertia Regula de pr. & med.

III. Composita simplicium quantitatem sequuntur: ut *ănĭmare, exănĭmare.*

Proinde quanta sit prima syllaba vocis simplicis dissyllabæ, per accentum in composita ostenditur: ut *impūrus, pūrus, versicŏlor, cŏlor.*

Excipe.

1. Primam simplicium longam corripiunt *innŭba, pronŭba* à *nūbo*; *dejĕro, pejĕro* à *jūro* (a)

Connubium commune reperitur.

2. Primam simplicium brevem producunt (b) *ambītus* ab *ītus* ad differentiam nominis; *īdem* masculinum ab *is*: nam *ĭdem* neutrum priorem corripit.

3. *utĭque, sĭquidem, vidĕsis*, & *valĕdico*, ultimam simplicum longam corripiunt.

Nec superare queunt motus utique exitiales. Lucret. 2.
Obtundunt siquidem curarum pondera sensus. Gal. El. 4.
Auriculas? videsis ne majorem tibi jorte. Pers. Sat. 1.
Idque quod ignoti faciunt valedicere saltem. Trist. 1. El. 7.

4. *Quandoque, ubique, &* * *ibīdem*, ultimam simplicium communem tantùm producunt: *quandŏquidem* & *ubĭvis* corripiunt: at *ubicunq;* ancipitem simplicis quantitatem servat: ut

Clamat iò matres, audite, ubicunque Latinæ. Æn. 7.
Servor ubicunque est, uni mea gaudia servo. Met. 7.

* *Ibidem* apud veteres, *Lucretium, Virgilium*, &c. tantùm producitur: *Mamertus* tamen ex natura simplicis corripuit.

Cognosces ibidem, ne pergas tradere fatis.

(a) Adde *cognĭtum* & *agnĭtum*, à *notūm.*

(b) *Jussit & ambitæ circundare littora terræ.* Met. 1.
Cumque suo demens expellitur ambitus auro. Claud.

Appendix ad SECT. 2. ¶. 2.

Tribus hiſce regulis ſequentes duas annumerem.

Vocalis ante Q.

Quarta Regula de pr. & med.

IV. Vocalis ante *Q*, niſi per aliam regulam producatur, brevis eſt: ut *nĕque*, *nĕqueo*, *lĭqueo*, &c.

At *līquor* verbum producitur. Unde, *liquens*, *liquidus*, & *liquor* nomen, ab eſtrovis derivata, variantur: ut — *Aut cùm līquentia mella.* Æneid. 1.

Principio cœlum, & terras, campóſq; līquentes. Æn. 6.

Craſſáq; conveniunt liquidis, & liquida craſſis. Lucr. lib. 4.

Pondus uti ſaxis, calor ignibus, līquor aquaï. Id. l. 1.

——— *gelidos potura līquores.* Met. 6.

Līqueſco etiam apud *Ovidium* producitur: ut

Sic mea perpetuis līqueſcunt pectora curis.

Sed *liquo*, *liqueſacio*, & *liqueſio* ſunt regularia.

Nam *aquus inīquus*, *antīquus*, *obīquus*, *quāque nequāquam*, *utrōque aliōqui*; & compoſita à *ne* adv. prohibendi: ut *nēquis*, *nēquando*, *nēquam*, *nēquiter*, *nēquaquam*, *nēquicquam*, & ſimilia, per alias regulas produci liquet.

Sēquana & *Līquetius* [fluvii] producuntur: ſed illud fieri poteſt, quia Propria. Vide V. Regul.

Nĕqueo componi dicitur non à *ne*, ſed à *nec*, ut item reliqua *ne* corripientia, *nĕfas*, *nĕfaſtus*, *nĕfarius*, *nĕfandus*, &c.

Variatio Propriorum.

Quinta Regula de pr. & med.

V. Primam & mediam in nominibus propriis, niſi natura ſyllabæ repugnet, Poetæ ſæpius variant; eam nimirùm quantitatem, quæ numeris ſuis facillimè quadraret, uſurpantes: ut *Claud. de raptu Proſerp. lib. 3.*

ăcus.

ăcis.

Lucus erat prope flumen Acin quod candida præfert.
ācis. Faſt. l. 4.

Præterit & rapas imbiſer Aci tuas.
Batāvus Sil. l. 3.

Jam puer auricomo performidate Batāvo.
Batăvus. Luc. 1.

Vargiones, Batăviq; truces, quos ære recurvo.
Bīthyni. Clau. Eut. l. 2.

Proxima Bīthynos ſolem quæ condit, Ionas.
Thyni Thraces erant, quæ nunc Bīthynia ſertur. Ibid.
Ne Cybiratica, ne Bīthyna negotia perdas. Hor. ep. 6 l. 1.
Bĭthyni. Catull. ad Sirmion.

Vix mi ipſe credens Thyniam Bīthynóſque Bĭthyni.
Quanquam & Cappadoces faciant equitéſque Bĭthyni.
Juv. Sat. 7.
Būsīris. Met. 9.

Būſīrim domui? ſævóq; alimenta parenti.
Lectibus immites citiùs Būsīridis aras. Thebaid. 12.
Bŭsĭris. Ibid.

Non trucibus monſtris Bŭsĭrim infandúmq; dediſti.
Cā us. Faſt. 1.

Cācus Aventinæ timor atque infamia ſylvæ.
Cæcus, Met. 9.

His Cācus horrendum Tyberino in gurgite monſtrum.
Cybĕle. Æn. 3.

Huic mater cultrix Cybĕle, Corybantiáq; æra.
Cybēle. Æn. 10.

Occurrit comitum: Nymphæ quas alma Cybēle.
Dĭana, Æn. 3.

Conſtiterant, ſylva alta Jovis lucúſq; Dĭanæ.
Dīana, Æn. 1.

Exercet Dīana choros, quam mille ſequuntæ.

Dīanam

Dīanam teneræ dicite virgines. Carm l. 1. Od. 21.
Fīdenæ. Horat. Ep. 11. l. 1.
Scis Lebedus quàm ſit Gabiis deſertior atque
Fīdenis vicus.
Fĭdenæ. Æn. 6.
Hi tibi Nomentum Gabios urbémq; Fĭdenam.
Grādivus, Æn. 3.
Grādivúmq; patrem Getieis qui præſidet arvis.
urbis, & invicti genitor Grādive Quirini. Met. 15.
Grădivus. Met. 6.
Et genus à magno ducentem forte Grădivo.
Gȳges. Æn. 9.
Principio Phalarim, & ſucciſo poplite Gȳgem.
Gȳges. Triſt. 4. l. 6.
Centimanúmq; Gȳgem, ſemibovémq; virum.
Hȳmen. Heroid. 6.
At mihi nec Juno, nec Hȳmen, ſed triſtis Erynnis.
Hȳmen. Catul. Car. nup.
Hȳmen ô Hymenæe, Hȳmen ades ô Hymenæe.
Lȳcas. Æn. 10.
Inde Lȳcam ferit, exſectum jam matre peremptâ.
Lȳcas. Ibid.
Protinus Antheum & Lȳcam prima agmina Turni.
Mæotis. Lucan. 3.
Quáque fretum torrens Mæotidis egerit undis.
Reſponſis horrent divûm & Mæotica tellus. Æn. 6
Mæotis. Triſt. 3. El. 12.
Longior antiquis viſæ Mæotis hyems.
Malĕa. Æn. 5.
Ionióq; mari, Malĕæq; ſequacibus undis.
Malēa. Eleg. 2. 16.
Nec timeam veſtros curva Malēa ſinus.

Orion,

Orion, Orionis, Græce ὠρίων ὠρίωνος, primam & tertiam naturaliter producunt, Poetæ tamen communes faciunt.

ōrīōnis. Lucan. 9.

Teſte tulit cœlo victi decus Oriōnis.

Armatumque auro circumſpicit Oriōna. Æn. 3.

ōriŏnis. Met. 13.

Diverſáque urbes, nitidúmque Oriŏnis enſem.

ōriŏne. Ibidem.

Ecce facit mediis natas ab ōriŏne Thebis.

ōrīōn. Æn. 1.

Sævus ubi Oriōn hybernis conditur undis.

ŏrion. Æn. 1.

Cum ſubitò aſſurgens fluctu nimboſus Orion.

Păchinus. Æn. 3.

Præſtat Trinacrii metas luſtrare Păchini.

Læva Păchine tibi, Lilybæo crura premuntur. Met. 5.

Pāchinus. Met. 13.

E quibus imbriferos verſa eſſe Pāchinus ad Auſtros.

Pēlion. Met. 1.

Fulmine & excuſſit ſubjectum Pelion Oſſæ.

Pēlion. Sil. l. 3.

Oſſáque cum Pelio cúmque Hæmo ceſſerit Othrys.

Porſĕna. Epod. Od. 16.

Minacis aut Etruſca Porſĕnæ manus.

Hanc ſpectare manum Porſĕna non potuit. Mart. l. 1. Epig. 22.

Porſēnna. Æn. 8.

Nec non Tarquinium ejectum Porſēnna jubebat.

Prōſerpina. Georg. 1.

Nec repetita ſequi curat Prōſerpina matrem.

Prŏſerpina. Sen. Herc. fur. Act 2.

Vidiſti Siculæ regna Prŏſerpinæ.

Pyrene.

Pÿrene. Tib. l. 1.
Non ſanè eſt tibi partus honos per bella, Pÿrene.
Pÿrenæus. Luc. l. 4.
Jamque Pÿrenææ quas nunquam ſolvere Titan.
Pȳrene.
Pȳrene celſâ nimboſi verticis arce
Diviſos Celtu altè proſpectat Iberos. Sil. lib. 3.
Pyrenæus. Clau. bel. Ger.
Trans freta, trans Gallos, Pyrenæumque cucurrit.
Rhēa. Æn. 7.
Collis Aventini ſylvâ quem Rhēa ſacerdos.
Rhĕa. Faſt. 4.
Sæpe Rhĕa quæſta eſt, toties fœcunda, nec unquam.
Rhŏdus. Met. 7.
Phœbeámque Rhŏdon, & Ialyſios Telchinas.
Rhōdus. Luc.
Rhōdus Carpathium in pelagus ſe inclinat apertum.
Serāpin. Mart. l. 9. Ep. 30.
Vincebant nec quæ turba Serapin amat.
Serăpin. Idem.
Iſæum Seräptn, Nilus veneratur Oſirim.
Sĭchæus. Æn. 1.
Huic conjux Sichæus erat ditiſſimus agri.
Sĭchæus. Ibid.
Quos inter medius venit furor ille Sichæus.
Sidōnius. Æn. 1.
Obſtupuit primo aſpectu Sidōnia Dido.
Sidŏnius. Æn. 4.
Sidŏniam picto chlamydem circundata limbo.
Tȳros. Æn. 4.
Carthago, aut antiqua Tȳros, flammæq; ſequentes.
Et Phœniſſa Tȳros quarum nunc inſula nulla eſt. Met. 15.
Tȳros. Met. 3.
A Tȳro hâc profugos poſuiſtis ſede Penates. Va-

Vatīcanus. Juv. Sat. 6.
Et Vatīcano fragiles de monte patellas.
Vatĭcanus. Carm. 1. Od. 20.
Redderet laudes tibi Vatĭcani
montis imago.

Similiter hic & vocibus cognatis eandem quantitatem tribuere negligunt; ut
ăsia, Æn. 3.
Postquam res Asiæ Priamiq; evertere gentem.
āsius. Georg. 4.
Atque Ephire, atque opis, atque Asia Dēlopea.
Dant per colla modos, sonat amnis, & Asia longe.
Pulsa palus. Æneid. 7.
Brĭtanni. Eclog. 1.
Et penitus toto divisos orbe Britannos.
Britones. Juv. Sat. 15.
Quà nec terribiles Cimbri, nec Britones unquam.
ītalia. Æn. 7.
Tutari Italiam, detrudere finibus hostem.
ītalis. Æn. 11.
Italides quas ipsa decus sibi dia Camilla.
ītalicus. Met. 13.
Graia quis Italicis author posuisset in oris.
ītalus. Æn. 3.
Et sæpe Hesperiam, sæpe Itala regna vocare.
ĭtalus. Æn. 1.
Saxa vocant Itali mediis quæ in fluctibus aras.
Prodimur atq; Italis longè disjungimur oris. Ibidem.
Lăvinium. Æneid. 1.
Fata tibi cernes urbem & promissa Lavini
Mœnia.
Lāvinius. Æneid. 4.
Nec prolem Ausoniam, & Lāvinia respicit arva.
Priamus, Heroid. 1. *Vix*

Vix Prĭamus tanti totáque Troja fuit.
Prĭamides. Heroid. 15.
Hanc tibi, Prĭamides, mitto Ledæa ſalutem.
Sīcănia. Æneid. 1.
At freta Sicaniæ ſaltem ſedéſque paratas.
Sīcănius. Æneid. 3.
Sīcănio prætenſa ſinu jacet inſula contrà.
Sīcănus. Sil 14.
Cætera Eliſeis aderit gens Sīcăna votis.
Sĭcănus. Ibidem.
Vomere verterunt primùm nova rura Sĭcăno.
Sic tibi cum fluctus ſubter labere Sĭcănos. Eclog. 10
Undique convenĭunt Teucri miſtique Sĭcăni. Æn. 5.
Sĭcŭlus. Eclog. 2.
Mille meæ Sĭcŭlis errant in montibus agnæ.
Sīcĕlis. Eclog. 4.
Sicelides muſæ paulo majora canamus.
Quid mihi cum Lesbo? Sicelis eſſe volo. Heroid. 21.
Tўbris urique primam producit: ut Æneid. 8.
Tўbrus.
Tum reges, aſpérque immani corpore Tўbris:
A quo poſt Itali fluvium cognomine Tўbrin.
At *Tў eris* corripit: ut
Tўberis. Georg. 1.
Quà Tuſcum Tўberim & Romana palatia ſervas.
Tўberinus. Æn. 10.
Interea genitor Tўberini ad flaminis undam.
Iſtis obiter obſervatis, cætera diligentiæ tuæ relinquo.
Hanc libertatem recentiores etiam, veteres imitati, ſibi vendicant: ut
ădam. Auſ. Edyl. 1.
Deceptum miſeratus Adam quem capta venenis.
ādam. Prud. Enchirid.

Tinxit ei innocuum maculis ſordentibus Adam.
ābel. Prud. Periſt.
Deo offerendum ſancti Abelis ſeculo.
ābel. Idem Enchirid.
Ruſticus invidiâ paſtorem ſternit: in Abel.
Jăcobus. Buchan. Pſal. 2.
utque bonus dubiis Jacobum ad ſydera rebus.
Jăcobus. Pſal. 135.
Quippe Jacobum ultrò legit; lectúmque dicavit.
ōgus. Idem Ibid.
Quique Baſana Ogus magnâ ditione tenebat.
ŏgus. Pſal. 136.
Stravit Ogum magno fidentem corpore fruſtrá.

SECT. 2. ¶. 3.
Regulæ Speciales de Prima Tres.

Præpoſitio.

Prima Regula.

1. Præpoſitio in compoſitione ſuam retinet quantitatem, ut *traduco:* ni poſitio vetet, ut *ăddo rējicio*; aut vocalis ante vocalem, ut *dĕhiſcens, præuſtus.*

Quantitas præpoſitionum, etiam earum quæ nunquam extra compoſitionem reperiuntur, (quales ſunt *am, di, dis, re, ſe, con,*) communibus omnium vocum regulis cognoſcenda eſt. Siquidem *am*, ae *dis*, ſemper producuntur poſitione: & *con* etiam, niſi ſequente vocali, vel ſuum N amittat, ut *coacervo*; (tum enim corripitur vocali ante vocalem) vel illud *N* mutet in *M*, ut *comedo:* tum autem corripitur, quia *M* finale priſcis breve erat, quod etiamnum apparet in compoſitis: ut *circumago, circumeo: di* producitur quia deſinit in *I*: *ſe* item quia monoſyllabum in *E*: *re* verò breve excipitur.

Excipe.

Excipe.

1. *Di* corripitur in *dĭrimo* & *dĭſertus.*

2. *Pro* corripitur in *prŏcella, prŏjari, prŏfiteor, prŏfugio, prŏficiſcor, prŏnepos, prŏneptis, prŏfanus, prŏfeſtus, prŏfundus, prŏfectò.*

3. *Procuro, profundo, propello, propulſo,* a *propago,* primam ſyllabam habent ancipitem.

a *Nomen & verbum.*

Propago nomen propriè ſumitur pro vite vetula, vel pro palmite quæ ex illâ *b* propagatur: unde transfertur ad ſignificandum genus & ſtirpem, aut etiam prolem & progeniem quæ inde naſcitur. In priori ſenſu *Virgilius* bis produxit.

b *De propagandi ratione, vide* Plin. lib. 17. c. 17. *Rami in ſcrobem depreſſi terrâ obruuntur, poſt biennium amputantur, & ſequenti anno transferuntur.*

Sed truncis oleæ meliùs, prōpagine vites. Georg. 2.
Sylvarúmq; aliæ preſſos propaginis arcus. Ibidem.

In poſteriori bis item corripuit.

Eſſe ſinent: nimiùm vobis Romana prŏpāgo. Æn. 6.
Sit Romana potens Itala virtute prŏpāgo. Æn. 12.

Unde quidam colligunt vocem hanc proprie ſumptam, primam producere, Metaphoricè verò, eandem corripere debere: *Propago* tamen verbum etiam in tranſlata ſignificatione primam variat.

ut prōpagando poſſint procudere ſecla. Lucret. l. 5.
Nec potuiſſe prŏpagando procudere prolem. Ibidem.

Videtur itaque mihi *Virgilius* in hac varietate nihil aliud voluiſſe, quàm primam in nomine communem facere, ut *Lucretius* fecerat in verbo: hîc autem corripuit, illîc produxit, carminis ratione, non ſignificationis diverſitate, id poſtulante: Neque enim Tropus quantitatem mutare ſolet. Sed ſequere tuum judicium.

In *probo*, *probus*, *probrum*, *proprius*, *procax*, *procus*, *procul*, *proceres*, *prope*, *propero*, *propinquus*, *protervus*, (quæ primam corripiunt) *pro* Præpoſitio non eſt cenſenda: *Probrum* & *proprius* primam quoque producunt: verùm id fit non naturâ, ſed ratione mutæ ſequentis cum liquida.

Pro Præpoſitio Græca brevis eſt, quia ſcribitur per Omicron: ut in *Prŏpheta*, *prŏpino*, *prŏpola*, *Prŏpontus*, *prŏlogus*, *Prŏmetheus*, &c.

Re in *refert* Impersonali producitur: ut

Quid tamen hoc rēfert, ſi ſe pro claſſe Pelaſgâ
Arma tuliſſe rēfert? ſed ex *re* nomine, non præpoſitione, ut hoc poſterius, componi dicunt Grammatici.

Diſſyllaba Præterita & Supina.

Secunda Regula de pr.

II. Præterita & Supina Diſſyllaba priorem producunt: ut *nōvi mōtum*.

Excipe

Præterita ſex, *bĭbi*, *ſĭdi*, *dĕdi*, *ſcĭdi*, *ſtĕti*, *tŭli*, & decem ſupina, *quĭtum*, *sĭtum*, *lĭtum*, *ĭtum*, *rŭtum*, *vătum*, *dătum*, *jătum*, *ſlătum*, & *cĕtum*, à *a cio*, *cis*, corripiunt primam.

a Nam *cītum* à *cio cis* priorem habet longam.

Geminata Præterita.

Tertia Regula de pr.

III. Præterita primam geminantia primam corripiunt: ut *pŭpugi*, *tĕtendi*, *cĕcĭdi*, *cĕcīdi*.

SECT. 2. §. 4.

Regulæ Speciales de media Tres.

Accentus,

Prima Regula.

1. Accentus in Hyperdiſſyllabis oſtendit quantitatem penultimæ: ut *dominus humánus*.

Nam

Nam si antepenultima acuatur, penultima corripitur: ut *dómĭnus*, *sánguĭnis*, *légĕre*. Si penultima acuatur, eadem producitur: ut *humānus*, *virtūtis*, *amāre*.

Composita à *dare* quæ primæ sunt Conjugationis, analogum accentum & quantitatem non servant, quia verbum simplex *A* corripit ubique: ut *dăre circúndăre*, *dăbis possúndăbis*. Cùm cæteroqui primæ conjugationis characteristica, ut etiam secundæ & quartæ, perpetuò producatur: ut *stāre*, *stēre*, *stīre*.

Adjectiva in *inus* penultimam acuunt; unde apparet eandem produci: ut *matutīnus*. Præter *diútĭnus*, *pristĭnus*, *cráftĭnus*, *peréndĭnus*, *hornótĭnus*, *serótĭnus*; & materialia: ut *fágĭnus*, *oleágĭnus*, *crystállĭnus*, *adamántĭnus*, *cóccĭnus*, *carbásĭnus*. Adjectiva in *o'us*, præterita in *vi*, & eorum Supina penultimam acuunt: ut *animósus*, *petīvi*, *petitum*.

Plurium aliquando in eadem dictione syllabarum quantitates per accentum cognosci possunt: ut in *penĕtrābĭlis* trium; *bi* quia hîc est penultima, *tra* quia penultima est in *penetrábam*, & *ne* quia in *pénetro*: in *collŏcūtĭōnĭbus* quinque: ut enim *ni* hîc est penultima, sic *o* in *collocutiónis*, *ti* in *collocútio*, (quæ etiam brevis est per primam regulam de primâ & mediâ) *cu* in *collocútum*, & *lo* in *cólloquor*.

Excipe.

1. Composita à *facio A* vocalem brevem in prosa accuunt: ut *benefácis*, *frigefácit*.

2. Syllabæ *rimus* & *ritis* futuri conjunctivi, quæ in prosa acuunt penultimam, in metro eandem communem habent.

Hujus generis sunt genitivi secundam Pronominis formam habentes: de quibus suprá.

Pituita etiam, *phrenésis*, *platéa*, *choréa*, & *conopéum*, penultimam acutam variant.

Præcipuè ſanus niſi cùm pĭtuīta moleſta eſt. Horat. Epiſt. 1. lib. 1.

Dulcia ſe in bilem vertent, ſtomachóque tumultum
Lenta feret pĭtuīta ——— Ibidem Sat. 2. lib. 2.

Mucúſque & mala pituīta naſi. Catul. ad. Furium.

Perſius contrà pen. corripit : ſed tum Catullum ſequutus primam producit.

Somnia pĭtuītâ qui purgatiſſima mittunt. Sat. 2. Sic.

Quum furor haud dubius, quum ſit manifeſta phrenēſis. Juv. Sat. 14.

Declamas in febre Mathon hanc eſſe phrenēſin. Mart. lib. 4. Epig. 81.

En vitio cerebri phrenēſis furioſa movetur. Serem.

De tribus reliquis vide primam regulam de prima & media cum annotationibus ad eandem.

Compoſita ex vocibus numeri.

Secunda Regula de med.

II. Compoſita ex vocibus numeri, quarum prior paulùm mutata in *I* deſinit, eandem I mediam corripiunt ; ut *cauſĭdicus, multĭplico.* (1)

His annumerantur compoſita à *ſemi* & *ſeſqui* : ut *ſemĭvir, ſeſquĭpes.* Et quæ à numeralibus componuntur: ut *bĭceps, trĭformis, quadrĭremis.* Etiam ſequente *I* conſonâ : ut (2) *bĭjugus, quadrĭjugus, & us.* Præter. (3) *quotidie,* (4) *biduum,* & *triduum,* quæ ſunt communia.

Huc etiam ſpectant compoſita cum *lentus* & *bundus,* quæ vocales haſce particulas præcedentes corripiunt: ut *opŭlentus, fremĕbundus.* (5)

At *A* ante *bundus* producitur : ut *errābundus, ſudābundus.*

(1) Sic *munĭficus, munĭceps, armĭger, frugĭfer, altĭtonans, arcĭtenens, cornĭpes, tubĭcen, cœlĭcola, parrĭcida,*

vĭcida, amplĭfico, ſignĭfico, & ſimilia. Auſonius tamen licenter producit *matrīcida*: quòd ea vox non aliter metrum ſuum ingrederetur.

Matrīcida Nero *proprii vim pertulit enſis.* De 12. Cæſ.

Pro qua voce *Joſephus Scaliger*, *Matrĭ que cida* per Tmeſin legit.

Genitivus *quantīvis* producitur: ſed hîc nulla eſt mutatio, quia fit ex genitivo *quanti.*

Scīlicet & *ĭlicet* producuntur: ſed non componuntur ex vocibus numeri.

Tibīcen, bīgæ, quadrīgæ, producuntur per Craſin.

Item *meridies*: ut enim à *tibia* fit *tibiicen*, & contractè *tibīcen*; ità à *medius* fit *mediidies*, &(*D* verſo in *R*) contractè *meridies*, ut Etymologis placet.

Inter tepentes poſt meridiem buxos. Mart. l. 3. Epig 20.

Prīdie etiam &*poſtrīdie* longa ſunt: ſed in illis quoq; quædam eſt Synæreſis, pluribus ſyllabis in unam contractis: componuntur enim ex *priori die* & *poſteriori.*

(2) *Martus equi bĭjuges, & magni currus Achillis.* Georg. 3.

Centum quadrĭjugos agitabo ad flumina currus. Ibid.

Turrigeræque urbes bĭjugi ; ad fræna leones. Æn. 10.

Quadrĭjuges in equos, adverſaq; pectora tendit. Ibid.

(3) *Levis dropace tu quŏtīdiano.* Mar. l. 10. Ep. 65.

Quŏtīdianam refice nauſeam numeris. Mar. l. 10. Ep. 37.

Conjugis in culpa flagravit quŏtĭdianâ. Car. ad Mal.

(4) *Biduum* & *triduum* communia cenſentur, quòd cùm ſint naturâ brevia, apud *Terentium* ubique producantur: ut,

Non hercle, aut ſi adeo bīdui eſt aut trīdui. And. Act. 2.

Ego impetrare nequeo hoc abs te bīduum. Eun. Act. 2.

Imò & *Martialis* producit *triduum*: ut

Si totus tibi trīduo legatur. Lib. 2. Ep. 6.

(5) Sic *gracilentus, sanguinolentus, vinolentus, violentus, esculentus, fraudulentus, luculentus, lutulentus, pulverulentus*, &c. Item, *gemebundus, tremebundus, moribundus, pudibundus, putribundus*, &c. Quamvis Mantuanus metri causâ licenter dixerit,

— *quem virulenta Megæra*
Vincere cum toto non evaluisset Averno.

Composita à facio.

Tertia Regula de med.

III. Composita ex *facio* aut *fio*, & voce numeri quæ paulùm mutata in *E* desinit, ipsam *E* mediam communem habent: ut *tepefacio, liquefio.*

Alta tepefecit permissâ flumina cæde. Cat. l. 1. Arg.
Frigida deserto tepefecit membra cubili. Idem ad Mal.
Thura liquefaciunt, inductaq; cornibus aurum. Met. 7.
Sic mea perpetuis liquefiunt pectora curis. Pont. 1. El. 2.
Constet an immensum patefiat ad usque profundum.
Lucret. l. 1.
Atque patefecit quas ante obsederat ater. Idem. 4.
Causa patefiet quæ ferri pelliciat vim. Idem 6.
Pristinus in speculum decor excitat & putrefactus.
Prud. Apoth.
Et tamen hæc cùm sint quasi putrefacta per imbres.
Lucret. 2.

Licèt *Virgilius* omninò corripiat: ut

Cogit hyems, eademq; calor liquefacta remittit. Geo. 4.
Ibat & ingenti motu stupefactus aquarum. Ibid.
Laxat claustra Sinon: illos patefactus ad auras. Æn. 2.
Multa gemens, magnoq; animi labefactus amore. Æn. 4.
Fusus humi viridesq; super madefecerat herbas. Æn. 5.
Sanguine singultantem atro patefacta cruore. Æn. 9.
Annuit, & totum nutu tremefecit Olympum. Ibid.
Subjecit rubor, & calefacta per ora cucurrit. Æn. 12.

§. 2.

§. 2. ¶. 5.

Regulæ Speciales de Ultima Tres.

Prima Regula.

I. In *A, I, U, C, N, As, Es, Os,* Finita producuntur.

Excipe.

Corripiuntur,

in *A*
1. *ită, quiă,* (1) *eiă.* (2)
2. Omnes (3) caſus præter vocativos à Græcis in *as,* & ablativos primæ: ut *ô Thomă, ab hac muſă.*

Sed (4) numeralia in *ginta* ſunt communia: ut *triginta.*

in *I*
1. *nisĭ,* (5) *quasĭ,* (6) *ſicutĭ.* (7)
2. (8) Dativi & vocativi Græcorum: ut *huic Palladĭ, ô Amaryllĭ.*

Sed *mihi, tibi, ſibi, ubi, ibi* ſunt communia.

In *c, lăc, nĕt, donĕc.* Sed (9) *ſac,* & pronomen *hic,* & neutrum *hoc,* modò non ſit ablativi caſûs, ſunt communia.

in *N*
1. *ăn, forsăn, forſităn, tamĕn,* cum compoſitis *attamĕn, verumtamĕn: ĭn* cum compoſitis *exĭn, ſubĭn, deĭn, proĭn,* & voces illæ quæ Apocopen patiuntur, *mĕn' vidĕn',* &c. (10)
2. Accuſat. in *an* à nominat. in *a:* ut *Iphigeniăn.* (11)
3. Recti in *en* creſcentes per *I* breve, ut *Carmĕn.*
4. Accuſativi in *in* & *yn*; ut *Alexĭn, Ilÿn.*
5. Græca in *on* per Omicron; ut nominat: *Iliŏn, Accuſat. Caucasŏn.*

in *As*
1. Græci recti crescentes per *ados*, ut (12) *Pallăs*.
2. Græci accusativi plurales quintæ declinationis, ut *craterăs*, *heroăs*.

in *Es*
1. *Penĕs*, & *ĕs* cum comp. ut *potĕs*, *prodĕs*.
2. Recti per *I* vel *E* breve crescentes, ut *milĕs*, (13) *præpĕs*: præter *ariēs*, *abiēs*, *pariēs*, *Cerēs*, & (14) *pēs*, cum compositis, ut *Jonipēs*, *quadrupēs*.
3. Græca neutra, & nominativi plurales, ut (15) *hippomanĕs*, *Cyclopĕs*.

in *Os*
1. *Compŏs*, *impŏs*, & *ŏs ossis*.
2. Græca per omicron, ut nom. *Chaŏs*, gen. *Palladŏs*.

(1) *Ferret ad aurigeræ caput arboris, eiă per ipsum.* Valer. lib. 8.

Eiă Dei laudes Solymææ pangite turres. Bucch. Psal. 147.

(2) Despauterius & Aldus addunt *Putà*, cùm pro *videlicet* ponitur, citato hoc versu.

Hoc pută non justum est, illud malè, rectius istud. Pers. Sat. 4.

Sed plerique codices, etiam quæ Aldinæ editionis sunt, pro *puta* legunt *puto*.

Et *posteà* apud *Ovidium* semper corripitur: ut

Posteà mirabar cur non sine litibus essent. Fast. 1.
Posteà præteriti tumulis reddunt ur honores. Fast. 2.

Sed divisis vocibus legendum contendunt *post ea*.

Nam composita similia, *antea*, *interea*, *præterea*, *propterea*, semper producuntur: ut,

tibi iste post phaselus antea fuit, Cat. Carm. 4.

Posteaquam tamen decompositum à *posteà* corripitur.

Posteaquam rursus speculatrix arva patere. Victor.

Etiam *contrà* correptum legitur: ut,

Ne

Ne forte hæc per ſe cogant nos contra fateri. Lucret. 1.
Contrà jacet Cancer patulam diſtentus in alvum. Man. 2.

Sed licenter hoc fieri videtur, cùm aliàs ubique producatur: et am apud ipſum *Lucretium*: ut

At Contra gravius plus in ſe corporis eſſe. Lucret. 1.

Unde Aldus pro priori verſu legit,

Ne contra hæc per ſe cogant nos fortè fateri. Et Lamb.
Ne fortè hæc per ſe cogant nos eſſe fateri.

(3) Quidam nominativi propriorum Græcorum, Græcorum more, interdum producuntur: ut

Dat Nemeā comites & quas in prælia vires. Theb. 4.
Quos Pylos & dubiis Maleā vitata carinis. Ibid.
Non Tegeā, non ipſa dea vocat alite fœlix. Ibid.
Mittit Hypermneſtrā de tot modo fratribus uni. Her. 14.
Implebit Mariā, Chriſtum paries ſacra virgo. Prud. En.

(4) Sunt qui numeralia in *ginta* tantùm produci dicunt: ſed leguntur etiam brevia: ut

Mutua quod nobis ter quinquagintă dediſti M. 3. Ep. 40.
Sexagintă terras cùm limina mane ſenator. Mart. 11. Ep. 26
Nonagintă dies ſine te, chariſſime, traxi. Auſ. Ep. 5.
Hoc aiunt: vix ſex & quadragintă per annos. Juv. l. 2.
Ter trigintă quadrum partes per ſydera reddent. Man. 2.

(5) *Lucretius* produxit *quaſi*: ut

Et devicta quasī cogatur ferre patique. Lucret. 2.

Sed non ſine Poëtica licentia. Nam aliàs corripitur: ut

Et quaſi longinquo fluere omnia cernimus ævo. Ibid.
Et quaſi curſores vitaï lampada tradant. Ibid.

(6) *Sicută quadrupedum cùm primis eſſe videmus.* Lucret. 2.

(7) Adde *cuĭ* diſſyllabum.

Collatus cuĭ gallus eſt Priapus. Mart. 11. Ep. 73.
Et credat cuĭ Poſthumilla dives. Mart. 12. Ep. 49.

(8) Dativi

(8) Dativi Græcorum quintæ declinationis (ſicut etiam nominativi plurales) interdum producuntur: nempe formam ſequentes tertiæ Latinorum, juxta quam etiam inflecti ſolent: ut

Ut rapiat Paridī, quam Paris ante ſibi. Heroid. 13.
Mæonidēs (*agnôrat enim*) *conſiſtite dixit.* Met. 5.

At nomina tertiæ Lat. quæ Græcè erant primæ, dativum, tanquam Latina, omnino producunt; ut *Oreſtī, Euripidī, Piladī.*

(9) *Hos ſāc Armenios, hæc eſt Danaëa Perſus.*
Ovid. 1. de Art.
Phillī ſāc exſpectes Demophoonta tuum. Her. 2.

(10) *Educit, vidēn' ut geminæ ſtant vertice criſtæ.*
Æneid. 6.
Noſtīn' an excīderint mecum loca? venimus ambo.
Heroid. 12.

Nam quòd illud objiciunt,

Iſtuc unde abii redeo, nemon' ut avarus: Serm. 1. Sat. & illud,
Tun' ille Æneas, quem Dardanio Anchiſæ: Æn. 1.

Probatiſſima exemplaria Apocopen non habent.

(11) Nam à nominativis in *as* producuntur; ut *Æneān.*

(12) *Pallas* dea, quia genitivum facit in *ados*, ultimam corripit; ſed *Pallas*, *antos* producit, juxta ſpecialem regulam: ut

Illius hæc Pallās, olli comes ibat Achates. Æn. 8.

(13) *Præpes* à *præpetendo* dicitur (ut Etymologis placet) quaſi loca *præ* aliis minùs pernicibus *petens*: quod arguit genitivus exeuns in *petis*, non, ut compoſita à *pede*, in *pedis*. Ultimam autem corripit: ut

—— *quem præpĕs ab Idâ*
Sublimem pedibus rapuit Jovis armiger unco. Æn. 5.

Sed

Sed neſcio quomodo inter compoſita à *pede* irrepſerit, & ultimam producere dicatur.

(14) *Pēs etiam & camuris hyrtæ ſub cornibus aures.* Georg. 3.

Stat ſonipēs, ac fræna ferox ſpumantia mandit. Æn. 4.
Tollit ſe arrectum quadrupēs & calcibus auras. Æn. 10.
Omnia magna loquens modò ſit mihi menſa tripes, &c. Ser. 1. Sat. 3.

Recentiores tamen corripiunt compoſita: ut

Qui bipēs & quadrupes foret, & tripēs, omnia ſolus. Auſ. Eid. 11.

Non recipit natura hominis modò quadrupēs ille. Prud. Apoth.

Sicut etiam corripiunt compoſita à *par*. Vide 8. in notis ad ſecundæ regulæ exceptiones.

(15) Nam Græcè ſcribuntur per Epſilon: at nominat. plurales interdum producuntur. Vide 8. ſupra.

Secunda Regula
de ult.

II. In *E*, (1) *B*, *D*, *L*, *R*, *T*, *IS*, *ΥS*, (2) *ΥS*, finita corripiuntur. (3)

(1) Hebræa in *B* & *D* producuntur: ut *Job*, *Jacob*, *Bogud*, *David*; cujus obliqui apud Juvencum penultimam item producunt: ut

Urbs eſt Judææ, Bethlem Davīda canorum. Lib. 1.
Nam genitus puer eſt Davīdis origine claræ. Ibidem.

Quam Buchananus, quòd Hebraicè ſcribatur per Hirec parvum, ubique corripit: ut

Davīdis & ſacro perfuai tempora olivo. Pſal. 89.

(2) *Tethys* apud Virg. ponitur ultima longâ.

Teque ſibi generum Tethȳs amat omnibus undis. Georg. 1.

Sed non ideo, *ys* producitur, magis quàm *as* ab *A*; quia *Ovid.* dixit.

Quæ

Qui legis Electrān, & egentem mentis Oreſtem. Triſt. 2.

Utrobique enim Diaſtole locum habet.

(3) Porrò ϒ vocalis Græca corripitur : ut

Molȳ votant ſuperi : nigrâ radice tenetur. Met. 14.

Ars tua, Tiphȳ, jacet, ſi non ſit in æquore fluctus.

Triſt. 4. El. 3.

Etiam *M* non eliſum breve eſt. Vid. Eſthlipſin omiſſam, & notas ad primam regulam de primâ.

Excipe.

Producuntur

ſ 1. Monoſyllaba, ut *mē, dē, sē* : præter *quĕ, nĕ, vĕ*, conjunctiones encliticas, *re* præpoſitionem, & adjectiones ſyllabicas *cĕ tĕ, ptĕ.* (1)

2. Ablativi quintæ declinationis, ut, *rē, diē*, unà cum adverbiis inde enatis, ut *hodiē, quotidiē, pridiē, poſtridiē* ; & *rēfert* impersonale. (2)

in *E* 3. Secundæ perſonæ ſingulares Imperativorum activorum ſecundæ conjugationis : ut *docē.* (3)

4. Adverbia ad Adjectivis ſecundæ declinationis formata, ut *minimē, validē*, & per Syncopen *valdē* : item *fermē*, (4) *ferē, obē* : præter *benĕ* & *malĕ.*

5. Græca per Eta, ut nom. *lethē*, voc. *Anchīsē.*

in *L* (5) *sōl*, (6) & Hebræa quædam, ut *Baāl, Michaēl.* (7)

in *R* 1. Monoſyllaba hæc *sār, lār, fūr, cūr, Nār, vēr*, & (8) *pār* cum compoſitis, *compār, impār, diſpār.* (9)

2. Græca per Eta, ut *aēr, athēr, cratēr* : præter *patĕr*, & *matĕr.*

in *Is*,

in *Is*

1. Monosyllaba, ut *līs*, *vīs*, & ejus composita *quamvīs*, *quidvīs*, &c. præter *ĭs*, *quĭs*, & (10) *bĭs*.

2. Recti crescentes per *I* longum, ut *Samnīs*, *Salamīs*; genitivo *ītis*, *ĭnis*.

3. Obliqui plurales, *ut musīs*.

4. Secundæ personæ singulares, quarum plurales desinunt in *ītis* penultimâ productâ, ut *audīs*, *velīs*, *dederīs* futurum; pl. *audītis*, *velītis*, *dederītis*. (11)

5. Græca per *oīs*, *Simoīs*, *Pyroīs*.

in *Us*

1. Monosyllaba, ut *sūs*, *plūs*.

2. Recti per *u* longum crescentes, ut *virtūs*.

3. Omnes casus quartæ inflexionis, præter nominativos, & vocativos singulares.

4. Græca per *ous*, ut hic *Panthūs*, hujus *Cliūs*: præter composita à *pous*, ut (12) *Polўpus*.

(1) Ut in *hiscĕ*, *tutĕ*, *tuoptĕ*, & similibus.

(2) Et *Fame* ablativus produci solet, quia *fames* olim quintæ declinationis fuit: ut

Sollicitæ volitant morbis, algóque famēque. Lucr. l. 3.
Amissis, ut fama, apibus morbóq; famēque. Geor. 4.
Jámque famē patrias atque voragine ventris. Met. 8.
Hoc si contigerit famē peribis. Mart. l. 1. Ep. 100.
Ipsâ famē stimulante furens herbásq; sepulchrum. Tib. l. 1. 5.

(3) *Cavĕ* quandoque breve reperitur: Vid. *Systolen*. *Videōsis* etiam & *valĕdico* corripiuntur: Vide tertiam exceptionem compositorum.

(4) *Jámq; ferē siccō subductæ littore puppes.* Æn. 3.
Corripitur tamen apud Ausonium:
Nam tecum ferĕ totus ero, quocunq; recedam. Epig. 103.

(5) Per-

(5) *Per duodena regit mundi ſōl aureus aſtra.* Geo. 1.
Bis me ſōl adiit gelidæ poſt tempora brumæ. Tr. 4. l. 6.

(6) Aldus addit *Pol*, quàm rectè ipſe viderit. Cùm enim ſit adverbium jurandi per Pollucem, ut *ædepol* per ædem pollucis, videtur potiùs corripiendum, quia πολυδεύκης (unde Pollux) ſcribitur per Omicron: cui aſtipulatur illud Ennii.

Nec pŏl homo quiſquam faciet impunè animatus.

Nīl producitur per Synær. Vide tert. reg. de omn.

(7) Sic *Gabriēl*, *Danīēl*, *Raphaēl*, *Iſraēl*, *Micōl*, *Phicōl*, &c.

(8) *Ludere pār, impār, equitare in arundine longa.* Ser. 2. Sat. 3.

Sed compoſita, ut producuntur juxta quantitatem ſimplicis, ita etiam à recentioribus corripiuntur juxtà regulam: ut,

Succumbit Phrygio, coitus fuit impăr utrique.
Prud. Symma.

Quicquid diſpăr habet cumulum diſcretio carpit.
Idem Hamar.

Idem fit in compoſitis à *Pes*.

(9) Ovidius produxit *vir* & *cor*; ut

De grege nunc tibi vīr, & de grege natus habendus.
Met. 1.

Molle meum levibus cōr eſt violabile telis. Her. 21.

Sed utrumque licenter fecit. Vid. Diaſt. Nam aliàs corripitur: ut,

Hic vĭr, hic eſt, tibi quem promitti ſæpiùs audis. Æn. 6.
Molle cor ad timidas ſic habet ille preces. Triſt. 5.

(10) *Bis* deducitur à δὶς brevi per Antitheſin; ideóque etiam corripitur: ut,

Et bĭs idem facimus nimiam ſi, Stella, videtur.
Mar. l. 1. Ep. 45.

Troja

Troja bis Octeis numinit capta deis. Prop. l. 3. El. 1.
Tum bis ad occasus, bis se convertit ad ortus. Met. 14.
Læta bis octono tibi jam sub consule pubes. Aus. Ep. 32.

Licèt Grammatici *quis* & *is* à Monosyllabis longis excipientes illud omiserint.

(11) At *possis* semel apud Juvenalem corripitur.
Tam jejuna fames? cùm possis honestiùs illic. Sat. 5.
Quo tamen loco Despauterius *pascis* legendum esse contendit; & Stephanus *possit*. Tu fortasse genuinâ servatâ lectione, Systolen hic agnoscis, ut suprà in adverbio *contrà*.

(12) In hac voce, ut ultima, naturâ longa, corripitur; sic prima, naturâ brevis, apud Latinos producitur.

Tertia Regula
de ult.

III. *O* finita communia sunt: ut *sermo, amo, amando, porrò.*

Excipe.

Producuntur in O
- 1. Monosyllaba, ut *prō, stō*; item *ergō* pro *causa*.
- 2. Dativi & Ablativi, ut huic *dominō*, ab hoc *sermō*.
- 3. Adverbia ab adjectivis derivata, ut *tantō, liquidō, rō*, & composita, *ideō, adeō*; præter *sedulo, mutuo, crebro, sero*, quæ sunt communia.
- 4. Græca per Omega, ut (1) *lō*, hæc *Sapphō, Didō.*

hujus { *Androgeō, Apollō,* } hunc { *Athō, Apollō.* }

Corripiuntur *sciō, nesciō, citō, illicō*, & *quamodō*; *Modo, quoque, ambo, duo, ego*, atque *homo*, (2) ferè brevia sunt.

(1) Et nomen proprium, & adverbium; sed priorem illud producit, hoc corripit. (2)

[2] Non ſemper: nam productionis etiam exempla ſunt: ut

Hoc quid putemus eſſe qui modō ſcurra. Cat. ad. Var.
Nulla poteſt decreta modō tu vive ſuperſtes. Victorin.
Ambo florentes ætatibus, Arcades ambo. Eclog. 7.
Europámque, Aſiámque, duō vel maxima terræ. Auſ. Ep. 19.
Auſus egō primus caſtos violare pudores. Virg. in Diris.
Sicut egō ſolus me quoque pauperior. Auſ. Ep. Cræ.
Separor unus egō, ſed partem ſumo minorem. Auſ. ad Gal.
Unus homō nobis cunctando reſtituit rem. Ennius.

Quarum Syllabarum quantitates hiſce regulis cognoſci nequeunt, exemplis & autoritate Poetarum obſervandæ ſunt. Verùm ſi Autoritas tyronibus ſubito non occurrat, conſulatur *Smetii Proſodia*: quæ prompto hac in re illis remedio erit.

Caput 14. SECT. 3. ¶. 1.

De Pedis generibus.

PES eſt diſſyllabus vel triſſyllabus; & uterque ſimplex, aut miſtus.

Diſſyllabus ſimplex eſt { Pyrrhichius ex duabus brevibus, ut *dĕŭs*. / Spondæus ex duabus longis, ut *mūsās*.

Miſtus eſt { Iambus è brevi & longa, ut *dĕōs*. / Choreus è longa & brevi, at *ārmă*.

Triſſyllabus ſimplex eſt { Trochæus è tribus brevibus, ut *lĕgĕrĕ*. / Moloſſus è tribus longis, ut *vīrtūtēs*.

Miſtus eſt { Dactylus è longa & duabus brevibus, ut *dīcĕrĕ*. / Anapæſtus è duabus brevibus & longa, ut *flŭvĭōs*.

Sunt

Sunt & alii pedes triſſyllabi, imò tetraſyllabi, pentaſyllabi, & hexaſyllabi, quos non otioſa quidem Grammaticorum curioſitas commenta eſt : ſed hi inſtituto noſtro poſſunt ſufficere. Triſſyllabos tamen reliquos ac tetraſyllabos, quòd eorum aliquoties apud autores mentio fiat, hic etiam adjicere non pigebit.

Triſſyllabi omninò traduntur octo.

Quatuor itaque reſtant.

Bacchius,	ut	ĕgēſtās
Palimbacchius,		pōrtārĕ.
Amphibrachys,		bĕnīgnŭs.
Amphimacrus ſeu Creticus,		vērbĕrāns.

Tetraſyllabi ſedecim.

Proceleuſmaticus,	ut	rĕlĕgĕrĕ.
Diſpondæus,		ōrātōrēs.
Pæon primus,		āmbrōsĭŭs.
Pæon ſecundus,		sŭpĕrbĭă.
Pæon tertius,		sŭpĕvārĕ.
Pæon quartus,		cĕlĕrĭtās.
Epitritus primus,		săcērdōtēs.
Epitritus ſecundus,		cōmprŏbārūnt.
Epitritus tertius,		cōncōrdĭæ.
Epitritus quartus,		cōntēmplātŏr.
Ionicus major,		sāltābĭmŭs.
Ionicus minor,		Lăcĕdæmōn.
Choriambus,		prōſpĕrĭtās.
Iambochoreus,		ălexāndĕr.
Dichoreus,		Cāntĭlēnă.
Diiambus.		ămœnĭtās.

Tetraſyllabi autem iſti, ſicut etiam Pentaſyllabi, & Hexaſyllabi, *συνοσίαι* rectiùs, ſeu pedum *συζυγίαι*, quàm pedes appellantur. Quid enim aliud eſt Proceleuſmaticus,

celeuſmaticus, quàm duplex Pyrrhichius? Quid aliud Diſpondæus, Dichoreus, Diiambus, quàm duo Spondæi, Chorei, Iambi? quod vel ipſorum nomina indicant. Item Pæon primus, nonne idem eſt quod Choreus Pyrrhichius? ſecundus, quod Iambus Pyrrhichius? tertius, quod Pyrrhichius Choreus? quartus quod Pyrrhichius Iambus? & ſic de cæteris. Rectè itaque illi de quibus Orator, a *Pæon, quod plures habeat ſyllabas quàm tres, Numerus à quibuſdam, non Pes habetur.* Probat idem Quintilianus. b *Quicquid enim ſupra tres ſyllabas habet, idem pluribus eſt pedibus.*

Pedes Pentaſyllabos numero triginta duos, & Hexaſyllabos ſexaginta quatuor, tam ob nimium tædium, quàm nullum uſum, miſſos facio.

a *Orat. Perſ.* ¶. 43. b *Lib.* 9. *Cap.* 4.

Caput 14. SECT. 3. ¶. 2.

De metri generibus.

ATque hæc de Metri definitione. Genera ejus multa ſunt [Numerus enim poteſt infinitis penè modis variari & conformari:] ſumma autem ſunt quinque, quæ Pedum numero diſtinguuntur: dimetrum, trimetrum, tetrametrum, pentametrum & hexametrum.

Dimetrum eſt Adonium, conſtans è Dactylo & Spondæo: ut *Fūlmĭnă mōntēs.*

Trimetrum eſt Glyconium & Pherecratium.

Glyconium conſtat è Spondæo, & duobus Dactylis: ut *Mēcænās, ĕquĭtūm dĕcŭs.*

Pherecratium è Spondæo, Dactylo, & Spondæo: ut, *Lātōnāmquĕ ſŭprēmō.*

Tetrametrum eſt Aſclepiadeum, è a Moloſſo, Anapæſto, & duobus Dactylis. *Carm. lib.* 4. *Od.* 8.

Erēptūm Stygĭis flŭctĭbŭs Aĕăcŭm
Virtus & favor, & lingua potentium *Va-*

Vatum, divitibus consecrat Insulis:
Dignum laude virum Musa vetat mori.

a *Vulgo Spondæo, Dactylo, syllabâ longâ.*

Ubi videndum est, ut Anapæstus finiat dictionem. Ternis aliquando Asclepiadeis additur Glyconium. Carm. lib. 3. Od. 16.

Crēscēntēm sĕquĭtūr cūră pĕcūnĭăm,
Majorúmque fames; Jure perhorrui
Latè conspicuum tollere verticem,
Mēcœnās, ĕquĭtūm dĕcŭs.

Interdum binis, & Glyconio interseritur Pherecratium. Carm. lib. 1. Od. 21.

Dīānām tĕnĕræ dīcĭtĕ vīrgĭnĕs,
Intonsum pueri dicite Cynthium,
Lātōnāmquĕ sŭprēmō
Dīcĕctām pĕnĭtūs Jŏvĭ.

Tetrametrum Iambicum vide mox in Hexametro.

Pentametrum est Phaleucium, Sapphicum & Elegum.

Phaleucium constat è Spondæo, Dactylo, & tribus Choreis. Mart. lib. 10. Ep. 47.

Vītām quæ făcĭūnt bĕātĭōrĕm,
Jucundissime Martialis, hæc sunt:
Res non parta labore, sed relicta;
Non ingratus ager, focus perennis;
Lis nunquam, toga rara, mens quieta;
Vires ingenuæ, salubre corpus;
Prudens simplicitas, pares amici;
Convictus facilis, sine arte mensa;
Nox non ebria, sed soluta curis;
Non tristis torus, attamen pudicus;
Somnus qui faciat breves tenebras:
Quod sis esse velis, nihilque malis;
Summum nec metuas diem, nec optes.

Catul-

Catullus tamen pro Spondæo nunc Choreum, nunc Iambum usurpat: ut ad *Marc. T. C.*

Dĭsertissime Romuli nepotum,
Quot sunt, quotque fuere, Marce Tulli,
Quotquē post aliis erunt in annis,
Gratĭas tibi maximas Catullus
ăgit, pessimus omnium Poëta:
Tanto pessimus omnium Poëta,
Quanto tu optimus omnium Patronus.

Sapphicum constat è Choreo, Spondæo, Dactylo, Choreis duobus: cui ter dicto addendum est Adonium, *Carm. l. 2. Od. 10.*

Sæpĭŭs vēntīs ăgĭtātŭr īngĕns
Pinus, & celsæ graviore casu
Decidunt turres, feriúntque summos
Fūlmĭnă mōntēs.

Elegum constat duobus primis locis Dactylo vel Spondæo, *b* tertio Spondæo (cujus prior Syllaba dictionem claudet) cum Anapæstis duobus. Ab Epico verò nunquam separatur. *Trist. Elegia 1.*

Parve (nec invideo) sine me liber ibis in urbem:
Heī mĭhĭ quōd dŏmĭnō nōn lĭcĕt īrĕ tŭō.

b *Vulgò cum syllaba longa, & duobus dactylis, cum syllaba item longa.*

Hexametrum est Epicum, & Iambicum.

Epicum præcipuè celebratur, constans quatuor primis locis è Spondæo, vel Dactylo, quinto Dactylo, & sexto Spondæo. *Virg. Æn. 1.*

Armă vrūmquĕ cănō, Trōjæ quī prīmŭs ăb ōrīs.

Quinto tamen loco Spondæus aliquando substituitur: nè verò nimia metri tarditas aures offendat, (*a*) Dactylum tum quartus postulat: ut *Eclog. 4.*

Chārā dĕūm sŏbŏlēs, māgnūm Jŏvĭs īncrēmēntūm.

(*a*) Hanc

(*s*) Hanc legem ter neglexit Poeta.

Saxa per, & ſcopulos, & depreſſas convallet. Georg. 3.
Nereidum matri, & Neptuno Ægeo. Æneid. 3.
Aut lævis ocreas lento ducunt argento. Et Æneid. 7.

Atque *Ovid. in Metam.* ſemel, nempe Lib. 1.

Térque hyemes, eſtúſque, & inæquales autumnos.

¶. Notandum hic eſt verſum Spondaicum (quem poëtæ Dactylicis venuſtè identidem interponunt) tetraſyllabâ, aut triſſyllabâ dictione terminari. Tetraſyllaba, ut

Ante tibi Eöæ Atlantides abſcondantur. Georg. 1.
Cecropiúmque thymum, & graveolentia centaurea. Georg. 4.
Conſtitit, atque oculis Phrygia agmina circumſpexit. Æn. 2.
Armatumque auro circumſpicit Oriona. Æneid. 3.
Cornua velatarum obverſarum antennarum. Ibidem.
Proximus huic, longo ſed proximus intervallo. Æn. 5.
Et lucus late ſacer additur Anchiſeo. Ibidem.
Pallantis proavi de nomine Pallanteum. Æneid. 8.
Diſcedunt, clamydémque auro dedit intertextam. Ibidem.
Nec non & ſacri monſtrat nemus argolici. Ibidem.
Poſſe viam ad muros, & mœnia Pallantea. Æneid. 9.
Quales Threiciæ cum flumina Thermodontis. Æneid. 12.
Margine terrarum porrexerat Amphitrite. Metam. 1.
Inter Hamadryadas celeberrima Nonacrinas. Ibid.
Aëreæque Alpes, & nubifer Apenninus. Met. 2.
Dum redit, itque frequens in virgine Nonacrina. Ibid.
Fillarúmque jacent ſera corpora pantherarum. Met. 5.
Exſtimulata fame mugitibus armentorum. Met. 5.
Sylvarum lucos circumſpicit antiquarum. Ibidem.
Uſque ſub Orchomenon, Pſophidáque Cyllenénque. Ibid.
Et vetus in tela deducitur argumentum. Metam. 6.
Nexilibus flores hederis habet intertextos. Ibidem.
Lumina verſárunt, animam ſimul exhalárunt. Ibid.
Fumificiſque locum mugitibus impleverunt. Metam. 7.
Hic illic ubi mors deprénderat exhalantes. Ibidem.
Sacra Jovi quercus de ſemine Dodonæo. Ibidem.
Noverat ante alios faciem ducis Europei. Met. 8.
Ille ſuis Delphis, hic vertice Cylleneo. Met. 11.
Aptarique ſuis primùm jubet armamentis. Ibidem.
Nam tibi ſævorum ſeviſſime centaurorum. Met. 12.
Longus in anguſtum quà clauditur Helleſpontus. Met. 13.

Mileus

Miletus: & *longo cælaverat argumento.* Ibidem
undarum ſparſas Symplegadas eliſarum. Met. 1

Triſſyllabâ verò: ut

Pro molli viola, pro purpureo Narciſſo. Eclog.
Staut & juniperi, & caſtaneæ hirſutæ. Eclog.
Muneribus: *tibi pampineo gravidus autumno.* Georg.
Saxa per, & ſcopulos, & depreſſas convallis. Georg.
Tum ille Æneas quem Dardanio Anchiſæ. Æneid
Ardea, Cruſtumerique, & turrigeræ Antemnæ. Æn. 7.
Quod fieri ferro, liquidove poteſt electro. Æn. 8.
Servabat ſenior, qui Parrhaſio Evandro. Æn. 11.
Perque hyemes, aſtúſque, & inæqualis autumnos. Met. 1.
Nubibus eſſe ſolet, aut purpureæ auroræ. Met. 3.
Phœbeámque Rhodon, & Jaliſios Telchinas. Met. 7.
Penelopéſque ſocer cum Parrhaſio Ancæo. Met. 8.
Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo. Met. 11.
Hæc inter Lapithas, & ſemihomines Centauros. Met. 12.
Eſſe viros fama eſt in Hyperboreâ Pallene. Met. 15.
Hæc Helenum ceciniſſe penatigero Æneæ. Ibidem.

Monoſyllabum tamen *diis* bis apud *Virgilium* in fine Spondalci reperitur.

Cum ſociis, natúque, penatibus, & magnis diis. Æn. 3.
Cum patribus, populóque, penatibus, & magnis diis. Æneid. 8.

Iambicum eſt Hexametrum, quod omnibus locis ca- ax eſt Iambi. *Epod. Od.* 16.

Sũũs ĕt ĭpſa Rōmă vĭrĭbŭs rŭĭt.

Poteſt tamen, ad celeritatem temperandam, Spondæus in impari quolibet loco collocari.

Epod. Odę ultimâ.

Quĭdōbſtrătīs aŭrĭbus jŭndīs preces?
Nōn ſăxa nŭdis ſŭrdĭora navĭtis
Nĕptūnus altō tūndit hўĕmūs ſalo.

Hic

Hîc autem quod alternatim ſubſequitur carmen, binis ſæpiùs pedibus mutilatur. Ep. Od. 2.

Beatus ille qui procul negotiis,
ut prîſca gens mortâlium,
Paterna rura bobus exercet ſuis
Solutus omnî fœnore.
Nec excitatur clâſſico mîlês truci,
Nec horret iratum mare,
Forumque vitat, & ſuperba cîvium
Potentiorum limina.

Eſt etiam ubi tetrametrum Iambicum ſine Hexametro legitur. Prudent. Cath. Hymn. 11.

Quid eſt quod Arctum circulum
Sol jam recurrens dêſerit?
Chriſtúſne terris naſcitur,
Quî lucis augêt trámitem?

¶ Licet porrò huic Metro (nè voces, in quibus Syllabæ breves concurrunt, prorſus excludantur) pro longa, quæ duorum eſt temporum, breves duas interdum reponere.

Unde Hexametrum, ſecundo, tertio, & quarto loco, pro Iambo Trochæum recipit: pro Spondæo Dactylum tertio, Anapæſtum quinto, & utrumque primo: atque, apud Senecam, Proceleuſmaticum etiam, non rarò, primo, & Dactylum quater quinto. Sed bini ſaltem Iambi perpetuò ſervantur.

Aut amîtê lêvi rara tendit retia. Epod. Od. 2.
Libet jacêrê mŏdŏ ſub antiqua ilice. Ibidem.
alîtibus atque cânîbus hŏmicîdam Hectorem. Ep. Od. 17.
Quîn, ŭbî pervîse juſſus expiravero. Ep. Od. 5.
Priúſque cælum ſidet inférîus mari. Ibid.

Pŏsĭtŏſque verus Ditis examen domus. Epod. Od. 2.
Pāvĭdūmquĕ lĕpŏrem, & adſenam lăquĕō gruem. Ib.
Nĭsĭ căpĕre vellet. Thyeſt. A. 2. S. 1.
Tŭmĕt ănĭmus irâ. Theb. A. 2. S. 1.
Egŏ lătĭcis hauſtu ſatior?
Scĕlŭs ălĭqua tutum, nulla ſecurum tulit. Hip. A. 1. S. 2.
Pătĕfăcĭte. Hippol. ad finem.

Tetrametrum verò interdum habet, primo loco, pro Spondæo Dactylum aut Anapæſtum: ſecundo, pro Iambo Trochæum.

Cānĭdĭa tractavit dapes. Ep. Od. 3.
Vidĕrĕ prŏpĕrantes domum. Ep. Od. 2.
Bĭpătēns pugillar expedi. Auſ. Ep. 138.

Iambicum itaque metrum ex omnibus Iambis ultimum duntaxat ſibi ſervavit immutatum. Immò vel ſexto etiam loco, quinto Iambum retinente, Spondæum habet; ſed hujuſmodi verſus Scazon, ſive Choliambus, i. claudus Iambus dicitur: ut,

Si non moleſtum eſt, téque non pĭgĕt Scāzōn. Mart. l. 1. Epig. 97.
Sed non vidimus mantica quŏd ĭn tĕrgo ē,ſt. Catul. ad Var.
Nec fonte labra prolui căbāllĭnō,
Nec in bĭcĭpĭti ſomniâſſĕ Pārnāſſō
Mĕmĭni, ut repentè ſi: poëta prōdĭrĕm. Perſ. Prol.

Nonnunquam Scazonti miſcetur tetrametrum.

Verona docti ſyllabas ămāt vātĭs,
Marone felix Mantua eſt:
Cinſetŭr Apŏna Livio sŭo tēllūs,
Stellăque nec Flacco minùs:
Apollodoro plaudit imbrĭfer Nīlŭs,
Naſone Peligni ſonant:
Duŏſquĕ Sĕnĕcas, unicúmquĕ Lūcānum. Fa-

Facundă loquĭtŭr Corduba:
Gaudent jocoſæ Canio sŭō Gādēs,
Emĕrĭta Dĕcĭano meo:
Te, Liciane, gloriabĭtŭr nōſtrā,
Nec me tacebit Bilbilis. Mart. l. 1. Ep. 61.

Atque hæc præcipua ſunt metri genera: cætera, ſi cui ſit animus cognoſcere, ex poetis animadverti poſſunt.

CAP. XV.

NUmerus Poeticus, certis adſtrictus Pedibus, expoſitus eſt. Oratorius eſt (*a*) numerus ſolutus, qui ex Pedibus quidem conſtat, ſed incertis & (*b*) liberis.

Primum hîc eſt præceptum, In Proſa (*c*) verſum fugito; citare tamen licet aliundè, autoritatis aut voluptatis gratiâ.

Deinde (*d*) principium vel exitum carminis, nec principium, nec exitum Proſæ facito.

Principii cura ſit minor; medii penè nulla; (*e*) clauſulæ verò maxima: in qua una Numeri perfectio & abſolutio præcipuè apparet & intelligitur.

Clauſulæ numerus (*f*) ſenis, plùs minùs, ſyllabis obſervetur.

(*g*) Ex longis clauſula tardior & rarior; rariſſima ex brevibus, & incitatior: at (*h*) ex temperatione longarum & brevium gratior eſt, & frequentior. Hîc autem excellit (*i*) Dichoreus; quem pes quilibet diſſyllabus, præcipuè Iambus in dictione hyperdiſſyllaba aptè præcedit.

Numerus perpetuo (*k*) variari debet: nè aut animorum judiciis, aut aurium ſatietate, repudietur, aut ſimilitudine artificium deprehendatur.

Ad Cap. 14.

(a) *Numerus ſolut.* Orat. Perſ. ¶. 37. *Sit igitur cognitum in ſolutis etiam verbis ineſſe numeros.* Et mox, *Neque numeroſa eſſe, ut Poema; neque extra numerum, ut ſermo vulgi eſt, debet oratio: alterum nimis eſt vinctum, ut de induſtria factum appareat; alterum nimis eſt diſſolutum, ut pervagatum ac vulgare videatur.*

(b) *Liberis.* Orat. lib. 3. ¶. 26. *Liberior eſt oratio, & planè ut dicitur, fit eſt verè ſoluta: non ut fugiat tamen aut erret; ſed ut ſine vinculis ſibi ipſa moderetur. Non enim hîc pedes, ut in Metro, certâ aliquâ lege ſunt vincti; ſed, pro dicentis arbitrio, ubique variandi.* Vide (k).

(c) (d) Theod. l. 3 c. 8. *Figuram orationis oportet neque metricam eſſe, neque, ſine numero.* Quod præceptum ſic explicat Q. l. 9. c. 4. *Verſum in oratione fieri multo fœdiſſimum eſt totum, ſicut etiam in parte deforme: utique ſi pars poſterior in clauſula deprehendatur; aut verſus prior in ingreſſu: nam quod eſt contra, ſæpe etiam decet.* Attamen Orat. Perſ. ¶. 36. *Verſus ſæpe in oratione per imprudentiam dicimus; quod vehementer eſt vitioſum: ſed non attendimus, neque exaudimus noſmet ipſos. Senarios vero effugere vix poſſumus. Magnam enim partem ex Iambis noſtra conſtat oratio. Eligit ex multis Iſocratis libris, triginta fortaſſe verſus Hieronymus, pleroſque ſenarios: quo quid poteſt eſſe turpius? Sed tamen hic corrector, in eo ipſo loco quo reprehendit, immittit imprudens ipſe ſenarium.* Arque his etiam verbis Correctoris corrector. niſi quòd quartus locus pro Iambo habet Choreum, (qui, totidem & temporum & ſyllabarum, ſolâ differt quantitatum tranſpoſitione) ſenarium ipſe confecit.

(e) *Clauſulæ*

(e) *Clauſulæ.* Orat. Perf. ¶. 39 *Plerique cenſent cadere tantùm numeroſè oportere, terminarique ſententiam.* Et Orat. l. 3. ¶. 31. *Clauſulas diligentiùs ſervandas eſſe arbitror, quàm ſuperiora; quod in his maximè perfectio atque abſolutio indicatur.*

(f) *Senis.* Orat. Perf. ¶ 43. *Hos cùm in clauſula pedes nomino, non loquor de uno pede extremo: adjungo (quod minimum ſit) proximum ſuperiorem: ſæpe etiam tertium.*

(g) *Ex longis.* Orat. Perf. ¶. 43. *Fluit omnino numerus à primo, tum incitatiùs brevitate pedum; tum properitate tardiùs: curſum contentiones magis requirunt; expoſitiones rerum, tarditatem.* Sed non habet eam celeritas, quam tarditas, dignitatem & gravitatem: ſic enim Orator, Orat. Perf. ¶. 37. *Trochæum, qui eſt eodem ſpatio quo Choreus, a Cordacem appellant; quia contractio & brevitas dignitatem non habet.* Orat. Perf. ¶. 43. *Spondæus verò, etſi, quòd eſt è longis duabus, hebetior videtur, & tardior; habet tamen ſtabilem quendam, & non expertem dignitatis, gradum.* Sic item Q. l. 3. c. 8. *Pedes, quòd longis ſyllabis magis ſtabiles; hoc graviorem faciunt orationem: breves celerem ac mobilem.* Cæterùm perverſa quantitatum collocatio, contrariâ corrigitur prolatione: brevia ſc. voce tardiori, & longa celeriori, proferendo.

a Κορδαξ ſaltatio comica. Theod. l. 5. c. 8.

(h) *Ex temperatione.* b *Commendatur itaque Creticus, & Pæon; qui quàm commodiſſimè putantur in ſolutam orationem illigari:* Vide Theod. l. 3. c. 8. *Pæon primus in primo viget, jacet in extremo; in Pæona quartum optimè cadere cenſent veteres. Probatur etiam Iambus, & Dactylus: nec Spondæus repudiandus: Etſi enim quod eſt è longis duabus, hebetior videtur & tardior;*

habet tamen ſtabilem quendam; & non expertem dignitatis, gradum: in conciſis membris multo magis: pauci-tatem enim pedum, gravitatis ſue tarditate compenſat. Dochimus [1. Baechius Iambus] *quovis loco aptus eſt, dum ſemel ponatur: Iteratus aut continuatus, numerum apertum & nimis inſignem facit:* quemadmodum & cæteri pedes. Unde Orator, Orat. Perf. ¶. 37. *Ego autem ſentio, omnes in oratione eſſe quaſi permiſtos & confuſos pedes: nec effugere poſſemus animadverſionem, ſi ſemper iiſdem uteremur.*

b Loco iuprà citato.

(*i*) *Dichoreus.* Orat. Perf. ¶. 43. *Cadit Dichoreus per ſe ipſe præclarè:* Ut exemplis ibidem declaratur. *O Maret Druſe, patrem appello:* In priori inciſo ſunt duo Chorei: in poſteriori Syllabam brevem ſequuntur *c* Iambus, Spondæus. *Et tu dicere ſolebas, ſacrameſſe remp.* in priori ſunt Choreus, Pyrrhichius, Spondæus; in poſteriori Choreus, Spondæus, Pyrrhichius. Iterum, *Quicunque eam violâſſet, ab omnibus ei pœnas eſſe perſolutas.* In priori ſunt Iambus, Pyrrhichius, Choreus: in poſteriori tres Chorei: nihil enim ad rem, extrema illa longa ſit, an brevis. Deinde, *Patris dictum ſapiens, temeritas filii comprobavit.* In poſtremo Iambum ſequitur Dichoreus: quo talis clamor concionis excitatus eſt, ut admirabile eſt: Verborum ordinem immutato, & fac ſic, *Comprobavit filii temeritas*; jam nihil erit. At eadem verba, eadem ſententia: animo iſtuc ſatis eſt, auribus non ſatis. Contrà, ſi aripias diſſipatam aliquam ſententiam, eámque, ordine verborum paulùm commutato, in quadrum redigas; efficiatur aptum illud, quod fuerit antea diffluens, ac ſolutum. Sume de Graccho

Graccho apud Cenſores illud, Orat. Perf. ¶. 25. *Abeſſe non poteſt, quin ejuſdem hominis ſit, probos improbare, qui improbos probet.* Quantò aptiùs ità dixiſſet? *Quin ejuſdem hominis ſit, qui improbos probet, probos improbare.* Ergo numeri gratiâ d Hyperbaton permittitur. Q. l. 8. c. 6. Fit enim ſæpiſſimè aſpera & dura, diſſoluta & hians oratio; ſi ad neceſſitatem ordinis verba redigantur: nec aliud poteſt ſermonem facere numeroſum, quàm opportuna ordinis mutatio.

c *Neque enim Ecthlipſis aut Synalœpha in proſa locum habet: M verò non eliſum breve eſt. Vide ſupra Ecthlipſin omiſſam.* d. Vac. 34.

(d) *Variari debet.* Or. p ¶. 43. *In orationis numero, nihil eſt tam vitioſum, quàm ſi ſemper eſt idem.* Et poſtea, *Quod optimum eſt, id crebrius fieri non oportet. Primum enim numerus agnoſcitur: deinde ſatiat; poſtea contemnitur. Commutationibus autem varius ſi utemur; nec deprehendetur manifeſtò, quod à nobis de induſtria fiat; & occurretur ſatietati.* Q. l. 9. c. 4. *Virtutes enim ipſæ tædium pariunt, niſi gratiâ varietatis adjutæ.*

Numeri origo & uſus.

Or. Perf. ¶. 33. *Qui Iſocratem maximè mirantur, hoc in ejus ſummis laudibus ferunt, quod verbis ſolutis numeros e primus adjunxerit. Cum enim videret Oratores cum ſeveritate audiri, Poetas autem cum voluptate: tum dicitur numeros ſecutus, quibus etiam in oratione uteremur, cùm jucunditatis cauſâ, tum ut varietas occurreret ſatietati.* Imò etiam ut multò majorem vim habeat. Or. Perf. ¶. 46. *Neque verò Demoſthenis fulmina tantopere vibrarent, niſi numeris contorta ferrentur.*

c Antiquiores tamen hujus artificii autores fuisse Thrasymachum & Gorgiam, autor est Infra Orator.

Atque hæc de Oratorio Pedum Numero: quem tamen elegantiùs & faciliùs variare, Usus quàm Ars, Praxis disserti Oratoris, quàm periti Rhetoris præceptio edocebit.

CAP. XVI.

FIgura dictionis in dimensione soni ejusmodi est; sequitur quæ est in soni repetitione; & quidem similis aut dissimilis. Similis continuè vel disjunctè. Continuè est Epizeuxis, aut Anadiplosis.

Epizeuxis seu Subjunctio est, quando sonus similis continuè in eadem sententia iteratur: idque vel in parte vocis, vel in voce integrâ. Epizeuxis partis vel est principii, ut Georg. 1.

Et sola in siccâ secum spatiatur arenâ. Et. Met. 1.
O utinam possem populos reparare paternis
Artibus: atque animos formatæ infundere terræ:

Hic *S.* & *P.* ter, *A* bis & *F* semel in dictionum initiis iterantur: nam Præpositiones *re* & *in* Epizeuxin literæ nihil videntur impedire.

Vel finis, ut De responsione Arusp.

Titus Annius ad illam pestem comprimendam, extinguendam, funditus delendam natus esse videtur.

In sequentibus est Epizeuxis vocis. Ter. And.

O Mysis, Mysis. Ver. 7. *Crux, crux (inquam) infelici & misero.* Virg. Eclog. 5.

Ipsa sonant arbusta, deus, deus, ille, Menalca. Her. 21.
Si, nisi quæ facit potenit te digna videri,
Nulla futura tua est; nulla futura tua est.

Interdum

Interdum Parenthesis interponitur: res tamen eôdem recidit: quia, tanquam Parenthesis non sit, geminatio illa continuatur: Philippic. 2. *Hastâ positâ pro aede Jovis Statoris, bona (misertum me, consumptis enim lachrymis, tamen infixus animo hæret dolor) bona (inquam) Cn. Pompeii Magni, voci acerbissimæ subjecta præconis.*

CAP. XVII.

ANadiplosis seu reduplicatio est, quando similis sonus continuè in diversis sententiis, id est, in fine præcedentis & principio sequentis repetitur. *Eclog.* 10. *Virg.*

Pierides, vos hæc facitis maxima Gallo:
Gallo, cujus amor tantum mihi crescit in horas.

Hæc Figura ter iteratur, & eodem verbo. *Catil.* 1. *Hic tamen vivit: vivit? imò verò etiam in senatum venit.* Item, *Vivis: & vivis non ad deponendam, sed ad confirmandam audaciam.* Item, *Quandiu quisquam erit, qui te defendere audeat, vives: & vives, ita ut nunc vivis.* Heroid. 1.

Ait pater Icarius viduo discedere lecto
Cogit, & immensas increpat usque moras.
Increpet usque licet, tua sim, tua dicar oportet:
Penelope conjux semper ulyssis ero.

Geor. 4. Anadiplosis Epistrophen & Epanalepsin conjunctas habet.

——— *Oceanitides ambæ;*
Ambæ auro, pictis incinctæ pellibus ambæ.

Reperitur autem hîc Climax seu gradatio, quando nimirum Anadiplosis pluribus gradibus continuatur.

nuatur. Pro Milon. *Nec verò se populo solùm, sed senatui commisit; nec senatui modo, sed etiam publicis præsidiis & armis: nec his tantùm, sed ejus potestati, cui senatus totam rempub. commisit.* Ad. Heren. *Nam quæ reliqua spes libertatis manet, si illis, & quod libet, licet; & quod licet, possunt; & quod possunt, audent; & quod audent, faciunt; & quod faciunt, vobis molestum non est?*

CAP. XVIII.

SEquitur repetitio soni similis disjunctè; & quidem in eodem loco, vel in diversis: in eodem est Anaphora, aut Epistrophe.

Anaphora est, quando sonus similis iteratur in principiis sententiarum. *Agrar.* 1.

Tamen sè verari rempub. contemni majestatem Populi Rom. deludi vosmetipsos diutius à Tribuno plebis patiamini. Catil. 1. *Nihilne te nocturnum præsidium palatii, nihil urbis vigiliæ, nihil timor populi, nihil consensus bonorum omnium, nihil hic munitissimus habendi senatus locus, nihil horum ora vultusque moverunt?*

Georg. 4.

Te dulces conjux, te solo in littore secum,
Te veniente die, te decedente canebat.

Ovid. de Arte.

Tuta frequensque via est per amici fallere nomen:
Tuta frequensque licèt sit via, crimen habet.

Pro Ameri. *Accusant ii, qui in fortunas hujus invaserunt: causam dicitur, cui nihil præter calamitatem reliquerunt. Accusant ii, quibus occisi patrem Sexti Roscii bono fuit: causam dicitur, cui non modo

modò luctum mœrens patris attulit, verùm etiam egeſtatem. Accuſant ii, qui hunc ipſum ſummè jugulare cupiverunt: cauſam dicit is, qui etiam ad hoc judicium cum præſidio venit, nè hic ibidem ante oculos veſtros trucidaretur. Denique accuſant ii, quos populus poſcit: cauſam dicit is, qui unus reliquus ex nefariâ illorum cæde reſtat.

CAP. XIX.

EPiſtrophe eſt, quâ ſimilis ſonus in clauſulis iteratur.

Hic autem Rhythmus quidam oratorius perſæpe reſonat, in membris paribus: quæ idcirco ὁμοιοτέλευτα, *ſimiliter deſinentia*, dicuntur.

Pro Pomp. *ut ejus voluntatibus non modò cives aſſenſerint, ſocii obtemperârint, hoſtes obedierint; ſed etiam venti tempeſtâtéſque obſecundârint.*

Hic tria prima membra ferè ſenaria ſunt: poſtremum eſt longius: neque æqualitatis ſimilitudo ſic exigenda eſt.

Pro Milon. *Eſt enim hæc (judices) non ſcripta, ſed nata lex, quam non didicimus, accepimus, legimus; verùm ex ipſa natura arripuimus, hauſimus, expreſſimus: ad quam non docti, ſed facti; non inſtituti, ſed imbuti ſumus.*

Hic quater bini tanquam verſus, æqualibus ferè interſpirationibus interpuncti reſonant: duo primi ternarii, *non ſcripta, ſed nata*: duo ſequentes pluſquam duodenarii: duo ſequentes iterum ternarii: poſtremi, quaternarii.

Sed

Sed in propoſitis exemplis finis tantùm dictionis ſervatur: in ſequentibus autem dictio ipſa iteratur. Philip. 2. *Doletis tres exercitus populi Romani eſſe interfectos? interfecit Antonius. Deſideratis clariſſimos cives? eos quoque eripuit Antonius. Auctoritas hujus ordinis afflicta eſt? afflixit Antonius.* Ex Anaphora verò & Epiſtrophe conjunctis fit Symploce. Agrar. 1. *Quis legem tulit? Rullus. Quis majorem populi partem ſuffragiis privavit? Rullus. Quis comitiis præfuit? idem Rullus.* Mart. lib. 2.

Capta tuam (pudet heu) ſed capto, Maxime, cœnam:
Tu captas alias: jam ſumus ergo pares.
Mane ſalutatum venio; tu dicebas iſſe
Antè ſalutatum: jam ſumus ergo pares.
Sum comes ipſe tuus, tumidique anteambulo regi:
Tu comes alterius: jam ſumus ergo pares.

CAP. XX.

REpetitiones in eodem loco hæ ſunt: ſequentes duæ diverſis, Epanalepſis & Epanodos.

Epanalepſis eſt, quâ ſimilis ſonus in principio & clauſula ejuſdem ſententiæ repetitur. Verr. 4. *Saluti enim eorum potius conſulam, quàm voluntati.*

Æneid. 1.

Multa ſuper Priamo rogitans, ſuper Hectore multa.

Verr. 7. *Multi & graves dolores inventi, parentibus & propinquis multi.* Mart. l. 1. Ep. 33.

Non amo te, Sabidi, nec poſſum dicere quare:
Hoc tantùm poſſum dicere, Non amo te.

Ovid. Faſt. l. 6.

Qui bibit inde, furit: procul hinc diſcedite, queis eſt
Cura bonæ mentis: qui bibit inde, furit.

CAP.

CAP. XXI.

Epanodos eſt *a* quâ ſonus ſimilis in principio & clauſula diverſarum ſententiarum, ſed intercedente Anadiploſi, iteratur. Verr. 3. *Habuit honorem ut proditori, non ut amico fidem.* Pro Planc. *Gratiam qui refert habet: & qui habet, eo quòd habet, refert.* Heroid. 2.

Demophoon, ventis & verba & vela dediſti:
Vela queror reditu, verba carere fide.

Eclog. 8.

Crudelis mater magis, an puer improbus ille?
Improbus ille puer, crudelis tu quoque mater.

Cic. *b Veſtrum jam hoc factum deprehenditur P. C. non meum, (at pulcherrimum quidem factum,) verùm, ut dixi, non meum, ſed veſtrum.*

a i. qua ſoni duo, alter in principio, alter in fine ſententiæ, ordine inverſo in ſequenti ſententia iterantur. *b* Citat Fabius l. 9. c. 3.

CAP. XXII.

Figuræ dictionis in repetitione ſonorum ſimilium ſic habent: in repetitione ſonorum leviter diſſimilium duæ ſequuntur, Paronomaſia & Polyptoton.

Paronomaſia eſt, cùm dictio, literæ aut ſyllabæ alicujus commutatione, ſignificatione quoque commutatur. Ver. 2. *Nam ut aperte in corripiendis pecuniis, ſic in ſpe corrumpendi judicii.* Catil. 1. *ut non emiſſus ex urbe, ſed immiſſus in urbem eſſe videatur.* Tale eſt illud Quintil. Lib. 9. c. 3. *Emit morte immortalitatem.* Martialis hinc joci materiam arripuit, lib. 1. Ep. 99. *Litigat,*

Litigat, & podagrâ Diodorus, Flacce, laborat:
Sed nil patrono porrigit, hæc chiragra eſt.

Inde etiam eſt illud Catonis, *D. Orat. qui cùm cuidam dixiſſet, Eamus deambulatum, & ille, Quid opus eſt de? Imò verò, inquit, quid opus eſt te?*

CAP. XXIII.

POlyptoton eſt, càm ejuſdem originis variis a caſibus voces inter ſe conſonant. Pro Cæl. *Ipſius autem veneni quæ ratio fingitur? ubi quæſitum eſt? quo pacto? cui? quo in loco traditum?* Æn. 4.

Littora litturibus contraria, fluctibus undas
Imprecor, arma armis. ——— Verr. 7. *Certus locus, certa lex, certum tribunal, quo hoc reſervatur.* Et apud Quint. Lib. 9. cap. 3. *Non ut edam vivo, ſed ut vivam eda.* Eſt etiam hîc Climax ſeu gradatio quædam: gradibus enim ſuis continuatur Polyptoton in vocibus diſſimilibus; ut ſuprà Anadiploſis in ſimilibus.

Ovid. 3. Faſt.

Mars vidit hanc, viſámque cupit, potiturque cupitâ.

Ad Heren. *Africano induſtria virtutem, virtus gloriam, gloria æmulos comparavit.* Eclog. 2.

Torva leæna lupum ſequitur, lupus ipſe capellam,
Florentem Cytiſum ſequitur laſciva capella.

a *Significat hîc* caſus *omnem in voce variationem: ſive per modum, tempus, perſonam, caſum, genus, vel numerum ea fiat.*

Ad Cap. 22. & 23.

¶. Iterantur in iiſdem locis ſoni diſſimiles, in quibus & ſimiles: itaque non abs re fuerit, præcedentium figurarum nomina huc transferre; ut repetitiones ſonorum leviter diſſimilium in Paronomaſia & Polyptoto, ſuis etiam generibus diſtinguantur.

Epizeuxis in Paronomaſia eſt *Æntid.* 2.

Fit via vi.

Epizeuxis in Polyptoto, Met. lib. 15.

Heu quantum ſcelus eſt in viſcere viſcera condi,
Congeſtoque avidum pinguiſcere corpore corpus,
Alteriúſque animantem animantis vivere letho?

Anadiploſis in Paronomaſia, Æneid. 4.

Cui pharetra ex humeris, crines nodantur in aurum:
Aurea purpureum ſubnectit fibula veſtem.

Anadiploſis in Polyptoto, Met. 1.

Jámque nocens ferrum, ferróque nocentius aurum
Prodierat: prodit bellum quod pugnat utroque.

Anaphora in Paronomaſia, Met. 2.

Nec te dexterior tortum declinet ad unguem;
Neve ſiniſterior preſſam rota ducat ad aram.

Anaphora in Polyptoto, De reſp. aruſp.

Homines te propter pecuniam judicio liberárunt: hominibus injuria tui ſtupri dolori non fuit: hominis tibi arma, alii in me, alii poſt in illum invictum civem dederunt: hominum beneficia prorſus concedo tibi.

Epiſtrophe in Paronomaſia, *Quint. lib. 9. cap. 3.*

Neminem poſſe alteri dare matrimonium, niſi penes quem ſit patrimonium.

Epiſtrophe in Polyptoto, Met. 1.

Oſcula dat lingo: refugit tamen oſcula lignum.

Symploce in Paronomaſia. Catil. 1.

ut

ut exul potius tentare, quàm consul vexare rempub. possis

Epanalepsis in Paronomasia, *Met.* 1.

unguláque in quinos dilapsa absumitur ungues.

Epanalepsis in Polyptoto, *Catil.* 1.

Vivis: & vives, ita ut nunc vivis.

Epanodos in Paronomasia, Orat. ad *Brut.*

Abesse non potest, quin ejusdem hominis sit, qui improbos probet, probos improbare.

Epanodos in Polyptoto, Met. 4.

umbra viri visa est, visam fera sævit in umbram.

Elegiar. l. 2. El. 19. *Quod sequitur, fugio: quod fugit, ipse sequor.*

Heroid. 16. *At tu dissimula, ni tu desistere mavis: Sed cur desistas? dissimulare potes.*

Et pro Cæcin. *Quia res indigna sit, ideo turpem existimationem sequi: quia turpis existimatio sequitur, ideo rem indignam non vindicari.*

Porrò in omnibus verborum Figuris, si repetitus sonus diversa significet, Antanaclasis dicitur.

Antanac. in Anaphora est *Mart. l.* 2.

Quis neget Æneæ natum de stirpe Neronum?
Sustulit hic matrem, sustulit ille patrem.

Ant. in Epistrophe, Epist. 15. l. 14. ad Attic.

Quid ergo? Ista culpa Brutorũ? Minimè illorum quidem, sed aliorum brutorum, qui se cautos ac sapientes putant.

Ant. in Epanalepsi, *Q. l.* 9. *c.* 3.

Amari jucundum est, si curetur, ne quid insit amari.

Ant. in Epizeuxi Polypt. *Ovid.* Fast. 7.

Cur ego non dicam, Furia, te furiam?

Et in Epistr. Polypt. *Q. l.* 9. *c.* 3.

Cùm Proculeius quereretur de filio, quòd mortem suam exoptaret, & ille dixisset, se verò non exspectare; Imò, inquit, rogo exspectes.

CAP.

CAP. XXIV.

FIgura *dictionis* ejuſmodi eſt: Figura *ſententiæ* eſt Figura, quæ totam ſententiam aliquo animi motu afficit.

Virilem autem quandam dignitatem, præ ſuperiorum molli & delicata venuſtate, obtinet: ut illic color & ſanguis orationis, hic nervi thoriique eſſe videantur. Itaque ait in Bruto Tullius, Quia ſententiarum ornamentis & conformationibus præſtat Demoſthenes, idcircò à doctis oratorum eſt princeps judicatus. Et rurſus in Oratore idem confirmat: Sic igitur Tullius elocutionis principatum huic poſtremo ornamentorum generi attribuit: & certè nullis flectendorum animorum machinis elocutio violentior eſſe poteſt. Denique ut ſuperior illa & Troporum & in dictionibus Figurarum elocutio ad delectandum & docendum multùm valet: hæc etiam (quod in dicendo caput eſt) ad movendum & pervincendum plurimùm valebit.

Figura ſententiæ eſt in logiſmo, aut dialogiſmo. Logiſmus eſt, quando ſine collocutione ſententia figuratur: eſtque Ecphoneſis & ſui ipſius Revocatio; Apoſtrophe & Proſopopœia.

Ecphoneſis eſt Figura in Logiſmo, per Adverbium exclamandi expreſſum, vel intellectum: magnum prorſus animi commovendi inſtrumentum, & quidem affectuum variorum.

Modò

Modò admirationis: Pro Marcello, *O clementiam admirabilem, atque omni laude, prædicatione, literis, monumentiſque decorandam!*

Modò irriſionis: Ibid. *O ſtultos Camillos, Curios, Fabricios, Calatinos, Scipiones, Marcellos, Maximos! O amentem Paulum! ruſticum Marium!*

Modò optationis: Heroid. 1.

O utinam tunc cùm Lacedæmona claſſe petebat,
Obrutus inſanis eſſet adulter aquis!

Pro legè Man. *utinam, Quirites, virorum fortium atque innocentium tantam copiam haberemus, ut hæc de liberatio vobis difficilis eſſet, quamnam potiſſimùm tanto bello præficiendum putaretis!*

Hujus generis eſt deprecatio, & impreca io:

Æneid. 1.

Dii tibi (ſi qua pios reſpectant numina; ſi quid
uſquam juſtitiæ eſt, & mens ſibi conſcia recti)
Præmia digna ferant! Æneid. 2.
At tibi pro ſcelere (exclamat) pro talibus auſis
Dii (ſi qua eſt cœlo pietas quæ talia curet)
Perſolvant grates dignas!

Modò indignationis: in Piſon. *O ſcelus! O peſtis! O labes!*

Modò deſperationis: Pro Milon. *O fruſtrà mei ſuſcepti labores! O ſpes fallaces! O cogitationes inanes meæ!*

Prob adhiberur ſæpe ad oſtentationem: ut Ter. And. *Prob deûm atque hominum fidem! quid eſt ſi hæc contumelia non eſt?*

Ex aliquando triſte quid & miſerabile præ ſe fert. Eclog. 1.

Impius

Impius hæc tam culta novalia miles habebit?
Barbarus has ſegetes? en quò diſcordia cives
Perduxit miſeros! en quos conſevimus agros!

Ah, heu, & *eheu,* ſunt commiſerationis. l. 1. Officiorum. *O domus antiqua! heu quàm diſpari domino dominaris!* Eclog. 2.

Eheu quid volui miſero mihi? floribus Auſtrum
Perditus, & liquidis immiſi fontibus apros.
Quem fugis ah demens? ——

In quibus Interrogatio inſtantiùs urget: & eſt ſeriis gravibúſque cauſis opportuna.

Epiphonema quoque ſpecies eſt Exclamationis, quæ ad finem rei narratæ & explicatæ addi ſolet: ut cùm Virgilius expoſuiſſet omnes cauſas, quibus Juno Romanos perſequebatur, tandem acclamat, Æneid. 1.

Tantæ molis erat Romanam condere gentem!

CAP. XXV.

REvocatio ſui ipſius eſt, quando revocatur quidpiam; & eſt ardentioris ſermonis veluti refrigeratio: eſtque Epanorthoſis, aut Apoſiopeſis.

Epanorthoſis eſt, quando antecedens aliquid corrigendo revocatur. Ep. 1. *Erat hoc mihi dolendum, ſed multò magis illud, quòd inimicum meum, meum autem? imo verò legum, judiciorum, otii, atq; patriæ, bonorum omnium ſic amplexabantur, ſic in manibus habebant, ſic fovebant, ſic, ut præſentia, oſculabantur.* Ter. Heaut. *Filium unicum adoleſcentulum habeo: ah quid dixi? habere me? immo habui Chremes; nunc habeam necne, incertum eſt.* Hic præteritum aliquod dictum

ctum revocatur: in ſequentibus curſus orationis antecedens revocatur, & quaſi pœnitentia facti ſignificatur. Pro Ligario. *Sed nimis urgeo: commoveri videtur adoleſcens.* Pro Cœl. *Sed quid ego ita gravem perſonam induxi?* Ad. Fratr. *Sed neſcio quo pacto ad præcipiendi rationem relapſa eſt oratio mea, cùm id mihi propoſitum initio non fuiſſet.*

CAP. XXVI.

APoſiopeſis eſt, quâ ſententiæ inchoatæ curſus revocatur, partem aliquam, quæ tamen intelligatur, reticendo.

Ter. Eun. *Ego te furciſer, ſi vivo.* Æneid. I.

Jam cœlum terrámque, meo ſine numine, venti,
Miſcere, & tantas audetis tollere moles?
Quos ego: ſed motos præſtat componere fluctus.

CAP. XXVII.

LOgiſmus exclamationis & revocationis ità eſt: ſequitur qui eſt in Apoſtrophe, & Proſopopœia.

Apoſtrophe eſt, quando oratio ad alienam perſonam convertitur, quàm inſtituta oratio requirit: Figura non multùm cedens, elationis genere, Exclamationi; & perſæpe cum ea conjungitur. Sed Apoſtrophe ex conditione perſonarum variè diſtingui poteſt: aliàs enim ad humanam perſonam fit averſio: Pro Muræna Tullius à judicibus, ad quos oratio inſtituta erat, ad Catonem, qui apologiam hanc reprehenderat, ſe convertens, *A quo tandem*

(ait)

(ait) *M. Cato, eſt æquius Conſulem defendi, quàm à Conſule?* &c.

Aliàs ab hominibus ad deos fit averſio: in quæ inſignis eſt apud Poetas invocatio. *Metamorph.* 1.

—— Dii cœptis (nam vos mutâſtis & illas)
Aſpirate meis: primâque ab origine mundi
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.

Sic Æneid. 1. Cùm Poeta propoſuit ſummam theſin totius Æneidos, tum ſic avertitur ad Muſam.

Muſa mihi cauſas memora, quo numine læſo,
Quidve dolens reginæ deûm tot volvere caſus
Inſignem pietate virum, tot adire labores
Impulerit: tantæne animis cœleſtibus iræ?

Aliàs ad rem mutam & inanimatam, velut ad Perſonam, transfertur oratio. Pro Milone: *Religiones mehercule ipſæ, æquæ, cùm illam belluam cadere viderunt, commoviſſe ſe videntur, & jus in illo ſuum retinuiſſe. Vos enim, Albani tumuli, atque luci, vos (inquam) imploro atque obteſtor; vóſque Albanorum obrutæ aræ, ſacrorum Populi Romani ſociæ atque æquales, quas ille præceps amentiâ, cæſis proſtratiſque ſanctiſſimis lucis, ſubſtructionum inſanis molibus oppreſſerat.*

Hæc Figura rarò quidem, ſed tamen aliquando, protinus in proœmio adhibetur. Catil. 1. *Quouſque tandem, Catilina, abutêre patientiâ noſtrâ? quamdiu nos etiam furor iſte tuus eludet? quem ad finem ſeſe effrænata jactabit audacia?* Hic verò in ſenatu res agitur, idcóque directus ſermo ad patres, unde averſio intelligitur.

CAP.

CAP. XXVIII.

PRoſopopœia eſt, quâ alienam perſonam oratione noſtrâ loquentem fingimus.

Hic verò ornamentum elocutionis ſingulare eſt, magnæque in primis audaciæ: ideóque magno conſilio judicióque regendum, ut conſentanea perſonis oratio tribuatur. Poëticum ſanè ornamentum, & quo uno Poetarum laudes præcipuè dijudicantur. Itaque ſi uſquam, certè in hac conformatione ratio decori diligenter habenda eſt: qua de re bene monet Poeta in Arte.

Si dicentis erunt fortunis abſona dicta,
Romani tollent equites peditéſque cachinnum:
Interrit multùm Davúſne loquatur, heróſve.
Maturúſne ſenex, an adhuc florente juventa
Fervidus: an matrona potens, an ſedula nutrix:
Mercatórne vagus, cultórve virentis agelli:
Colchus, an Aſſyrius: Thebis nutritus, an Argis.

Et Ibidem. —— *Triſtia mœſtum*
Vultum verba decent: iratum plena minarum:
Ludentem laſciva: ſeverum ſeria dicta.

Proſopopœia eſt imperfecta vel perfecta.

Proſopopœia imperfecta eſt, cùm ſermo alienæ perſonæ leviter & obliquè repræſentatur. Cæſar. 1. Com. de legatis Helvetior. *Qui dicerent ſibi in animo eſſe, ſine ullo maleficio iter per provinciam facere, propterea quòd iter nullum haberent aliud: rogare ut ejus voluntate id ſibi facere liceat.* Pro lege Man. *Hi vos (quoniam liberè loqui non licet) tacitè rogant, ut ſe quoque, ſicuti cæterarum provinciarum ſocios, dignos exiſtimetis, quorum ſalutem tali viro commendetis.*

Proſo-

Proſopopœia perfecta eſt, cùm tota fictio perſonæ oratione noſtrâ repræſentatur: quo in genere & acceſſus ad Proſopopœiam, & receſſus decorus imprimis eſſe debet. Sic pro Cæl. excitatur Appius cæcus ad objurgandum Clodiæ libidinem. *Exſiſtat igitur* (ait Orator) *ex hac familia aliquis, ac potiſſimùm cæcus ille* (*minimum enim dolorem capiet, qui iſtam non videbit*) *qui profectò ſi exſtiterit, ſic aget, & ſic loquetur*: Hic acceſſus eſt & apparatus ad ſpeciem quandam proluſionis; deinde vox & oratio Appii fingitur: *Mulier, quid tibi cum Cælio? quid cum homine adoleſcentulo? quid cum alieno?* &c. ad quam Proſopopœiam deponendam, brevis revocatio ad extremum ponitur his verbis: *Sed quid ego* (*judices*) *ita gravem perſonam induxi? ut & verear, ne ſe idem Appius repentè convertat, & Cælium incipiat accuſare illâ ſuâ gravitate cenſoriâ.* Sic Æneæ Proſopopœiam Virgilius Æneid. 2. compoſuit, cùm Æneas ſociis cibum vinúmque

Dividit, & dictis mœrentia pectora mulcet.
O ſocii (*neque enim ignari ſumus antè malorum*)
O paſſi graviora! dabit Deus his quoq; finem, &c

Tandem ſic Proſopopœiam claudit:

Talia voce refert.——

Eâdem Figurâ licet mutis & inanimatis rebus ſermonem dare: cujuſmodi illa ſunt, in Catilinam, majorum laterum, cùm patriam loquentem Orator inducit. *Si te* (ait) *parentes timerent atque odiſſent tui, neque illos ullâ ratione placare poſſes; ut opinor, ab eorum oculis aliquo concederes: nunc te patria, quæ communis eſt omnium noſtrûm parens,*

odit

odit ac metuit: & jam dia de te nihil judicat, niſi de parricidio ſuo cogitare. Hujus tu neque autoritatem verebere, neque judicium ſequêre, neque vim pertimeſces? quæ tecum (Catilina) ſic agit, & quodammodo tacita loquitur. Nullum jam tot annos facinus exſtitit, niſi per te: nullum flagitium, ſine te; tibi uni multorum civium neces, tibi vexatio direptioque ſociorum impunita fuit ac libera: tu non ſolùm ad negligendas leges & quæſtiones, verùm etiam ad evertendas, perfringendáſque valuiſti. Superiora illa, quanquam ferenda non fuerunt, tamen, ut potui, tuli: nunc vero me totam eſſe in metu propter te unum, quicquid intrepuerit Catilinam timeri, nullum videri contra me conſilium iniri poſſe, quod à tuo ſcelere abhorreat, non eſt ferendum. Quamobrem diſcede, atque hunc mihi timorem eripe: ſi eſt verus, ne opprimar; ſin autem falſus, ut tandem aliquando timere deſinam. Hæc ſi tecum, ut dixi, patria loquatur; nonne impetrare debeat, etiamſi vim adhibere non poſſit? Hic vides quàm decorè & ſuſcepta & depoſita ſit perſona.

Sed ſatis de Proſopopœiæ ſchemate: quo, tanquam aliquo in ſcenis pegmate, quævis non ſolùm hominum, ſed etiam deorum perſona à Poetis effingitur. Quapropter iſto Poetico ſpiritu orator velut affiatus imprimis admirabilis eſt.

CAP. XXIX.

LOgiſmus ſententiarum adhuc fuit: ſequitur Dialogiſmus; cujus duæ ſunt partes, Hypophora

pophora & Anthypophora. Eſt autem Dialogiſmus duplex, Conſentiens & Diſſentiens. Diſſentiens eſt cujus Reſponſio Objectioni adverſatur. Figura diſſentientis Dialogiſmi eſt, vel Deliberatio, vel Occupatio. Deliberatio eſt Aporia, aut Anacœnoſis.

Aporia eſt Deliberatio nobiſcum. Pro Cluentio. *Equidem, quod ad me attinet, quò me vertam neſcio: negem fuiſſe illam infamiam corrupti judicii? negem illam rem agitatam in concionibus, jactatam in judiciis, commemoratam in Senatu? evellam ex animis hominum tantam opinionem, tam penitus inſitam, tam vetuſtam?* Reſponſio. *Non eſt noſtri ingenii: veſtri auxilii eſt (judices) hujus innocentiæ, ſic in hac calamitoſa fama, quaſi in aliqua perniciosiſſima flamma, atque in communi incendio, ſubvenire.* Æneid. 4.

En quid agam? rurſuſne procos irriſa priores
Experiar? Nomadumque petam connubia ſupplex,
Quos ego ſum toties jam dedignata maritos?
Iliacas igitur claſſes, atque ultima Teucrûm
Juſſa ſequar?

Tandem reſponſio addubitationis ſequitur:

Quin morere, ut meritis, ferroque averte dolorem.

Inſigne Aporiæ exemplum eſt *Met.* 8. ubi poeta Altheam de Meleagri (filii ſui) morte ſecum deliberantem artificiosè deſcribit.

CAP. XXX.

ANacœnoſis eſt deliberatio cum aliis: Pro Quint. *Quæro à te, C. Aquili, L. Luculle, P. Quintili, M. Marcelle: vadimonium mihi non obiit quidam ſocius & affinis meus (quîcum neceſſitudo vetus, controverſia de re pecuniariâ recens intercedit) poſtulone à Prætore, ut ejus bona poſſidere mihi liceat? an cùm*

Romæ domus, uxor, liberi ſint, domum potiùs denunciem? quid eſt quod hac tandem de re vobis poſſit videri? Reſponſio communicationis ſequitur: *Profectò ſi rectè bonitatem veſtram atque prudentiam cognovi, non multùm me fallit, ſi conſulamini, quid ſitis reſponſuri: primùm exſpectare, deinde ſi latitare at diutius ludificare videatur, amicos convenire, quærere quis procurator ſit, domum denunciare: dici vix poteſt quàm multa ſint, quæ reſpondeatis antè fieri oportere, quàm ad hanc rationem extremam ac neceſſariam devenire.*

Huic generi ſubeſt Suſtentario: (1) per quam, ſuſpenſis in Communicatione auditorum animis, Paradoxon aliquod [i. inopinatum ſeu inexſpectatum] ſubjicitur: ſive illud majus ſit, ſive minus.

(1) Sic enim Q. [a] Sed nonnunquam Communicantes aliquid inexſpectatum ſubjicimus: ut Ver. 7. *Quid deinde? quid cenſetis? Furtum fortaſſe aut prædam aliquam*: deinde cùm diu ſuſpendiſſet judicum animos, ſubjecit quod multò eſſet improbius. Hoc Celſus Suſtentationem vocat. Eſt autem duplex: nam, contrà frequenter, cùm exſpectationem gravißimorum fecimus, ad aliquid, quod ſit leve, aut nullo modo criminoſum deſcendimus.

[a] Lib. 9. cap. 12.

Sed ibidem monet Rhetor, Paradoxon extra Communicationem fieri poſſe. Unde oſtendit illud Terentii. b *In me quidvis harum rerum convenit, quæ ſunt dicta in ſtultum: Caudex, ſtipes, aſinus, plumbeus: in illum nihil poteſt: Nam exſuperat ejus ſtultitia hæc omnia.*

b Heaut. 5. 1.

CAP.

CAP. XXXI.

DEliberationis dialogiſmus ejuſmodi eſt: Occupationis ſequitur, cùm alieni conſilii Objectionem occupamus, eique Reſponſionem ſubjicimus. Itaque dialogiſmus hic à priore parte Prolepſis, à poſteriore Proſapodoſis dicitur. Prolepſis Proſopopœiam conjunctam habet: ideóq; aliàs obliqua, aliàs directa eſt. Prolepſis Obliqua eſt, quæ habet imperfectam Proſopopœiam. Pro Amer. *Credo ego vos (judices) mirari, quid ſit quòd cùm tot ſummi oratores hominéſq; nobiliſſimi ſedeant, ego potiſſimùm ſurrexerim,* &c. Tandem Proſapodoſis adhibetur: *Quæ me igitur res præter cæteros impulit, ut cauſam Sexti Roſcii reciperem?* &c. Sic pro Cœlio: *Si quis (judices) fortè nunc adſit ignarus legum, judiciorum, conſuetudinis noſtræ:* Subjectio, *miretur profectò,* &c. Eſt Prolepſis hæc procœmiis valde accommodata. Prolepſis Directa eſt, quæ perfectam Proſopopœiam habet. Pro Cœlio. *Dicet aliquis, Hæc igitur eſt tua diſciplina? ſic tu inſtituis adoleſcentes? ob hanc cauſam tibi hunc puerum parens commendavit & tradidit, ut in amore & voluptatibus adoleſcentiam ſuam collocaret? & hanc tu vitam & ſtudia defenderes?* Proſapodoſis ſuccedit: *Ego, ſiquis (judices) hoc robore animi, atque hâc indole virtutis ac continentiæ fuit, ut reſpueret omnes voluptates, omnémq; vitæ ſuæ curſum in labore corporis atque in animi contentione conficeret, quem non quies, non æqualium ſtudia, non ludi, non convivia delectarent, nihil in vitâ expetendum putaret, niſi quod eſſet cum laude & cum dignitate conjunctum; hunc, meâ ſententiâ, divinis quibuſdam bonis inſtructum atque ornatum puto.* Dialogiſmus continuatior eſt pro Quint. *De re pecuniaria cupio contendere.* (inquit Orator) *Non licet.*

Occupatio est consilii adversarii. Subjectio sequitur: *At ea controversia est.* Occ. *Nihil ad me attinet: causam tapitus dicas oportet.* Sub. *Accusa ubi ita necesse erit.* Occ. *Non (inquit) nisi tu antè, novo modo, priore loco dixeris.* Sub. *Dicendum necessariò est: præstituendæ horæ ad arbitrium nostrum: judex ipse arcessetur.* Occ. *Quid tum? Tu aliquem patronum invenies, hominem antiqui officii, qui splendorem nostrum, & gratiam neglegat? Pro me pugnabit* L. Philippus, *eloquentiâ, gravitate, honore, florentissimus civitatis: dicet* Hortensius, *excellens ingenio, nobilitate, existimatione: adstant autem homines nobilissimi ac potentissimi, quorum frequentiam & consessum non modo* P. Quintius, *qui de capite decernit; sed quivis, qui extra periculum sit, perhorrescat.* Subjectio postrema Ironiam habet. *Hæc est iniqua certatio, quâ tu huic, ut ubi consisteret quidem contra te, locum reliq ipsi,* &c.

CAP. XXXII.

FIgura Consentientis Dialogismi est, cujus Responsio Objectionem expressam vel intellectam admittit: ità tamen ut Quæstionis exinde inconsequentia (si opus est) ostendatur. Est autem Epitrope, aut Synchoresis.

Epitrope est, cùm facti cujuspiam licentia condonatur. Agrai. 2. (Ob.) *Si quid est quod indagâris, invenis, ex tenebris erueris; quanquam iniquum est,* (Resp.) *Tamen consume sanè, quoniam commodum est, quoniam tu quidem attulisti:* (Incons.) *Sylvam verò tu Scantiam vendas, nobis Consulibus, atque hoc Senatu?*

Aliquando *Ironia* permiscetur. *Æneid.* 4.

(Ob.)—— *Nunc & Jove missus ab ipso*
Interpres divûm fert horrida jussa per auras,
Scilicet is superis labor est, ea cura quietos Sol-

Sollicitat: (Reſp.) *neque te teneo, neque dicta refello.*
I, ſequere Italiam ventis; pete regna per undas:
(inconſ.) *Spero equidem mediis, ſiquid pia numina poſſunt,*
Supplicia hauſurum ſcopulis.——

Ironia in ſequenti exemplo apertior eſt. Pro Flacco, Objectio intelligitur: Reſponſio eſt, *Litemus igitur Lentulo: parentemus Cethego: revocemus ejectos: nimiæ pietatis & ſummi amoris in patriam viciſſim nos pœnas (ſi ita diis placet) ſufferamus.*

CAP. XXXIII.

SYnchoreſis eſt, cùm dictum aliquod aut argumentum condonatur. Verr. 7. Objectio fuit Oratoris, quam multorum probavit Teſtimoniis. Reſponſum eſt Amicorum Verris: *Sit ſacrilegus, ſit fur, ſit flagitiorum omnium vitiorumque princeps:* (Inconſ.) *at eſt bonus Imperator.*

Æneid. 7. Objectio in Reſp continetur.
Non dabitur regnis (eſto) prohibere Latinis:
(Inconſ.) *At trahere, atque moras tantis licet addere rebus.*

Pro Flacco. Objectio intelligitur, *Homines* ſc. *Græcos in plurimis rebus excellere.* Cui reſponderur, *Tribuo Græcis literas: do multarum artium diſciplinam: non adimo ſermonis leporem, ingeniorum acumen dicendi copiam: denique etiam ſi qua ſibi alia ſumant, non repugno.* (Inconſ.) *Teſtimoniorum religionem & fidem nunquam iſta natio coluit.* Item pro Rabirio (Ob.) *At fuit cum Saturnino veſter patruus.* (Reſp) *Fuerit: & fuerit nullâ deſperatione rerum ſuarum, nullis domeſticis vulneribus coactus: induxerit eum L. Saturnini familiaritas, ut amicitiam patriæ antponeret:* (Inconſ.) *Idcircòne oportuit C. Rabirium diſciſcere à republica?*

Delectat hoc ornamentum in oratione præcipuè, cùm id concedimus quod ei, cui conceditur, nocet: ut ſæpe fit in contentionibus & controverſiis. Pro Ligario objectio fuit Tuberonis accuſatio: Reſponſio eſt, *Habes igitur Tubero* [*quod eſt accuſatori maximè optandum*] *confitentem reum*: [Inconſ.] *ſed tamen hoc ita confitentem, ſe in ea parte fuiſſe, quâ te, Tubero, quâ virum omni laude dignum patrem tuum. Itaque priùs de veſtro delicto confiteamini neceſſe eſt, quàm Ligarii ullam culpam reprehendatis.*

ATque hæc de ornamentis Elocutionis: quæ quò plura concurrerint, eò pleniorem ornatum orationis efficiant neceſſe eſt: ut in illo exemplo Ligarianæ defenſionis. *Certè contra ipſum Cæſarem eſt congreſſus armatus. Quid enim, Tubero, tuus ille diſtrictus in acie Pharſalica gladius agebat? cujus latus ille mucro petebat? quis ſenſus erat armorum tuorum? quæ tua mens? oculi? manus? ardor animi? quid cupiebas? quid optabas?* Hîc Metonymiæ variæ ſunt: *gladius, armorum*, pro ſubjecto *homine*: ſed Metaphoræ ſunt illuſtriores, *ardor*, imprimiſque illæ, ſenſum & actum tribuentes rebus inanimatis, *gladio, mucroni, armis*; *agebat, petebat, ſenſus*: tum Synecdochæ, *mucro* pro *gladio, latus* pro *toto homine*: tum in verbis, *agebat, petebat, cupiebas, optabas*, ſunt Epiſtrophæ finis: denique in ſententia tota eſt Apoſtrophe vehementis & inſtantis Interrogationis. Quibus omnibus troporum figurarúmque generibus ſic uſus orator eſſe dicitur, ut Cæſari, quamvis & judici & adverſario, tamen, velut incantato & ſtupefacto, color variè mutatus ſit, & libelli quidam è manibus exciderint. Illa videlicet Platonis γοητεία fuit, illáque flexanima dominâque ſummi imperatoris oratio.

CAP.

CAP. XXXIV. ſive
Appendix de Figuris ſecundariis.

PRimariis hiſce dictionis & ſententiæ Figuris, adjiciantur totidem, in utroque genere, ſecundariæ. 1. Ellipſis, 2. Pleonaſmus, 3. Aſyndeton, 4. Polyſyndeton, 5. Hyperbaton, 6. Zeugma, 7. Antitheſis, 8. Græciſmus: item 1. Parrheſia, 2. Eroteſis, 3. Parentheſis, 4. Paratheſis, 5. Periphraſis, 6. Synonymia, 7. Hypotypoſis, 8. Præmunitio, 9. Tranſitio, 10. Rejectio.

Figuræ dictionis 8.

Ellipſis eſt, quando verbum aliquod, in conſtructione neceſſarium, omittitur, ad exprimendum affectum. Ira Admirationem præ ſe fert imperfecta illa Veneris locutio, Æneid. 1. *Sed vos qui tandem?* ubi omittitur *eſtis*: & illa Pamphili, Indignationem, And. A. 1. S. 5. *Tantámne rem tam negligenter agere?* ubi deeſt *decet*. Q. l. 9. c. 3. Definit eſſe, cùm ſubtractum verbum aliquod, ſatis ex cæteris intelligitur: ut Cœlius in Antonium, *Stupere gaudio Græcum*; Simul enim auditur, ſubauditur *cœpit*.

Pleonaſmus eſt, quando verbum aliquod in oratione redundat: indicat autem, cum Emphaſi, vehementiam aut certitudinem: ut *ubi gentium? Hiſce oculis vidi.* Sed qui talem Emphaſin non habet, otioſus eſt, & vitioſus. Emendavit hoc non inurbanè in Hircio Cicero: qui, cùm ille in Panſam declamans, *filium à matre decem menſibus in utero latum eſſe dixiſſet, Quid?* (inquit) *aliæ in penula ſolent ferre?*

Aſyndeton eſt, quando in vocabulorum congerie omittitur conjunctio copulativa, ob celeritatem & acrimoniam: qua de re ſic Plutarchus. *Aſyndeton fit non modo celeritatis, ſed etiam Emphaſios pathuticæ gra-*

tiâ. Et Fabius l. II. cap. 3. *Quia conjunctionibus caret, Dissolutio vocatur: apta, cùm quid instantiùs dicimus. Nam & singula inculcantur, & quasi plura fiunt:* ut Adelph. A. 3. S. 2. *Tot res repentè circumvallant, unde emergi non potest: vis, egestas, injustitia, solitudo, infamia.* Ubi singulæ voces Asyndetæ, sunt Emphaticæ. Sic ibidem. *Cæteros rurim, agerem, raperem, tunderem, prosternerem.* Hîc si verba conjunctionibus copulentur, languet stricta vis & impetus orationis.

Polysyndeton est, quando conjunctiones, ob orationis gravitatem, neque etiam sine Emphasi, redundant: ut,

Et properare loco, & cessare, & quærere, & nil. Hor. ep. 7. l. 1.

Et Liv. lib. 8. Dec. 3. *Somnus, & vinum, & epula, & scorta, & balnea, corpora atque animos enervant.* De his ipse Q. l. 11. c. 3. *Contrarium est Schema, quod conjunctionibus abundat: illud Asyndeton, hoc Polysyndeton dicitur, utrumque horum Coacervatio. Fans quidem unus: quia acriora facit & instantiora quæ dicimus, & vim quandam præ se ferentia, velut sæpiùs crumpentis affectus.*

Hyperbaton est verborum, à recto cònstructionis ordine, in alium concinniorem, elegantiæ & varietatis ergò, transpositio: ut in prima primæ orationis sententia. *Quæ res in civitate duæ plurimùm possunt, eæ contrà nos ambæ faciunt in hoc tempore, summa gratia & eloquentia: quarum alteram (C. Aquilli) video, alteram metuo: eloquentia* Q. Hortensii, *ne me dicendo impediat, nonnihil commoveor: gratia* Sex. Nevii, *ne* P. Quinctio *noceat, id verò non mediocriter pertimesco.* Naturalis enim ordo longè diversus est: *Gratia & eloquentia summa, quæ duæ res possunt plurimùm in civitate, ambæ eæ faciunt contrà nos in hoc tempore:*

pore: quarum vereor alteram, (C. Aquilli) *metuo alteram: commoveor nonnihil, ne eloquentia* Q. Hortenſii *impediat me dicendo; pertimeſco vero id non mediocriter, ne gratia* Sex. Nævii *noceat* P. Quinctio. Quàm hic ordo abſonus, quàm ingratus foret? Hac de re ſic *Quintilianus, lib. 8. cap. 6. Hyperbaton,* [i. *verbi tranſgreſſionem*] *quam frequenter ratio compoſitionis & decor poſcit, non immeritò inter virtutes habemus. Fit enim frequentiſſimè aſpera, & dura, & diſſoluta, & hians oratio; ſi ad neceſſitatem ordinis verba redigantur. Differenda igitur quædam, & præſumenda: atque ut in ſtructuris lapidum impolitorum, loco, quo convenit, quidque ponendum: nec aliud poteſt ſermonem facere numeroſum, quàm opportuna ordinis mutatio.*

Zeugma eſt, cùm verbum aliquod aut adjectivum, ſemel in ſententia expreſſum, ad plura, diverſorum generum, numerorum, aut perſonarum, ſuppoſita refertur, cum quorum proximiori concordat. Eſt autem triplex.

Protozeugma, cùm vox illa communis exprimitur in principio: ut *Eclog.* 1.

—— Sunt *nobis mitia poma,*
Caſtaneæ molles, & preſſi copia lactis.

Meſozeugma, cùm in medio: ut *Eclog.* 5.

Semper honos, nomenque tuum, laudéſque manebunt!

Eclog. 7. —— *caper tibi ſalvus, & hædi.*

Hypozeugma, cùm in fine: ut *Brutus.* 7. 140. *Ego mihi illum, ſibi me ille anteferebat.*

Eſt item Zeugma quoddam, quando vox communis, aut cum ſingulis, aut cum omnibus ſuppoſitis, concordat: ut Pro Cluent. *Vicit pudorem* libido, *timorem* audacia, *rationem* amentia. Liv. *Cum terrâ* Nabis, Lacedæmonii que; *mari* Romana claſſis urgebant.

Antitheſis eſt, cùm Oppoſita, ſeu Antitheta, in oratione invicem reſpondent. Eſtque vel ſingularis, vel gemina.

Singularis: ut Pro leg. Man. *Hujus orationis difficilius eſt* exitum, *quàm* principium *invenire.*

Hor. Sat. 1. l. 1. Parvula *nam exemplo eſt* magni *formica laboris.*

Mart. E. 72. l. 7. *Quiſquis* ubique *habitat, Maxime,* nuſquam *habitat.* Cùm Oppoſita commutantur per Epanodon, Antimetatheſis dicitur: ut Q. l. 9. c. 3. *Non ut edam, vivo; ſed ut vivam, edo.* Et, Plin. Paneg. *Non ideo viciſſe videris, ut triumpharet; ſed triumphare, quia vinceres.*

Gemina Antitheſis ſingulariter delectat: ut And. A. 1 S. 1. *Obſequium amicos, veritas odium parit.* Nerer. l. 4. *Habet aſſentatio jucunda principia; eadem exitus amariſſimos adſert.* Pro Quinct. *ut, cùm veritas eum hoc faciat, plus hujus inopia poſſit ad miſericordiam, quàm illius opes ad crudelitatem.*

Elegantiſſima autem eſt Antitheſis, in qua oppoſita oppoſitis ſæpiùs reſpondent: ſive ſingula ſingulis, ut Pro Poſthum. *Egentes in locupletes, perditi in bonos, ſervi in dominos armabantur;* ſive gemina geminis, ut, Verr. Act. 5. *Conferte hanc pacem, cum illo bello; hujus prætoris adventum, cum illius Imperatoris victoria; hujus cohortem impiam, cum illius exercitu invicto; hujus libidines, cum illius continentia: ab illo, qui cepit, conditas, ab hoc, qui conſtitutas accepit, captas, dicitis Syracuſas.*

Græciſmus, ſive Helleniſmus, eſt, quando conſtructio Græcæ linguæ propria, in ſermone Latino uſurpatur: ut Cic. *Nobis non licet eſſe tam diſertis.* (Terentius utique, A. 2. S. 3. *Vobis expedit eſſe bonas*)

——— *didiciſſe fideliter artes* Emol-

Emollit mores —— Hunc Græciſmum Ed. Spencer, etiam in lingua vernacula, non inelegantер uſurpat.

For not to have been dipt in Lethe *Lake,*
Could ſave the ſon of Thetis *from to die,* vid. c. 13.

His ſuperadditur Hyſterologia, ſive Hyſteron Proteron, cùm, in oratione, quod naturæ ordine præcedit, ſequitur: ut, *Valet atque vivit.* Item,

Poſtquam alios tetigit fluctus, & ad æquora venit.

Sed ea, quemadmodum Antiptoſis & Hypallage, inventa videtur, magis ut autorum ſive licentiam ſive erratum excuſet, quàm ut idem nobis licere oſtendat.

Neque enim magis probatur iſtud Hyſteron Proteron, quàm aut Antiptoſis, cùm caſus pro caſu ponitur, ut Eun. A. 4. S. 3. *Eunuchum, quem dediſti nobis, quas turbas dedit?* ut item in Prologo Andriæ &. Æn. 1. *urbem, quam ſtatuo, veſtra eſt:* —— aut Hypallage, cùm duæ dictiones commutant caſus: ut,

—— *dare claſſibus auſtros*: pro *dare claſſes auſtris.*
Et gladium vaginâ vacuum in urbe non vidimus. Pro vaginam gladio vacuam.

Sequuntur Figuræ ſententiæ 10.

1. PArrheſia eſt, cùm rem invidioſam aut odioſam liberè eloquimur, apud eos quos vereri debemus: Et eſt duplex: vel quâ crimen nobis intentatum confidenter fatemur, & defendimus; vel quâ aliis crimina audacter objectamus, & reprehendimus.

Prioris exemplum eſt pro Ligario: *Suſcepto bello, Cæſar, geſto etiam magna ex parte, nullâ vi coactus, judicio meo ac voluntate, ad ea arma profectus ſum, quæ erant ſumpta contra te,* &c. Defenſionis excuſationem mox ſubdit, *Quid autem aliud egimus, Tubero, niſi, ut, quod hic poteſt, nos poſſemus?* Et pro Sylla, *adeſſe enim*

animis, qui adestis corporibus: erigite mentes auresque vestras: & me de invidiosis rebus, ut ille putat, attendite. Deinceps totam criminationem, de Catilina & Lentulo puniendis, liberè fatetur: sed ità, ut, pro invidia, gloriam & gratulationem extorqueat, etiam inimicis. *Ego Consul cùm exercitus perditorum civium* ——— *pœnâ redemi.*

Posterioris est in Verrem. Nam, in Exordio primæ Actionis, judicibus ipsis judiciorum infamiam palàm objicere non veretur. *Inveteravit jam opinio, perniciosa reipub. vobisque periculosa, quæ non modò Romæ, sed & apud exteras nationes, percrebuit; His judiciis, quæ nunc sunt, pecuniosum hominem, quamvis sit nocens, neminem posse damnari.* Et in Epilogo actionis ultimæ, cum eadem loquendi Parrhesia, iisdem audacter minitatur. *Siqua vis istum de vestra severitate eripuerit, populus R. brevi jus suum, me agente, recuperabit: ac si de meâ — crescere licebit.* Quamvis liberam hanc & minitationem & reprehensionem, seriâ sui in eos favoris & benevolentiæ professione, emollire videtur. *Sed mehercule, vestræ reique publicæ causâ, judices, nolo, in hoc delicto consilio, tantum flagitium esse commissum: nolo eos judices, quos ego probârim atque delegerim, sic in hac urbe notatos, isto absoluto, ambulare, ut non cerâ, sed cœno obliti esse videantur.*

2. Eroteſis est locutio, quâ aut scisciramur: ut Eclog. 3.

Dic mihi Damœta; cujum pecus? an Melibœi.

aut instamus, ut Catil. 1. *Quousque tandem abutêre, Catilina, patientiâ nostrâ?* &c. (Ubi eleganter ingeminatis Interrogationibus, miro artificio Catilinæ ipsius Orator;) aut contrarium vehementer indicamus: interrogatio enim affirmativa vehementer negat; negativa vehementer affirmat: ut

Æneid.

Æneid. 1. *Et quisquam numen Junonis adoret?* Et Eclog. 3. *An mihi cantando victus non redderet ille?*

Item pro Balbo.

Anne de nobis trahere spolia fœderatis licebit; de hostibus non licebit? An quod adipisci potuerunt dicendo, id iis assequi pugnando non licebit? An accusatori majores nostri majora præmia, quàm bellatori esse voluerunt?

Est etiam ubi negativa Interrogatio, cum increpatione jubet, & affirmativa similiter verat: ut Æn. 4.

Non arma expedient, totâque ex urbe sequentur?

Et Eun. A. 4. S. 4. *Exi foras scelestè: etiam restitas?*

3. Parenthesis est sententiola sententiæ partibus commodè inserta; sed nec cum priori, nec cum posteriori cohærens. *Quam nos* (inquit Fabius, lib. 9. c. 3.) *Interpositionem, Græci Parenthesin vocant; dum continuationi sermonis medius aliquis sensus intervenit.*

De Parenthesi duæ sunt Regulæ.

1. Parenthesis nec longa, nec frequens esse debet; quia hiulcam reddit orationem, & obscuram: ut monet Q. lib. 8. cap. 2. *Interjectione* (*quâ & Oratores & Historici utuntur, ut medio sermone aliquem infrant sensum*) *impediri solet intellectus; nisi quod interponitur breve est.* Parenthesios autem mensura rarò Hexametrum unum, rarissimè duo excedit: ut in exemplis passim patet: quæ si cubi longior sit (ne sententiæ intellectus indè impediatur) prioris partis verba, post Parenthesin, repetenda erunt, & cum posteriori parte conjungenda: ut Pro Archia. *Quoties ego hunc Archiam vidi, judices, (utar enim vestrâ benignitate, quoniam me in hoc novo genere dicendi tam diligenter attenditis) quoties ego hunc vidi*, &c. Et pro Cluent. *Fuisse mater hujus Aviti, (mater enim à me nominis caussâ (tametsi in hunc hostili odio & crudelitate est) mater, inquam,*

inquam, appellabitur, neque unquam illa ita de ſuo ſcelere & immanitate audiet, ut naturæ nomen amittat. Quo enim eſt ipſum nomen amantius indulgentiúſque maternum; hoc illius matris (quæ multos jam annos, & nunc quàm maximè filium interfectum cupit,) ſingulare ſcelus majore odio dignum eſſe putes:) ea igitur mater Aviti, &c. ubi poſt grandem Parentheſin, *mater Aviti*, poſt inſertam *mater* repetitur.

2. Parentheſis Parentheſi rarò inſeritur. Inſertas Parentheſes Treutlerus (Method. Eloquentiæ l. 1.) omnino averſatur; *Illorum autem ſcriptio* (inquit) *vel flagris coercenda erat, qui Parentheſibus ſuis, aliàs ſatis prolixis, novas adhuc Parentheſes infarcire ſolent.* Hoc tamen aliquando facit Orator; qui exemplo ſuprà citato, duas tréſve inſerere non dubitavit. Videtur itaque Treutlerus, magiſter nimiùm ſeverus, qui mendum, ità vel nullum, vel leviculum, tam graviter voluit caſtigari. Veruntamen inſertæ Parentheſes, (quò confuſio partium vitetur) duabus potius virgulis, quàm propriis inſignibus notandæ erunt. —

4. Paratheſis eſt, cùm verbo verbum aut ſimplex in eodem caſu, aut nonnunquam etiam conjunctum, Diſtinctionis vel Declarationis gratiâ, apponitur: ut, *Lupum* [*piſcem*] *non vidit Italia*: ſicut Joan. 14. 22. *Dicit illi Judas*, [*non Iſcariotes*] *Domine*, &c.

Item Orat. l. 2, ¶ 82. *Quoniam tribus rebus omnes ad noſtram ſententiam perducimus*, [*aut Docendo, aut Conciliando, aut Permovendo*;] *una ex tribus his*, &c. Et Ep. 24. l. 9. *Communitas vitæ atque victûs, remiſſióque animorum, maximè ſermone efficitur familiari, qui eſt in conviviis dulciſſimus: ut ſapientiùs noſtri quàm Græci: illi* συμποσια, *aut* συνδειπνα [*i. compotationes aut concœnationes*] *nos convivia; quod tum maximè ſimul vivitur.*

De

De Paratheſis, Parentheſis, & Eroteſis punctis, ſive notis, vide Oratoriæ l. 1. c. 2. Sect. 1.

5. Periphraſis eſt rei, quæ verbo uno dici poteſt, per plura explicatio. Sic de Milonis ſervis, domini vitam adversùs Clodium propugnantibus, ait Orator, *Fecerunt id quod ſuos quiſque ſervos in tali re facere voluiſſet.* 1. trucidârunt. Sic Poeta Æneam Periphraſi, quàm nomine ſignificare maluit.

Æn. 1. *Arma, virúmq; cano, Trojæ qui primus ab oris*
Italiam fato profugus, Lavináque venit
Littora, &c.

Sic *doctrina dicendi*, pro Oratoria: *Romanæ eloquentiæ pater*, pro Cicerone. De hac Figura ità Q. l. 8. c. 6. in fine. *Pluribus autem verbis, cùm id, quod uno, aut paucioribus certè dici poteſt, explicatur; Periphraſin vocant [circuitum loquendi] qui eſt apud Poetas frequentiſſimus:* ut Æn. 2.

Tempus erat quo prima quies mortalibus ægris
Incipit; & dono divûm gratiſſima ſerpit.

Et apud oratores non rarus, ſemper tamen adſtrictior. Quicquid enim ſignificari breviùs poteſt, & cum ornatu latiùs oſtenditur, περίφρασις eſt: cui nomen Latinè datum eſt, Circumlocutio: *Verùm hæc, ut, cùm decorum habet, Periphraſis; ita, cùm in vitium incidit, περισσολογία dicitur.*

6. Synonymia [ſeu Palilogia] eſt congeries ſynonymorum: ſive ſint ſingularia, ut Catil. 2. *Abiit, exceſſit, evaſit, erupit.* Item, Plaut. Bacch. *Quicunque ubique ſunt, qui fuere, quique futuri ſunt poſtbac, ſtulti, ſtolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, buccones, ſolus ego omnes longè anteo ſtultitiâ, & indoctis moribus*; ſive conjuncta ſint, ut pro Milone. *Veterem conſuetudinem fori, & priſtinum morem judiciorum minimè vident.* Item pro Ligario, *Et certè contra*

ipſum

ipsum Cæsarem est congressus armatus. Quid enim, Tubero, tuus ille districtus in acie Pharsalica gladius agebat? cujus latus ille mucro petebat? qui sensus erat armorum tuorum? quæ tua mens? oculi? manus? ardor animi? quid cupiebas? quid optabas? Sic etiam apud Poetam.

Æn. 1. *Quem si fata virum servant; si vescitur aurâ Æthereâ; nec adhuc crudelibus occubat umbris; Non metus* ———

In quibus exemplis omnia sunt ἰσοδυναμοῦντα, seu idem propè significantia.

Palilogia facit ad amplificandum, & affectum vehementem excitandum; dum, ex re una multifariàm expressa, plures veluti aculeos animo auditoris infigimus. Quem effectum Orator, loco novissimè citato, assequutus, *Nimis*, inquit, *urgeo: commoveri videtur adolescens.*

Sed habendus ubique Synonymorum delectus: quia vix duo usquam verba reperias adeò æquipollentia, ut non aliquo discrimine distinguantur; & ex iis alia tibi aliis aptiora fuerint: ut rectè Q. l. 8. c. 3. *Cùm idem frequentissimè plura significent (quod Synonymia vocatur) jam sunt alia aliis honestiora, sublimiora, nitidiora, jucundiora, vocaliora.*

Vitium huic Figuræ contrarium dicitur Tautologia, & Battologia: cùm sine delectu congesta Synonyma, nihil aliud quàm tædiumac fastidium orationi pariunt.

7. Hypotyposis est, cùm res tota ità particularim & ordine exprimitur, ut coràm videri videatur. Hujus Figuræ definitionem Quint. non minùs acutè, quàm concisè, sic effert. l. 8. c. 3. *Hypotyposis est, quâ tota rerum imago quodammodo verbis depingitur.* Eámque idoneis exemplis deinceps illustrat: ut Æn. 5. 426.

Constitit in digitos extemplo arrectus uterque.

Et

Et cætera, quæ nobis illam pugilum congredientium faciem ita oſtendunt, ut non clarior ſuerit ſpectantium. Talis eſt ibidem convivii luxurioſi deſcriptio. *Videbar videre alios intrantes, alios verò exeuntes; quoſdam ex vino vacillantes, quoſdam hibernâ potatione oſcitantes: verſatur inter hos Gallius, unguentis oblitus; redimitus coronis: humus erat immunda, lutulenta vino; coronis languidulis, & ſpinis cooperta piſcium. Quid plus videret, qui intrâſſet? Sic urbium captarum creſcit miſeratio. Sine dubio enim qui dicit expugnatam eſſe civitatem, complectitur omnia, quæcunq; talis fortuna recipit: ſed in affectus minùs penetrat brevis hic velut uncinus. At ſi aperias hæc, quæ verbo uno inclusa erant, apparebunt, & fuſa per domos ac templa flamma; & ruentium tectorum fragor; & ex diverſis clamoribus unus quidem ſonus: aliorum fuga incerta; alibi in extremo complexu ſuorum cohærentes; & infantium fœminarúmque ploratus; & malè uſque in illum diem ſervatâ fato ſenes: tum profanorum ſacrorúmque direptio; efferentium prædas repetentiúmque diſcurſus, & actâ ante ſuum quiſque prædonem catenati; & conata retinere infantem ſuum mater; &, ſicubi majus lucrum eſt, pugna inter victores. Licèt enim hæc omnia (ut dixi) complectatur everſio; minus eſt tamen totum dicere quàm omnia.*

8. Præmunitio, ſive Præparatio, eſt, quando adverſùs eorum, quæ dicturi ſumus, reprehenſionem, nos præmunimus, rationem aliquam aut cauſam prætendentes. Sic Orator (in Divinat.) promiſſis ad Siculos olim factis, ſe præmunit contra Cæcilium, & alios, qui mirarentur, cum jam ad accuſandum deſcendere, qui priùs omnino defendere conſuevit. Pro Milone Præmunitio eſt adverſus Clodianos, ex ſinceritate. *Fecerunt id ſervi Milonis (dicam enim non derivandi criminis cauſâ; ſed ut factum eſt) quod ſuos, &c.* 9. Tran-

9. Tranſitio eſt, quâ connectuntur partes orationis. Eſt autem vel perfecta, vel imperfecta.

Perfecta eſt, quâ dicitur & quid dictum ſit, & quid dicendum: ut Phil. 7. *Satis multa de turpitudine: dicam deinceps quod propoſui de periculo.* Item. Pro Leg. Man.

Quoniam de genere belli dixi; nunc de magnitudine pauca dicam. Item Georg. 2.

Hactenus arvorum cultus & ſidera cœli:
Nunc te, Bacche, canam, &c.

Tranſitio imperfecta eſt, quâ, aut quid dictum, aut quid dicendum ſit, dicitur: Pro Ameri. *Age, nunc illa videamus, judices, quæ conſecuta ſunt.* Item. Saluſt. in Jugurth. *De Africa, & ejus incolis, ad neceſſitudinem rei ſatis dictum.*

Tranſitio facit ad ornatum & attentionem, ad rerum intelligentiam & reminiſcentiam.

10. Rejectio eſt, cùm aliquid aut in alium locum, aut in aliud tempus rejicimus; aut omnino à cauſa & oratione noſtra removemus.

Rejectio, quâ quid in commodiorem locum reſervatur, eſt pro Plancio: *Poſuit hoc idem quod tu, Caſſi, Laterenſis: quamobrem de iſto paulò pòſt dicam.* Item pro lege Manilia. *Sed de Lucullo dicam alio loco: & ita dicam, Quirites, ut neque vera laus ei detracta, oratione meâ, neque falſa affixa eſſe videatur.*

Rejectio in aliud tempus fit, vel brevitatis ſtudio, vel propter temporis anguſtias. Orat. l. 3. in fine. *Scitum eſt cauſam conferre in tempus, cùm afferre plura, ſi cupias, non queas.*

Tertii generis Apodioxis eſt, pro Sex. Roſcio. *Erucii criminatio tota, ut arbitror, diſſoluta eſt: niſi fortè exſpectetis ut illa dilnam, quæ de peculatu, ac de*

ejuſmodi

ejuſmodi rebus commentitiis, inauditæ vobis ante hoc tempus, ac novæ objecit: quæ mihi iſte viſus eſt ex alia oratione declamare, quam in alium reum commentaretur: ita neque ad crimen Parricidii, neque ad eum qui cauſam dicit, pertinebant. Et pro Poſthumo: *Quid ego ſenatum defendam hoc loco, judices? omni equidem loco debeo: ita de me meritus eſt ille ordo. Sed id nec agitur hoc tempore; nec cum Poſthumi cauſa res iſta conjuncta eſt.*

RHETORICÆ

Liber Secundus.

DE PRONUNCIATIONE.

CAP. I.

ELocutionis (quæ prima fuit Rhetoricæ pars) præcepta, in Tropis & Figuris expoſita ſunt: ſequitur (*a*) Pronunciatio ſive (*b*) Actio, pars altera inſtitutæ artis.

(*c*) Pronunciatio eſt (*d*) externa orationis exornatio, apta ſcilicet ejuſdem enunciatio, Elocutione certe (*e*) multò præſtantior & efficacior.

Ad Cap. 1.

(*a*) (*b*) Quintil. l. 11. c. 3. *Pronunciatio à plerisque Actio dicitur: ſed prius nomen à voce, ſequens, à geſtu videtur accipere.*

(*c*) Heren. l. 1. ¶. 5. *Pronunciatio eſt vocis, & vultûs, & geſtûs moderatio cum venuſtate.*

(*d*) Vide (2) in notis ad c. 1. l. 1.

(*e*) Orat. l. 3. ¶. 31. *Hæc ipſa omnia perinde ſunt ut aguntur. Actio enim in dicendo una dominatur: ſine hac ſummus orator eſſe in numero nullo poteſt: mediocris hac inſtructus ſummos ſæpe ſuperare. Huic primas dediſſe Demoſthenes dicitur, cùm rogaretur, quid in dicendo eſſet*

eſſet primum: huic ſecundas: huic tertias. Quo mihi melius illud ab Æſchine dictum videri ſolet, qui cum propter ignominiam judicii ceſſiſſet Athenis, & ſe Rhodum contuliſſet; rogatus a Rhodiis, legiſſe fertur orationem illam egregiam, quam in Cteſiphontem contra Demoſthenem dixerat: quâ perlectâ, petitum eſt ab eo poſtridie, ut legeret illam etiam, quæ contra à Demoſthene pro Cteſiphonte eſt dicta: quam cum ſuaviſſimâ & maximâ voce legiſſet, admirantibus omnibus, Quanto, inquit, magis admirarimini, ſi audiviſſetis ipſum? Ex quo ſatis ſignificavit, quantum eſſet in Actione, qui orationem tandem, aliam eſſe putaret Actore mutato. Quint. l. 11. c. 3. *Cujus etiam rei magnum argumentum Hortenſius eſt, diu princeps Oratorum, poſtea æqualis Ciceroni, proximus autem ſecundus: cujus tamen ſcripta tam longè abſunt ab illa viva eloquentiæ fama, ut appareat aliquid placuiſſe eo dicente, quod poſtea legentes non invenerint.*

CAP. II.

De Tono, Sono, & Proſodia.

PArtes Pronunciationis duæ ſunt: Vox ſeu Prolatio, quæ communi nomine, Pronunciatio; & Geſtus, quæ itidem Actio, dicitur. Atque harum partium altera ad aures, altera ad oculos pertinet: per quos duos ſenſus, omnis ferè cognitio ad animum pervenit.

Prolatio eſt, quâ orationem (*a*) non eodem tenore, ſed gratâ (*b*) vocis varietate proferimus.

Vocis autem varietas conſiſtit, in Tono, Sono, & Proſodia.

Tonus, vocis modulus, eſt vel ſuperior ſeu acutus; vel inferior ſeu gravis: unde (*c*) intendi ſeu aſcendere, & remitti ſeu deſcendere, vox dicitur; ut in notis Muſicis.

Sonus,

Sonus, vocis vis, eſt vel elatus ſeu argutus; vel ſubmiſſus ſeu ſuppreſſus: quo vox, (*a*) ſive inferior ſive ſuperior ſit, tum elevari, tum deprimi dicitur; unde facilius, vel difficilius audiatur.

Proſodia, ſeu Accentus, eſt quâ aliqua Dictionis Syllaba præ cæteris (*e*) accinitur. Accentus, qui Græcis triplex eſt, Acutus (´) Gravis (`) Circumflexus (~), Latinis (*f*) unicus eſt, Acutus.

Accentus Acuti (*g*) ſedes triplex eſt: ultima, penultima, & antepenultima Dictionis Syllaba. Ad quam dignoſcendam triplex datur Regula.

1. Monoſyllaba omnia accuuntur.

2. Diſſyllaba omnia acuunt priorem.

3. Hyperdiſſyllaba, penultimâ longâ, eandem acuunt: brevi, antepenultimam. Vide primum Reg. de media. —— Sed duo accentum tranſponunt.

1. Conjunctio Enclitica (*h*) *que*, *ne*, & *ve*, dictioni annexa, accentum tum à penultima, tum ab antepenultima (*i*) in ultimam inclinat: ut Catil. 1. *Nihilne te nocturnum præſidium palatii —— nihil horum ora vultuſque moverunt?* Et mox, *ne ipſum inertiæ nequitiæque condamno.*

2. Eâm diſſimilitudo, dictionum ſimilium invicem reſpondentium, ſive principium, ſive finem occuper, accentum à loco naturali & proprio, ad ſe attrahit: ut Catil. 1. *ut non* emiſſus *ex urbe*, ſed immiſſus *in urbem eſſe videatur.* Sic. Eun. Prol. *Æquum eſt vos* cognoſcere, *atque* ignoſcere. Et Quint. l. 9. c. 3. *Neminem poſſe alteri dare* matrimonium, *niſi priùs quam ſit* patrimonium. Item, Nocumenta, Documenta. Et, Inimici *potius quàm* amici *eſt*, amari *malit quàm* amare.

Atque hæc Proſodiæ ratio in omni ſervatur, tum Toni tum Soni, mutatione. *Ad*

Ad Cap. 2.

[a] Orat. l. 3. in fine. *Ad aures noſtras & actionis ſuavitatem quid eſt viciſſitudine, varietate, & commutatione aptius?* Nunc enim acriori contentione aſcendere, nunc etiam Tonorum tanquam gradibus deſcendere; nunc elevare vocem, nunc deprimere, juvat. Perpetuata autem Monotonia turpis & ingrata eſt. Q. l. 11. c. 3. *Vitemus igitur illam quæ Græcis μονοτονία vocatur, una quædam ſpiritus ac ſoni intentio, non ſolum ne dicamus omnia clamoſè, quod inſanum eſt; aut infra loquendi modum, quod motu caret; aut ſubmiſſo murmure, quo etiam debilitatur omnis intentio; ſed ut in iiſdem partibus, iiſdem affectibus, ſint tamen quædam, non ita magnæ, vocis declinationes; prout verborum dignitas, aut ſententiarum natura, aut depoſitio, aut inceptio, aut tranſitus, poſtulabit.*

[b] *Vocis.* Orat. l. 3. in fine. *Ad actionis uſum atque laudem, maximam ſine dubio partem Vox obtinet: quæ primùm eſt optanda nobis: deinde, quæcunque erit, ea tuenda.* Et mox. *Ad vocem in dicendo obtinendam, nihil eſt utilius, quàm crebra mutatio; nihil perniciosius, quàm effuſa ſine intermiſſione contentio.* Vide [c].

[c] *Intendi.* Orat. Perf. *Vocis quidem bonitas optanda eſt: non eſt enim in nobis: ſed tractatio & uſus in nobis. Ergo ille princeps variabit, & mutabit, & omnes ſonorum, tum intendens, tum remittens, perſequetur gradus.*

[d] *Sive inferior.* Nam & Tonus inferior, ut in Muſica Baſſus, ſono arguto ac elato edi poteſt; & contrà ſuperior, ut triplex, ſono leni, & ſubmiſſo.

[e] *Accinitur.* i. clariùs, & apertiùs, cum majori mora effertur.

[f] *Unicus*

[*f*] *tenuis eſt, acutus.* Gravis enim nihil aliud eſt, quàm Acuti abſentia ſeu privatio. Notatur quidem alicubi, ſed in *a* alium uſum: ad Pronunciationem nihil confert. Circumflexus etiam notatur; & in *a* duplicem uſum: ſed in voce, vel, tanquam gravis, nullam habet vim, ut in *Muſâ*; vel eam quam Acutus, ut in *guſtâram.* Neque enim *Muſâ* ablat. ſecus effertur, quàm *Muſa* nominat. quia omnia diſſyllaba priorem acuunt; neque *a* in *guſtâram*, aliter quàm in *guſtare*; cùm utrobique penultima longa ſimiliter acuenda ſit. [Vide ſuprà Regulam 2. & 3.] Itaque Orat. Perf. ¶. 10. ſic Orator: *Ipſa natura, quaſi modularetur hominum orationem, in omni verbo poſuit acutam vocem: nec unâ plus; nec à poſtrema ſyllaba citra tertiam.* *Tertiam* hic intelligit Orator incluſivè: ut Muſici in Concordiis dicunt notam tertiam & quintam; & Medici in Febribus diem *b* tertiam & quartam. Secus enim penultima eſt prima ab ultima; & antepenultima [citra quam naturaliter non eſt Accentus] eſt ſecunda: quam hîc Orator, ipſam ultimam annumerans, appellat *tertiam.*

a Vide l. 1. Oratoriæ c. 2. Sect. 1. poſt notas. *b* Unde febris tertiana & quartana, quæ 2. & 3. quaque die accedit.

[*g*] *Sedes triplex.* Orat Perf. ¶. 10. *Natura in omni verbo poſuit acutam vocem: nec una plus; nec à poſtrema ſyllaba citra tertiam.* Itaque ut Latini acuunt ultimam, penultimam, & antepenultimam; ita Græci ſuum habent ὀξύτονον, παροξύτονον, προπαροξύτονον.

[h] *Que. Itaque, utique, undique,* acuunt primam: ſed in iis *que* non eſt conjunctio enclitica; ſed pars compoſiti.

[i] *In*

(*i*) *In ultimam inclinat.* Hoc præceptum cùm sit perpetuum, frustrà Acuti nota particulæ Encliticæ præfigi solet.

CAP. III.

De voce singularum Dictionum.

PRolatio est vel Dictionum singularum, vel Distinctionum seu Partium Sententiæ, vel Sententiæ integræ.

Singulæ cujusque Dictionis Syllabæ, (*a*) præsertim extremæ, distinctè & clarè proferantur.

(*b*) Emphatica aliáque præcipuæ notæ verba, præsertim Antithera seu invicem respondentia, paulò altiorem vocis & Tonum & Sonum requirunt. Atque in his relucent insigniores Tropi, ut in Clod. Integritas *tua te purgavit*, pudor *eripuit*. Æn. 8. *Pontem* indignatus *Araxes*. Phil. 2. *gremium suum*, & totum tribunal *implevit*. Catilinariâ 2. *pudor* & *petulantia*, *pudicitia* & *stuprum*, *fides* & *fraudatio*, *pietas* & *scelus*, &c. (vide Meton. adjuncti) in illustri Allegoria, invicem respondent. Et Æneid. 7. *Superi & inferi.*

Flectere si nequeo Superos, Acheronta *movebo*.

Pro Corn. Balbo. *An* linguâ & ingenio *patefieri* aditus ad civitatem *potuit*; manu & virtute *non potuit?* Hic verba Emphatica, *linguâ* & *manu*, *ingenio* & *virtute*, invicem respondent. Quæ omnia clatiori voce proferenda sunt.

Similis est in verborum Figuris Pronunciatio, *Litigat* & podagrâ *Diadorus*, *Flacce*, *laborat*:

Sed nil Patrono porrigit: *hæc* chiragra *est*.

Hic

Hîc enim *podagra* & *chiragra*, voces nempe quibus insidet Figura, supra reliquas efferuntur. Par est in cæteris ratio.

Ipsa sonant arbusta, Deus, Deus *ille*, *Menalca*.
Te *dulcis conjux*, te *solo in littore secum*,
Te *veniente die*, te *decedente canebat*.

Certus *locus*, certa *lex*, certum *tribunal*. Ubi *Deus* bis, *te* quater expressa, & *certus*, *certa*, *certum*, similem obtinent prolationem.

Ad Cap. 3.

(*a*) *Præsertim extrema* : quia terminationis occultatio, occultat ferè sensum sententiæ: hîc tamen supinâ *discentium*, nè dicam *docentium*, negligentiâ in scholis nonnullis nimiùm peccatur.

(*b*) De Emphasi vide Orat. l. 1. c. 2. Sect. 1.

CAP. IV.

De Voce Distinctionum.

HAbent & Sententiarum Distinctiones suos Pronunciandi modos.

Comma vocis tenorem continuat in Dictione ultima, cum pausa brevissima: Semicolon cum paulò longiori.

Periodus vocis tenorem, seu tonum communem, in ultima deprimit, cum intervallo longissimo: Colon cum breviori.

Eroteſis pura tonum communem in ultima elevat: sic etiam quæ particulas merè interrogativas, quæ nihil addunt significationis, præfixas habent: Ut *Num*, *An*, *Ne*, *Anne*, *Nonne*. Sed Eroteſis, quæ à nomine interrogativo inchoatur, (ut *Quis*, *Quid*, *uter*, *Qualis*, *Quantus*, *Quot*,

Quot, *Quotus*) aut ab Adverbio Interrogativo aliquid adſignificante, (ut *ubi*, *unde*, *Quo*, *Quorſum*, *Quando*, *Quouſque*, *Quoties*, *Quam*, *Quomodo*, *Cur*, *Quare*,) definit ut Periodus; & Tonum elevatum retrahit ad Interrogativum: ſicut Ecphonesis (quæ etiam definit ut Periodus) ad (*a*) particulam Exclamandi.

Parentheſis (ſive Semicirculis, ſive * virgulis notetur) tono inferiori & ſono ſubmiſſiori tota proferenda eſt; ſempérque definit ut Comma.

Paratheſis proferetur ut Parentheſis: ſed definit ut Diſtinctio ejus primaria, ſive perfecta ſit ſive imperfecta: aut, ſi nulla ſit, ut Comma.

* Vide Oratoriæ Lib. 1. Cap. 2. Sect. 1.

Diſtinctionum Exempla vide initio Catil. 1.

Cæterùm quia in Sententiis aliæ ſunt, pro varietate affectuum, vocis varietates; ideo Diſtinctiones, quæ Sententiarum ſunt partes, earum etiam ſunt participes. Ut docet l. 11. c. 2. Q. Proponamus (*ait*) nobis illud Ciceronis, in oratione nobiliſſima pro Milone, principium: nonne ad ſingulas penè diſtinctiones, quamvis in eadem facie, tamen quaſi vultus mutandus eſt? *Etſi vereor (Judices) ne turpe ſit, pro fortiſſimo viro dicere incipientem, timere*; Etiam ſi eſt toto propoſito contractum atque ſubmiſſum, quia & exordium eſt, & ſollicitum exordium; tamen fuerit, neceſſe eſt, aliquid plenius & erectius, dum dicit, *pro fortiſſimo viro*, quàm cùm, *Etſi vereor, & turpe ſit, & timere*. Jam ſecunda reſpiratio increſcat oportet, naturali quodam conatu,

natu, quo minùs pavidè dicimus quæ sequùntur; & quo magnitudo animi Milonis ostenditur. *Minimèque decet, cùm Titus Annius ipse magis de Reipublicæ salute, quàm de sua perturbetur*; Deindè quasi objurgatio sui est, *me ad ejus causam, parem animi magnitudinem afferre non posse*; Tum invidiosiora, *tamen hæc novi judicii nova forma terret oculos.* Illa verò jam pene apertis (ut aiunt) tibiis: *Qui quocunque inciderunt, veterem consuetudinem fori, & pristinum morem judiciorum minimè vident.* Nam sequens latum etiam, atque fusum est: *Non enim coronâ consessus vester cinctus est, ut solebat.* Quod notavi, ut appareret, non solùm in membris causæ, sed etiam in articulis, esse aliquam Pronunciandi varietatem; sine qua nihil neque majus, neque minus est.

Ad Cap. 4.

(a) *Particulam Exclam.* ut *O, utinam, Prob, En, Heu.* Exempla vide lib. 1. cap. 24.

CAP. V.

De voce integræ Sententiæ.

SEquitur Prolatio Totius Sententiæ; in qua Figuræ Sententiarum, Affectúsque omnes comprehenduntur.

Atque hic cantus ille est, quem Tullus, Orat. Perf. ¶. 10. Demosthenem & Æschinem significâsse dicit, cùm vocis flectiones & inclinationes invicem exprobrarent, non ideo improbandas: cùm enim uterque alteri objiciat, palàm est utrumque feciſſe.

(a) Submiſſiori ac graviori voce orationem auſpicari, hinc paulatim inſurgere, donec ad debitum tenorem ventum fuerit, atque hinc in exitu, ad priorem vocis gravitatem & ſubmiſſionem paulatim relabi, utile ac ſuave erit.

Vocis tenor, maximam partem, debet eſſe (b) mediocris inter imam ſummámque, inter elatam & ſubmiſſam: unde, in utramque partem, prout res poſtulârit, recedatur. Eſt enim non minor variandæ vocis in oratione tota, quàm fuit in ſingulis Dictionibus & Diſtinctionibus, virtus & venuſtas.

Exemplum vocis acutæ & argutæ eſt pro Ligario: *Vide, Cæſar, quàm non reformidem: quanta lux tuæ liberalitatis & ſapientiæ, mihi apud te dicenti oboriatur. Quantum potero voce contendam, ut hoc populus Romanus exaudiat. Suſcepto bello, Cæſar, geſto etiam ex magna parte, nullâ vi coactus, judicio meo ac voluntate, ad ea arma profectus ſum, quæ erant ſumpta contra te:* & hanc Orator ipſe contentionem vocis prædixit. Similiter, cùm populus, acclamatione adversâ, Ciceronem pro Rabirio agentem turbaret, *Nihil* (ait) *me clamor iſte commovet, ſed conſolatur; cùm indicat eſſe quoſdam cives imperitos, ſed non multos. Nunquam* (*mihi credite*) *Pop. Romanus hic qui ſilet, Conſulem me feciſſet; ſi veſtro clamore perturbatum iri arbitraretur.* Quantò jam levior eſt acclamatio? *Quin continetis vocem, indicem ſtultitiæ veſtræ, teſtem paucitatis.*

Exemplum gravis & ſubmiſſæ vocis eſt Phil. 2. *Si inter cœnam in tuis immanibus poculis accidiſſet, quis*

quis non turpe duceret? In cœtu verò populi Romani, publicum negotium gerens, magister equitum, cui ructare turpe esset, is vomens, frustis esculentis vinum redolentibus, gremium suum, & totum tribunal, implevit. In redditione Collationis, producenda sunt omnia, trahendæ vocales, aperiendæ fauces, quò major quàm antea fœditas exprimatur.

Sunt etiam suæ singulis Affectibus voces, ut ostendit Orator, Orat. l. 3. in fine. *Omnis motus animi suum quendam à natura habet vultum, & sonum, & gestum; totúmq; corpus hominis, & ejus omnis vultus, omnésq; voces, ut nervi in fidibus, ita sonant, ut à motu animi sunt pulsæ: Nam voces, ut chordæ sunt intentæ, quæ ad quemq; tactum respondeant:* [*acuta gravis, cita tarda, magna tarda;*] *quæ tamen inter omnes est, suo quoq; in genere, mediocris. Atque etiam illa sunt, ab his delapsa, plura genera: lene asperum, contractum diffusum, continenti spiritu intermisso, fractum scissum, flexo sono, attenuatum inflatum.*

In miseratione vox erit flexibilis, plena, interrupta, flebilis: ut in illo Gracchanæ orationis loco, 3. de Orat. *Quò me miser conferam? quò vertam? in capitolíumne? at fratris sanguine redundat: an domum? matrémne ut miseram, lamentantémque videam, & abjectam?* Quæ à Graccho Tullius ait acta sic esse, oculis, voce, gestu; inimici ut lacrymas tenere non possent.

In Iracundia vox contraria est, acuta, incitata, crebrò incidens. Phil. 3. *O præclaram illam eloquentiam tuam, cùm es nudus concionatus!*

Quid turpius? quid fœdius? quid ſuppliciis omnibus dignius? num exſpectas dum te ſtimulis fodiam? Hæc te, ſi ullam partem habes ſenſûs, lacerat; hæc te cruentat oratio. Vereor ne imminuam ſummorum virorum autoritatem & gloriam: dicam tamen dolore commotus: Quid indignius, quàm vivere eum qui impoſuerit diadema; cùm omnes fateantur jure interfectum eſſe, qui abjecerit?

Talem vocem requirit Reticentia illa:

Jam cœlum terrámque meo ſine numine venti, &c.

In metu & verecundia demiſſus & hæſitans ſonus eſt. Ter Eun. *Totus, Parmeno, tremo, horreóque, poſtquam aſpexi hanc.* Talis vox *Ciceronis* fuit in pleriſq. exordiis, ut pro Dejotaro etiam ſignificatur: *Cùm in omnibus cauſis gravioribus, C. Cæſar, initio dicendi commoveri ſoleam vehementiùs, quàm videtur vel uſus, vel ætas poſtulare; tum in hac cauſa ita me multa perturbant, ut quantum mea fides ſtudii mei efferat ad ſalutem regis Dejotari defendendam, tantum facultatis timor detrahat.* Pro Quinctio rationem addit: *Semper equidem magno cum metu incipio dicere. Quotieſcunque dico, toties mihi videor in judicium venire, non ingenii ſolùm, ſed etiam virtutis, atque officii: ne aut id profiteri videar, quod non poſſum implere; quod eſt impudentiæ: aut id non efficere quod poſſum, quod eſt aut perfidiæ, aut negligentiæ*, &c.

In voluptate tenerum, lene, effuſum, hilaratum vocis genus opratur. Qualis eſt illa vox Æneæ, pictum in tapetis Trojæ excidium intuentis

Conſtitit & lachrymans, Quis jam locus, inquit, Achate,

Quæ

Quæ regio in terris noſtri non plena laboris?
En Priamus: ſunt hîc etiam ſua præmia laudi;
Sunt lachrymæ rerum, & mentem mortalia tangunt.
Solve metus: feret hæc aliquam tibi fama ſalutem.

Dolor ſine commiſeratione, grave quiddam, & imo preſſu ac ſono obductum, requirit. In Piſon. *Miniſtine, inquam, cùm ad te quintâ ferè horâ cum C. Piſone veniſſem, neſcio quo è gargaſtio te prodire, involuto capite ſoleatum? & cùm iſto ore fœtido teterrimam nobis popinam inhalâſſes, excuſatione te uti valetudinis, quod diceres vinolentis te quibuſdam medicamentis ſolere curari? quam nos cauſam cùm accepiſſemus, (quid enim facere poteramus) paulliſper ſtetimus in illo ganearum tuarum nidore atque fumo: unde tu nos, cùm improbiſſimè reſpondendo, tum turpiſſimè cruciando, ejeciſti.*

In blandiendo, ſatisfaciendo, rogando, levis vox & ſummiſſa eſt: Æneid. 4.

Mène fugis? per ego has lachrymas, dextrámq; tuam te
(Quando aliud mihi jam miſeræ nil ipſa reliqui)
Per connubia noſtra, per inceptos hymenæos;
(Si bene quid de te merui, fuit aut tibi quicquam
Dulce meum) miſerere domûs labentis, & iſtam
Oro (ſi quis adhuc precibus locus) exue mentem.

ATque hæc de vocis moderatione: ad quam obtinendam, optimum eſſe cenſet Fabius, ediſcere quàm maximè varia, quæ flexus omnes habeant, eáque quotidie ità dicere, ut agimus: ut ſimul in omnia paremur. Sic Cicero vitium huic moderationi contrarium emendavit. Brut. §. 140. Omnia enim ſine remiſſione, ſine varietate,

vi ſummâ vocis, & totius corporis contentione dicebat: Sed peragratâ Græciâ & Aſiâ, omnium generum Rhetoribus auſcultatis, & ad hoc remedium adhibitis, tandem non modò exercitatior, ſed propè muratus rediit.

Ad Cap. 5.

(a) *Submiſſ.* Heren. l. 3. ¶. 27. *Firmam quàm maximè poterimus in dicendo vocem conſervare; ſi ledatâ & depreſſâ voce principia dicemus. Nam læduntur arteriæ, ſi, antequam leni voce permulſæ ſunt, acri clamore compleantur.* Quanquam depreſſa vox nec in exitu, nec in Initio perpetua eſt; nè deprehenſum artificium ſatietatem pariat, & tædium. Orator enim *Initii* vocem, Catil. 1. & vocem *Exitus* pro Amerino, intendit. Siquidem *Initium* illud eſt Apoſtrophe multiplicis & vehementis Interrogationis: atque in *Epilogo*, Patheticæ ad Chryſogonum Apoſtrophæ inſerit Orator Proſopopœiam Roſcii, injuriam cum Chryſogono, & crudelitatem expoſtulantis; non ſine Exclamatione inſtantibus auctâ interrogationibus: deinde ad Judices reverſus, eos ſæpius per Deos immortales adjurans, ſeriis & hortationibus & monitionibus permovet, & abruptè deſinit. Neque enim aut illius *Initii*, aut hujus *Epilogi* vehementia, ſine intentiori voce rectè proferuntur.

(b) *Mediocris.* Orat. l. 3. *In omni voce eſt quiddam medium; ſed ſuum cuiq; voci: deinde eſt quiddam contentionis extremum, quod tamen inferius eſt quàm acutiſſimus clamor: eſt item quiddam in remiſſione gravisſimum; quoque tanquam ſonorum gradibus*

dibus deſcenditur. Item, Q. l. 11. c. 3. *Neque graviſſimus, ut in Muſica, ſonus; nec acutiſſimus, orationibus convenit. Nam & ille parùm clarus, nimiúmque plenus, nullum afferre animis motum poteſt; & hic prætenuis, ac immodicæ claritatis, cùm eſt ultra verum; tum neque pronunciatione flecti, neque diutiùs ferre intentionem poteſt. Nam vox, ut nervi, quò remiſſior, hòc & gravior & plenior; quò tenſior, hòc tenuis & acuta magis eſt. Mediis itaque utendum ſonis: hique, cùm augenda intentio eſt, excitandi; cùm ſubmittenda, ſunt temperandi.*

Verùm hæc quæ de voce præcipiuntur, vix queunt ſine viva præceptoris voce ad amuſſim percipi: ut l. 1. c. 8. monet Q. *Quando attollenda, vel ſubmittenda ſit vox, quid quoque flexu, quid lentiùs, celeriùs, concitatiùs, leniùs dicendum, demonſtrari, niſi in opere ipſo, non poteſt.*

CAP. VI. *De Geſtu.*

HActenus de Voce: Actionis lex & geſtus ſupereſt, (quam Quintilianus, Lib. 1. Cap. 11. Chironomiam appellat) (a) virtutis multò majoris, quàm ulla Vox eſſe poſſit.

Lex una hic ſumma eſt, ut omnes vocis flexiones, atque animi motus comitetur geſtus.

Ad Cap. 6.

(a) Orat. 3. ad finem. In iis enim omnibus, quæ ſunt Actionis, ineſt quædam vis à natura data: quare etiam hâc imperiti, hâc vulgus, hâc deniq; barbari, maximè commoventur. Verba neminem movent, niſi eum, qui ejuſdem linguæ ſocietate conjunctus eſt: ſententiæq; ſæpe acutæ non acutorum ho-

hominum ſenſus prætervolant. Actio autem, quæ præ ſe motum animi fert, omnes movet: iiſdem enim omnium animi motibus concitantur, & eos iiſdem notis, & in aliis agnoſcunt, & in ſe ipſis judicant. Argumento magno eſt Pantomimus, qui ſolo geſtu ſine voce, omnia ſpectantibus ſignificat: ut geſtus in tanta, per tot gentes, linguarum diverſitate, tanquam communis hominum ſermo eſſe videatur. Imò verò etiam beſtiarum, quæ ſignis affectus ſuos enunciant: quinetiam rerum inanimatarum: ſic enim picturæ & imagines tacitè loquuntur. Itaque geſtus, ſermo corporis & eloquentia rectè à Cicerone nominatur: in eóque ſummum ſtudium duo ſummi oratores Demoſthenes & Cicero poſuêre. Demoſthenes ſpeculum grande intuens, componebat Actionem & geſtus corporis: & quamvis fulgor ille ſiniſtras imagines redderet; ſuis demum oculis quod efficeret credidit. Quinetiam Satyrum hiſtrionem ad eas artes magiſtrum adhibuit. Et Cicero hiſtrionibus quoque hujus doctrinæ magiſtris, Roſcio comœdo, Æſopo tragœdo uſus eſt. Chironomiam verò Quintilianus autor eſt ab heroicis uſque temporibus repetitam, ab ipſo etiam Socrate probatam, à Platone quoque in parte civilium poſitam virtutum.

CAP. VII.

De Geſtu totius corporis.

TRunco totius corporis orator ſeipſum moderetur, & virili laterum flexione, non geſticulatione ſcenicâ: Actionémque magis ad ſenſus, quàm ad verba accommodet.

Orat.

Orat. Perſ. ſ. 10. Status verò corporis ſit ſecundùm naturam erectus & excelſus.

Etenim natura

Os homini ſublime dedit, cœlúmque tueri.
Juſſit, & erectos ad ſydera tollere vultus. Met. 1.

Contraria autem mutatio & vacillatio, quàm indecora ſit, Curionis motus ille argumento eſt, quem & Julius (ut eſt in Bruto) perpetuum notavit, *cùm ex eo in utramq; partem toto corpore vacillante queſivit, quis loqueretur è lintre: & Cn. Sicinius homo impurus, ſed admodum ridiculus; is, cùm Tribunus pleb. Curionem & Octavium Conſules produxiſſet, Curioq; multa dixiſſet, ſidente Cn. Octavio collegâ, qui devinctus erat faſciis, & multis medicamentis, propter dolorem artuum, delibutus; Nunquam, inquit, Octavi, collega tuo gratiam referes; qui niſi ſe ſuo more jactaviſſet, hodie te iſtic muſca comediſſent.*

CAP. VIII.

De Geſtu capitis, frontis, oculorum.

ATque hæc de corporis univerſi geſtu. Partium item ſua quædam ratio eſt, & quidem præcipua capitis, cum illo corporis ſtatu conſentientis. Demiſſo capite humilitas & modeſtia ſignificatur: & hoc geſtu Poëta verecundiam reginæ exprimit Æneid. 1.

Tum breviter Dido vultum demiſſa profatur.

Capite & oculis in terram converſis, Orator, velut cogitabundus, decorè exordietur. Q. l. 11. c. 3. Cùm ad Judicem nos converterimus, non protinus eſt erumpendum; ſed danda brevis cogitationis mora,

mora. Mirè enim auditorem dicturi cura delectat: & Judex ſe ipſe componit. Hoc præcipit *Homerus Iliad.* 3. *Ulyſſis* exemplo: quem ſteriſſe oculis in terram defixis, immotóque ſceptro, priuſquam illam eloquentiæ procellam effunderet, dixit: eóque geſtu par eſt *Ciceronis* timorem in principiis ſignificatum eſſe: quinetiam id teſtificatur oratione illâ, *Cùm in omnibus cauſis, C. Cæſar,* &c. Aſpectus vertitur eódem, quò geſtus corporis: exceptis quæ aut damnanda, aut removenda ſunt, ut videamur averſari. *Æneid.* 3.

——— *Dii talem terris avertite peſtem.* Æneid. 1.

——— *Haud equidem tali me dignor honore.*

Solo tamen capite geſtum facere, aut frequenter facere, vitioſum ſcenicis doctoribus viſum eſt. Frontem ferire in dolore, *Ciceroni* videtur oratorium, *Fabio* autem ſcenicum. Orat. Lib. 3. 11. Sed in ore ac vultu ſunt omnia: in eo autem ipſo dominatus eſt omnis oculorum. Orat. pr. ¶. 10. Vultus enim imago eſt animi, indices oculi. Quare cùm effeceris ne quid ineptum aut vultuoſum ſit, tum oculorum magna debet eſſe moderatio: qui, quot animi motus ſint, tot ſignificationes, & communicationes habent. (a) Oculis itaque immotis dicere valdè dedecet. Narium, labrorum, menti, cervicis, (b) humerorum vitia magis notantur.

Ad Cap. 8.

(a) Orat. lib. 3. in fine. *Theophraſtus quidem alterum averſum dixit, qui in agendo contuens aliquid pronunciaret.* E contrà verò, Q. lib. 9. c. 4.

Quanquam

Quanquam & vultûs mutatio oculorúmq; conjectus multùm in actu valet; tamen ſi quis ducere os exquiſitis modis, & frontis ac luminum inconſtantiâ trepidare non deſinat, rideatur.

(*b*) Humeros jactabat *Demoſthenes*: ſed hoc vitium ità dicitur emendâſſe, ut, cùm in anguſto quodam pulpito ſtans diceret, haſta humero dependens immineret, ut, ſi calore dicendi vitare id excidiſſet, offenſatione illâ commoneretur.

CAP. IX.

De Geſtu brachii, manûs, digitorum.

AT brachium proceriùs projectum, quaſi quoddam telum orationis eſt; continuóſq; ac decurrentes locos maximè decet: & cùm ſpecioſius quiddam uberiúſque dicendum eſt (ſicut illud *Quintil.* lib. 11. cap. 3. *Saxa atque ſolitudines voci reſpondent*) expatiatur in latus, & ipſa quodammodo ſe cum militari iſto geſtu fundit oratio. Siniſtrum verò brachium, ſi quid eo agendum ſit, eouſque allevandum eſt, ut quaſi normalem angulum faciat. Manus autem minùs arguta, digitis ſubſequens verba, non exprimens, tantum poteſt, ut ſine hac trunca videatur actio. Nam cæteræ partes loquentem adjuvant, manus propè ipſa loquitur. Hinc Perſianum illud Satyr. 4.

Ergo ubi commotâ ſervet plebecula bile,
Fert animus calidæ feciſſe ſilentia turbæ
Majeſtate manûs.——

Siniſtra

Sinistra autem sola nunquam geſtum facit; dextræ seſe frequenter accommodat. Sic junctis manibus Aporia illa Gracchana agenda eſt: *Quò me miſer conferam?* &c. Quantus verò ſit junctarum manuum geſtus, exemplum Poetæ demonſtrat. Æneid. 1.

Ingemit, & duplices tendens ad ſydera palmas.
Talia voce refert: O térque quatérque beati,
Queis ante ora patrum Trojæ ſub mœnibus altis
Contigit oppetere! — Hic poeta geſtum præmonſtravit. Manus verò complodere eſt ſcenicum.

Atque hæc de univerſa manu: in cujus digitis ſingularis geſtus quidam eſt: atque ille imprimis maximè communis, quo medius digitus in pollicem contrahitur explicatis tribus: & geſtus eſt inſtantior: & tribus pollice preſſis, index ille (quo Craſſum in exprimendo animi dolore, atque impetu ſcienter uſum ſignificat Antonius) explicari ſolet. Is in exprobrando & indicando (unde ei nomen eſt) alternatâ ac ſpectante humerum manu, paulùm inclinatus affirmat: verſus in terram urget: aliquando pro numero unitatis eſt. Eſt autem & ille verecundæ orationi aptiſſimus, quo quatuor primis leviter in ſummum coeuntibus digitis, non procul ab ore aut pectore fertur ad nos manus: & deinde prona ac paululùm prolata laxatur. Quintilianus credit hoc modo cœpiſſe Demoſthenem, in illo pro Cteſiphonte timido ſummiſsóque principio: ſic item formatam Ciceronis manum, cùm diceret, *Si quid eſt in me ingenii (judices) quod ſentio quàm ſit exiguum*, &c. Atque digitorum geſtus tam inſignis eſt.

Cap.

CAP. X.

De Geſtu Pectoris, femoris, pedis.

IN cæteris vitia ferè notata ſunt: ut pectus ac ventrem projicere. Cædere etiam pectus Fabio ſcenicum eſt. At femur ferire (quod Athenis primus feciſſe creditur Cleon) uſitatum: & indignatos decet, & excitat auditorem.

In pedibus ſtatus & inceſſus obſervatur. In dextrum verò ac lævum latus vacillare, alternis pedibus inſiſtendo, ridiculum eſt. Supploſio tamen pedis, in contentionibus & incipiendis & finiendis, eſt opportuna Inceſſus permiſſus eſt oratori; ſed rarus, & tantùm in cauſis publicis, ubi ſuggeſtum amplum & ſpatioſum eſt: ubi etiam multi ſunt judices: proindéque in ſenatu, ubi plures; & in concione, ubi longe plurimi. Diſcurſare tamen ineptiſſimum: urbanéque Flavius Virginius interrogavit de quodam ſuo antiſophiſta, Quot millia paſſuum declamâſſet.

ATque hæc de corporis Geſtu, Oratoribus ſummè neceſſario. Orat. Perf. ¶. 10. *Nam & infantes, Actionis dignitate, Eloquentiæ ſæpe fructum tulerunt; & diſerti, deformitate Agendi, multi, infantes putati ſunt.* Quin adversùs oratores, hujus ipſius artificii faſtidioſos contemptores, argumentum hinc ſumptum eſt. Nam cùm Tullius adversùs Callidium diceret; pro argumento refutationis poſuit, quòd veneni ſibi comparati cauſam tam ſolutè egiſſet, tam leviter, tam oſcitanter, tam ſine corporis geſtu. (Brutus. ¶. 122) *Tu*

Marce

[illegible]
sertio [illegible] *ulla*
de [illegible] *ubi* [illegible], *qui etiam ex infantium* [illegible] *elicere voces & querelas solet? nulla perturbatio animi: nulla corporis: frons non percussa: non femur: pedis (quod minimum est) nulla supplosio. Itaque tantum abfuit ut inflammares nostros animos, somnum isto loco vix tenebamus.* Sic Tullius Callidium in ipso foro, tanquam in aliquo Rhetoricæ ludo condiscipulum, non satis in arte quam profiteretur attentum & consideratum, vellicavit.

Verùm non omnes, quæ à Tullio & Fabio traduntur, agendi rationes, nostris conveniunt temporibus; nec si convenirent, propterea non mutari convenit: quia vulgares factæ, & omnibus notæ, contemptum potiùs pariunt, quàm admirationem; nec tam arrident, quàm irrident. Magistri itaque consulti, quas ex omnibus maxime probant, suis commendent discipulis: qui eas, cùm sunt adulti, aut addendo, aut minuendo, aut immutando, emendare, atque novas, rebus ipsis & ingenio ac voci suæ congruentes, ex abundanti Quintiliani penu (Lib. 11. Cap. 3.) deligere possunt. Interim verò curent, ut Actio semper sit, non modò varia & decora; sed etiam nec nimia nec affectata. *Ne dum actoris captant elegantiam, perdant* [illegible] *& gravis auctoritatem.* Nam *ubicunque Ars* [illegible] *Veritas abesse videtur.*

FINIS.